

ORSZÁGGYŰLÉSI BESZÁMOLÓ

a Nemzeti Emlékezet Bizottsága
2021. évi tevékenységéről

ORSZÁGGYÜLÉSI BESZÁMOLÓ

A NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA
2021. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

BUDAPEST, 2022

Tartalom

1. A Nemzeti Emlékezet Bizottsága

1.1. A Bizottság feladatai	7
1.2. A Bizottság tagjai	9
1.3. A Bizottság munkáját segítő Hivatal	9

2. Kiemelt programok

2.1. Magyar hősök	14
2.2. Magyar gulág országos megemlékezéssorozat	15
2.3. Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás a kommunista diktatúra időszakában	20
2.4. A koncepciók per kádári variánsa	23
2.5. The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years. The fate of Church Leaders in Central and Eastern Europe - angol nyelvű tanulmánykötet a kelet-európai egyházüldözésről	28
2.6. Jog- és tulajdonfosztás - a Magyar Nemzeti Levéltár és a NEB közös kutatási programja	29
2.7. Együttműködés az Oktatási Hivatallal	29

3. Vidéktörténeti kutatások

3.1. A BTK és a NEB Vidéktörténeti Témacsoportjának 2021. évi tevékenysége	31
---	----

4. További hazai tudományos konferenciák

- 4.1. A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után 39
- 4.2. Sikerek és kudarcok. Sportdiplomácia a hidegháború éveiben 44
- 4.3. 1956-ról hatvanöt esztendő után. 47
- 4.4. Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően.. 52
- 4.5. „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára...” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945-1950 56

5. Nemzetközi tudományos együttműködés

- 5.1. Oroszországi iratfeltárás, Magyarok a kommunista világpártban online kiállítás 63
- 5.2. Együttműködés az Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformjával (PEMC).. 67
- 5.3. Együttműködés az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózatával (ENRS).. 73
- 5.4. Együttműködés a lengyel IPN-nel és a budapesti Lengyel Intézettel ..74
- 5.5. Együttműködés a szlovák ÚPN-nel.. 74
- 5.6. Együttműködés az egyesült államokbeli Kommunizmus Áldozatainak Emléke Alapítvánnyal 78
- 5.7. Együttműködés a Kelet-európai Tanulmányok Intézete Alapítvánnyal. ..78

6. Ismeretterjesztő tevékenység

- 6.1. Online megemlékezés a kommunizmus áldozatainak emléknapján a Rákóczi Szövetséggel 79
- 6.2. Kiadvanyok.neb.hu.. 80
- 6.3. Rendhagyó történelemórák 80
- 6.4. A NEB és az Országgyűlés Hivatala közös pedagógus-továbbképzési programja 80
- 6.5. A Nemzeti Örökség Intézete és a NEB együttműködése: kiállítás a Kossuth téri sortűz áldozatainak emlékére.. 82

6.6. A Történelemoktatók Szakmai Egyesülete és a NEB együttműködése.. .. .	84
6.7. A Mathias Corvinus Collegium és a NEB együttműködése.. .. .	84
6.8. A KAS Magyarországi Iroda, az MCC Magyar-Német Intézet és a NEB együttműködése.. .. .	85
6.9. Részvétel a Budapest Fellowship Programban.. .. .	86
6.10. „Légy hű mindhalálig...” - utazókiállítás.. .. .	87
6.11. Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása, 1945-1962 - utazókiállítás	88
6.12. Részvétel a 92. Ünnepi Könyvhéten.. .. .	89
6.13. A Karc FM és a NEB együttműködése.. .. .	89

7. A munkacsoportok keretében végzett tevékenység

7.1. A belügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége.. .. .	91
7.2. A gazdasági munkacsoport 2021. évi tevékenysége.. .. .	93
7.3. Az igazságügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége	93
7.4. A katonai munkacsoport 2021. évi tevékenysége	94
7.5. A kulturális munkacsoport 2021. évi tevékenysége.. .. .	95
7.6. A külügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége.. .. .	98

8. Függelék

8.1. A NEB 2021. évben megjelent kiadványai.. .. .	101
8.2. A Bizottság tagjainak publikációi és tudományos tevékenysége.. .. .	105
8.3. A NEB Hivatala munkatársainak publikációi és tudományos tevékenysége	119
8.4. Kommunikáció, sajtóvisszhang.. .. .	148
8.5. Állampolgári megkeresések... .. .	151

9. Melléklet. Pénzügyi és gazdasági beszámoló

9.1. A költségvetési gazdálkodás alakulása	153
9.2. Létszám- és béradatok.. .. .	156

PRODOTTO IN ITALIA

ALCANTARA

ALCANTARA

ALCANTARA

ALCANTARA

ALCANTARA

1. A Nemzeti Emlékezet Bizottsága

1.1. A Bizottság feladatai

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) a kommunista diktatúrával kapcsolatos állami emlékezet megőrzésével, valamint a diktatúra hatalmi működésének feltárásával foglalkozó testület. A Bizottságot az Országgyűlés hozta létre az Alaptörvény U) cikk (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján.

Az öttagú Bizottság az elnökből, az elnökhelyettesből, a választott és a megbízott tagokból áll.

A Bizottság jogállását, valamint feladatait a Nemzeti Emlékezet Bizottságáról szóló 2013. évi CCXLI. törvény (a továbbiakban: NEBtv.) határozza meg. A Bizottság elnöke összehangolja a Bizottság tevékenységét, összehívja és vezeti a Bizottság ülését, meghatározza a Bizottság ülésezési rendjét és az ülések napirendjét. Ezenkívül a Bizottság tagjai véleményének figyelembevételével meghatározza az éves kutatási munkatervek alapján létrehozott, a Bizottság tagjai által vezetett munkacsoportok összetételét, működési rendjét és feladatait, a Bizottság és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának (a továbbiakban: Hivatal) éves kutatási munkatervét, az egyes kutatási témacsoportokat, valamint képviseli a Bizottságot az Országgyűlés és más szervek előtt. Az elnök irányítja a Hivatalt, kiadja a Bizottság ügyrendjét és a Hivatal alapító okiratát, jóváhagyja a Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatát és a Bizottság pénzügyi kötelezettségvállalással járó javaslatát.

Az elnök munkáját az elnökhelyettes segíti, aki eljár helyette annak akadályoztatása esetén.

A Bizottság tagjai felelősek az éves kutatási munkatervben meghatározott kutatási feladatok koordinálásáért és elvégzéséért.

A Bizottság tevékenysége során minden más szervezettől független: kizárólag az Alaptörvénynek és a törvényeknek van alárendelve.

A Bizottság törvényben előírt feladatainak ellátása érdekében tudományos kutatómunkát végez, amely egyrészt kiemelt projektek keretében,

részben társintézményekkel együttműködve, részben egyetemek, szakmai, tudományos műhelyek bevonásával zajlik. A Bizottság által létrehozott munkacsoportokban olyan hiánypótló alapkutatások folynak, amelyek célja a pártállam működésének, főbb szervezeteinek és vezető tisztségviselői körének feltérképezése. A belügy, a külkapcsolatok és külpolitika, a hadsereg, az igazságszolgáltatás, a gazdaság és a kultúra területén vizsgálják az intézmények történetét, az ezeket működtető apparátusok összetételét, valamint a pártirányítás formális és informális, rejtett technikáit.

A munkacsoportok egy-egy bizottsági tag irányítása alatt állnak. A bizottsági tagok önállóan vezetik az egyes munkacsoportokat, és felelnek az azokban folyó szakmai munkáért.

A munkacsoportok egyrészt a Bizottság Hivatalának főállású tudományos kutatóiból, másrészt külső szakértőkből állnak. A NEBtv. rendelkezése értelmében a tudományos kutatómunkában való részvételre a Bizottság elnöke, illetve a Bizottság elnöke jóváhagyásával a Bizottság külső szakértőt vehet igénybe.

A Bizottság legfontosabb feladata, hogy bemutassa a kommunista diktatúra hatalmi működését, főbb szervezeteit, intézményeit és tisztségviselőit. Ennek érdekében a Bizottság korlátlanul betekinthez a kommunista diktatúra kiépülése és működése idején, 1944. december 21. és 1990. május 2. között keletkezett dokumentumokba, továbbá minősített adatok minősítésének felülvizsgálata érdekében javaslatot tehet a feladat- és hatáskörrel rendelkező, minősítésre jogosult szervek felé.

A Bizottság a feltárt adatok felhasználásával adatbázisokat, tudástárat és digitális archívumot épít. Ezeken felül rögzíti a még élő tanúk emlékeit, ismeretterjesztő tevékenységet folytat, a felnövekvő generációk számára oktatási anyagokat készít, konferenciákat, megemlékezéseket, kiállításokat, tanulmányi versenyeket szervez, jelentéseket, jogalkotási javaslatokat készít, amelyekkel elősegíti a kommunizmus bűneinek feltárását és a diktatúra áldozatainak megbecsülését.

1.2. A Bizottság tagjai

Földváryné Kiss Réka,
a Bizottság elnöke

Máthé Áron,
a Bizottság elnökhelyettese

Bank Barbara,
a Bizottság tagja

Ötvös István,
a Bizottság tagja

Soós Viktor Attila,
a Bizottság tagja

1.3. A Bizottság munkáját segítő Hivatal

A NEBtv. értelmében a Hivatal a Bizottság munkaszervezete, fő feladata a Bizottság tevékenységének támogatása. A Bizottság tudományos munkáját a Hivatal főállású történész és jogász munkatársai segítik. A Hivatal biztosítja továbbá a Bizottság számára a működéshez szükséges technikai és humánfeltételeket.

A Hivatal a Bizottság döntése és iránymutatása alapján tudományos konferenciákat, kerekasztal-beszélgetéseket, kiállításokat, rendhagyó történelemórákat, megemlékezéseket, tanulmányi versenyeket, könyvbemutatókat, egyéb programokat szervez, koordinálja a könyvkiadási tevékenységet, továbbá közreműködik a Bizottság nemzetközi szakmai kapcsolatainak kiépítésében és fenntartásában.

A Hivatal szervezi a Bizottság sajtókapcsolatait, elvégzi a Bizottságnak címzett állampolgári megkeresésekkel, közérdekű bejelentésekkel, adati-génylésekkel, javaslatokkal és panaszokkal összefüggő feladatokat. A Hivatal előkészíti a Bizottság jogalkotási javaslatait, valamint ellátja a Bizottsággal és a bizottsági tagok közszolgálati jogviszonyával kapcsolatos igazgatási feladatokat, ennek keretében elkészíti a bizottsági ülések emlékeztetőit, kezeli a Bizottság működése során keletkezett iratokat, őrzi a Bizottság tagjainak vagyonyilatkozatait, működteti a Bizottság honlapját, internetes adatbázisait.

A Hivatal jogállását tekintve központi költségvetési szerv, amelynek költségvetése az Országgyűlés költségvetési fejezetén belül önálló címet képez. A Hivatalt főigazgató vezeti a Bizottság elnökének irányításával. A főigazgató munkáját az általános főigazgató-helyettes, valamint a tudományos ügyekért felelős főigazgató-helyettes segíti.

A Hivatal működését, szervezeti felépítését, az egyes szervezeti egységek feladatait a 2020. május 1. napján hatályba lépett Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ) tartalmazza. A Hivatal alaplétszámát és az alaplétszámba tartozó álláshelyeket a 2021. szeptember 23. napján hatályba lépett, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala alaplétszámáról és az alaplétszámba tartozó álláshelyekről szóló szabályzatának módosításáról szóló főigazgatói utasítás tartalmazza. Az ebben megállapított létszám 71 fő.

A Hivatal 2021. évben az alábbi szervezeti egységekre és szervezeti elemekre tagolódt:

- Főigazgató
  - Humánpolitikai Osztály
  - Főigazgatói asszisztens
  - Belső ellenőr
  - Adatvédelmi tisztviselő
  - Informatikai biztonsági vezető
- Általános főigazgató-helyettes
  - Gazdasági Főosztály
    - } Pénzügyi Osztály
    - } Számviteli Osztály
  - Jogi Főosztály
    - } Jogi Osztály
    - } Iratkezelési Osztály
  - Kommunikációs és Informatikai Főosztály
    - } Kommunikációs Osztály
    - } Informatikai Osztály
  - Titkársági és Szervezési Osztály
- Tudományos ügyekért felelős főigazgató-helyettes
  - Tudományos Főosztály
    - } Kutatási Osztály
    - } Ismeretterjesztési Osztály
    - } Nemzetközi Osztály

2. Kiemelt programok

A 2021-es évet – 2020-hoz hasonlóan – alapjaiban meghatározták a koronavírus-világjárvány terjedésének megakadályozására bevezetett korlátozó intézkedések. Ezek rendkívüli módon behatárolták a tudományos párbeszédnek és a megszerzett ismeretek átadásának teret nyújtó rendezvények megtartásának lehetőségét. Ezen túlmenően a különféle közgyűjteményekben, így a levéltárakban és más iratórzó szerveknél történő kutatást, valamint a hazai és nemzetközi tudományos partnereinkkel való kapcsolattartást is jelentősen megnehezítették. Mindazonáltal a Bizottság és a Hivatal munkatársai a megváltozott körülmények közepette is igyekeztek munkájukat a lehetőségekhez képest legmagasabb szakmai színvonalon végezni. Ennek eredményeképpen a NEB 2021 folyamán hét tudományos konferenciát és egy kerekasztal-beszélgetést szervezett, az ország hat pontján mutatta be a Magyar gulág országos megemlékezésorozat keretében elkészült, egy-egy településen pedig a „Légy hű mindhalálig...” és a *Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása, 1945–1962* című vándorkiállítását. A NEB szakmai együttműködésével készült el két nemzetközi utazókiállítás, továbbá online tárlatot állított össze *Magyarok a kommunista világpártban* címmel, valamint részt vállalt a Kossuth téri sortűz áldozatainak emlékére készített szabadtéri táblókiállítás megvalósításában. Emellett önállóan négy könyvet jelentetett meg, szakmai együttműködésével pedig további három kötet látott napvilágot, köztük két angol nyelvű reprezentatív kiadvány. *Nullaev.hu* címmel újraindította az 1945-ös sorsfordító esztendő eseményeinek és dilemmáinak széles körű megismerését segítő tematikus honlapját, de ebben az évben került megrendezésre a Magyar gulág, 1945–1953 című országos középiskolai tanulmányi verseny, és szakmai együttműködésével két pedagógus-továbbképzést is szerveztek. Ezenfelül több, a NEB vezetésével zajló kutatás terén is számottevő előrelépés történt, amelynek a nagyközönség számára is látható eredményei 2022–23-ban várhatók.

2.1. Magyar hősök

A *Magyar hősök. Elfeledett életutak a 20. századból* című ismeretterjesztő kötet 2020-ban jelent meg a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, a Mathias Corvinus Collegium és a Mandiner közös gondozásában. A kiadvány a 20. századi totális diktatúrák időszakát olyan személyiségek élettörténetén keresztül mutatja be, akik a nemzetiszocialista, illetve kommunista diktatúrák pusztítása idején, a történelem sorsfordító pillanataiban rendkívül súlyos döntések meghozatalára kényszerültek, és a hatalmi önkénnyel szembeszegülő, bátor magatartásukkal a helytállás maradandó példáit mutatták fel. A kötetben különböző karakterű emberek szerepelnek, ami összeköti őket, az a határhelyzetekben tanúsított bátor viselkedésük, kockázatvállalásuk. Többségük életútja ennek ellenére a szélesebb közönség előtt korábban ismeretlen volt, hiszen történetüket a kommunista diktatúra évtizedeiben feledésre ítélték. A nagy közönségérdeklődésre való tekintettel a *Magyar hősök* kötetből 2020 őszén és 2021 tavaszán is utánnnyomás készült.

2.1.1. HEROES AMONG US. 50 TRUE STORIES OF BRAVE HUNGARIANS IN THE 20TH CENTURY

A *Magyar hősök. Elfeledett életutak a 20. századból* című kötetet kísérő hazai és nemzetközi érdeklődésre tekintettel 2021 során a Nemzeti Emlékezet Bizottsága szakmai együttműködésével elkészült a kiadvány angol nyelvű

változata. A külföldi olvasók számára újraserkesztett *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century* című kötet az Open Books kiadó gondozásában, Áder János köztársasági elnök köszöntőjével jelent meg. Az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából Budapestre látogató Ferenc pápát 2021. szeptember 12-én az államfő többek között ezzel a kötettel ajándékozta meg.

Bővebb információ: <https://openbooks.hu/termek/heroes-among-us/>

2.1.2. MAGYAR HŐSÖK – SZABADULÓSZÍNHÁZI ELŐADÁS

2020 végén fogalmazódott meg az az ötlet, hogy a *Magyar hősök. Elfeledett életrajzok a 20. századból* című kötetbe foglalt élettörténetek alapján olyan színházi produkció szülessen, amely alkalmas arra, hogy elsősorban a középiskolás és főiskolás-egyetemista korosztályt megszólítva közelebb hozza a fiatalokhoz a 20. századi totális diktatúrák kiélezett döntési helyzeteket, egyéni élettörténeteket is meghatározó erkölcsi dilemmáit. Az előkészítő munkálatokat a Nemzeti Emlékezet Bizottsága az Ülő Közelebb Produkció művészeti vezetőjével, Serfőző Krisztinával együttműködésben kezdte meg 2021 elején. A színdarab megírására Szabó Borbála kapott felkérést. A színpadra vitel előkészítő munkálataiba rendezőként Seres Tamás kapcsolódott be.

A darab díszbemutatójának időpontja: 2022. tavasz.

2.2. Magyar gulág országos megemlékezéssorozat

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága 2020-ban a recski kényszermunkatábor létesítése, valamint a hortobágyi és nagykunsági zárt táborokba történt elhurcolások hetvenedik évfordulója alkalmából Magyar gulág címmel országos megemlékezéssorozatot indított, amelyet – a pandémiás helyzet miatt az eredetileg tervezett menetrendet felülírva – 2021-ben is folytatott. A megemlékezéssorozat célja, hogy bemutassuk az 1945–1953 között fennállt internáló- és kényszermunkatáborokat, az 1950–1953 között működött zárt táborokat és az 1951-ben lezajlott budapesti kitelepítést, összesítsük az eddigi kutatásokat, tisztelgünk az áldozatok emléke előtt, megszólaltassuk azokat, akik átérték az internálás, a zárt táborba hurcolás vagy a kitelepítés megpróbáltatásait.

2.2.1. VÁNDORKIÁLLÍTÁS ÉS KIÁLLÍTÁSKATALÓGUS

A tizenkét tablóból álló kiállítást a Nemzeti Emlékezet Bizottsága készítette a Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény, valamint a Telepések Társadalmi Múzeum Alapítvány közreműködésével. A kiállítás 2021 folyamán az ország több pontjára eljutott, 2021. február 24-én Szekszárdon, 2021. szeptember 28-án Nagykőrösön, 2021. október 19-én Orosházán, 2021. november 3-án Ebesen, 2021. november 15-én Mátészalkán, 2021. december 7-én pedig Mosonmagyaróvárott mutattuk be. 2021-ben megjelent a vándorkiállításához tartozó kiállításkatalógus is.

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Ebes Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft. tisztelettel meghívja Önt a

МАГЧУДЯІ ГЦЦАГ

című kiállítás megnyitójára.

2021. november 3. 11 óra

Ebesi Művelődési Ház és Közösségi Szintér
Ebes, Kossuth utca 32.

A vendégeket köszönti:

Eignerné Bartusz Andrea, az Ebes Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft. ügyvezetője

A kiállítást megnyitja:

Bank Barbara, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja

Az ünnepélyes megnyitót történeszek kerekasztal-beszélgetése, majd a Versszínház előadása követi.

A belépés ingyenes. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A kiállítás 2021. november 3-tól 2021. november 14-ig látogatható.

2.2.2. HÁROMDIMENZIÓS TÁBORREPRODUKCIÓ

A Magyar gulág projekt keretében 2021 nyarára elkészült a kistarcsai Állambiztonsági Központi Internálótábor háromdimenziós animációs reprodukciója. A digitális alkalmazás különböző korszakaiban mutatja be a virtuálisan újra felépített internálótábort: a felvonulási teret, az ezredek elhelyezkedését, a külön női részleget, és bepillantathatunk az internáltak által használt helyiségek belső tereibe is.

2.2.3. TANULMÁNYI VERSENY

2021. május 29-én kilenc csapat részvételével – a koronavírus-járvány miatt az online térben – megrendeztük a középiskoláknak meghirdetett és 2020-ban elindított háromfordulós, országos tanulmányi verseny döntőjét. A megemlékezéssorozat részét képező versenyfelhívásban olyan társadalmi méretű történelmi tragédiát tűztünk ki tanulmányozásra, amellyel a hazai közbeszéd és a középfokú oktatás a mai napig keveset foglalkozik. A kommunista diktatúra által lakóhelyüktől megfosztott, bírósági ítélet nélkül fogva tartott, megnyomorított tömegek emlékezete a versenyen részt vevő diákok és tanáraik

szorgalmas kutatómunkája révén közelebb kerülhetett majdnem három tucat fővárosi és megyei középiskolai közösséghez.

A versenyt a siófoki Perczel Mór Gimnázium csapata nyerte.

2.3. Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás a kommunista diktatúra időszakában

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága 2018-ban kötött együttműködési megállapodást a Károli Gáspár Református Egyetemmel a kommunista diktatúra alatti protestáns vallásgyakorlásban rejlő ellenállási lehetőségek, eszközök feltárására. Egy évvel később kezdetét vette az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara és a NEB együttműködése: e közös kutatás célja a diktatúra alatti katolikus vallási ellenállás vizsgálata. A NEB által koordinált munkacsoportok 2021-ben folytatták a korábbi években megkezdett kutatásokat a „vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás a kommunista diktatúra időszakában” témában. A projektben több levéltár, egyetem és kutatóintézet munkatársa vesz részt.

A két munkacsoport azt a komplex kérdéskört vizsgálja, hogy milyen eszközök, lehetőségeik voltak, mekkora mozgástérrel rendelkeztek a keresztény közösségek a vallásgyakorlat egyéni és közösségi formáinak aktív megélésére, értékrendjük, normarendszerük továbbadására a pártállami időszakban. Miközben a kommunista hatalom a vallást mint a párt ideológiai monopóliumával szemben veszélyforrást jelentő és legyőzendő rivális ideológiát, az egyházakat pedig mint egyedülként legálisan tevékenykedő rendszeridegen és ellenséges intézményeket határozta meg, aközben az egyházak társadalmi beágyazottságának reálpolitikai felismerése az egyházpolitika taktikai eszköztárának időről időre való újragondolására készítette a hatalom birtokosait. A tudományos vizsgálat tehát a Kádár-korszak társadalomtörténetének is jobb megértését szolgálja.

2021 során – a pandémiás helyzet okozta nehézségek ellenére – a két munkacsoport együttműködése intenzívebbé vált. A szakmai közönség számára a 2021. május 27–28-án megrendezett Egyháztörténészek VII. Országos Találkozóján mutatkoztak be. A Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás címmel zajlott kerekasztal-beszélgetést Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke moderálta. A beszélgetés további résztvevői Soós Viktor Attila, a NEB tagja, Wirthné Diera Bernadett és Erdős Kristóf, a NEB Hivatalának tudományos kutatói voltak. A beszélgetésről készült felvétel nyilvános linken megtekinthető a YouTube-on (<https://youtu.be/GVFWH8IAXU4>).

2.3.1. KÜZDELEM A LELKEKÉRT. EGYHÁZI IFJÚSÁGI KÖZÖSSÉGEK A PÁRTÁLLAMI MAGYARORSZÁGON A HOSSZÚ HATVANAS ÉVEKBEN CÍMŰ TABLÓKIÁLLÍTÁS

A Kádár-korszakban a társadalom széles rétegei szembesültek a diktatúra korlátaival, a szabadság hiányával, az üldöztetéssel és a manipulációval. Az 1956-os forradalom leverése után megkezdődött a pártállami rendszer újratervezése. Ennek során az egyház- és vallásellenes intézkedéseket alapvetően generációs alapon hozták meg. A világnézeti küzdelem célkeresztjébe az egyházi ifjúsági közösségek kerültek. A politikai döntések végrehajtását az állami szervek – különösen a politikai rendőrség –, az oktatási és kulturális intézmények, valamint a propagandagépezet biztosították. A kiállítás a „lelkekért folytatott küzdelem” színtereinek áttekintésével igyekszik rávilágítani a diktatúra működésére.

A kiállítás anyaga 2021-ben készült el. Az első félévben lezárult az egyes tablók tartalmi elemeinek meghatározása, a koncepció véglegesítése. A második félévben a vizuális elemek (fotók, infografikák, térképek) kiválasztása, illetve megtervezése folyt. Végző formáját, a projekt ütemezése szerint, 2022 elején nyeri el.

A kiállítás előkészítésében a NEB Hivatalának kutatói, Erdős Kristóf, Szuly Rita, Tabajdi Gábor és Wirthné Diera Bernadett vettek részt. Munkájukat szakmai tanácsaikkal Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke, Soós Viktor Attila, a NEB tagja és Horváth Zsolt, a NEB Hivatalának tudományos ügyekért felelős főigazgató-helyettese segítették.

2.3.2. KALAUZ - KATALÓGUS A KIÁLLÍTÁSHOZ

Kalauz munkacímmel a kiállítás összeállításával párhuzamosan zajlik egy rendhagyó kiállítás-katalógus összeállítása is. Ennek részeként minden tablóhoz (Pártállami direktívák, „Fekete Hollók”-ügy, Hatósági intézkedések, Egyházügyi intézkedések, Titkosszolgálati tevékenység, Mindennapi hátrányok, Szocialista modernizáció, Egyházellenes propaganda, Ideológiai nevelés, Manipulált hagyományok) készültek részletesebb ismertetőik. Olyan szövegek megalkotására törekedtünk, amelyek a legújabb tudományos kutatási eredményeket tárják az olvasó elé befogadható, ismeretterjesztő stílusban. Az egyes témákhoz „portrék” is készültek. Ennek keretében olyan emberek élettörténetét igyekeztünk bemutatni, akiknek sorsa kézzelfogható, a fiatalok számára is érthető kontextusba helyezi a tablókon látottakat, olvasottakat. 2021-ben a következő személyekről készült portré: Emődi László, Gyökössy Endre, Lénárd Ödön, Körmendy Szilveszter, Habosi Emerika, Kögl Lénárd, Vadas Éva, Viczián István. A portrékat készítették: Erdős Kristóf, Illés Veronika, Michna Eszter, Tabajdi Gábor, Wirthné Diera Bernadett.

2.3.3. TANULMÁNYKÖTET – KÜZDELEM A LELKEKÉRT. PÁRTÁLLAM ÉS EGYHÁZAK A HOSSZÚ HATVANAS ÉVEKBEN

A kiállítás előkészítésével párhuzamosan, részben annak tematikájára épülve, megkezdődött egy tanulmánykötet összeállítása. A vállalkozás a hatvanas évek egyházi tapasztalattörténetek feltárását célozza meg, tervezett címe: *Küzdelem a lelkekért. Pártállam és egyházak a hosszú hatvanas években*. A kötetben harminc tanulmány megjelentetését tervezzük. A kéziratok többsége 2021 folyamán beérkezett, ezeket négy tematikus csomópont köré rendeztük: egyházpolitika az állami oldalról, egyházpolitika az egyházak oldaláról, perek és meghurcolások, valamint szerzetesek. A kéziratok véglegesítése és a kötetszerkesztői munka 2022-re húzódik át.

2.3.4. PEDAGÓGIAI PROJEKT

2021 nyarától együttműködés indult a Református Tananyagfejlesztő Csoport és a *Küzdelem a lelkekért* kiállítás készítői között. Kojanitz László, valamint Pompor Zoltán segítségével a középiskolai történelemtanárok számára több segédanyag is készült, amelyek a kiállítás témáinak könnyebb feldolgozását és elsajátítását hivatottak megkönnyíteni. Ehhez kapcsolódóan alkottuk meg a Tászkás játék munkacímen futó szerepjátékot, amely a klasszikus szerepjátékok és a szabadulósobák rejtvényfejtő-nyomkereső elemeit ötvözve igyekszik csoportmunka keretében bevonni a tanulókat egy korabeli történetbe. A játék a tablókkal együtt kerül kipróbálásra abba a tizenegy iskolába, amelyek jelentkeztek a kiállítás befogadására szolgáló pilotprojektbe.

2.3.5. ONLINE MŰHELYBESZÉLGETÉSEK („KÁVÉHÁZAK”)

A projekten dolgozó katolikus és a protestáns munkacsoport közös (online) és önálló műhelybeszélgetéseket („virtuális kávéházakat”) hirdetett meg, amelyek a fentebb említett tanulmánykötet szerzői, a korszak kutatói között a szakmai párbeszéd színteréül szolgáltak, mivel a személyes találkozókat, a konferenciák szervezését a járványhelyzet nem tette lehetővé. Ezeket a szakmai megbeszéléseket havi rendszerességgel tartottuk.

A *Küzdelem a lelkekért* projektben részt vevő kutatók intézményi háttere: Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi, valamint Politikatudományi Intézete, Eötvös

Loránd Tudományegyetem, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Evangélikus Országos Gyűjtemény, Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár, Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar Nemzeti Levéltár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Pannonhalmi Főapátság, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szege-di Tudományegyetem, Székesfehérvári Püspöki és Székeskáptalani Levéltár, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, VERITAS Történetkuta-tó Intézet és Levéltár, Zirci Ciszterci Apátság.

2.4. A koncepció per kádári variánsa

Tudományos konferencia, Budapest, NEB Hivatala, 2021. november 8.

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága kiemelt figyelmet fordít az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak kutatására, a kutatási eredmények nagyközönség elé tárására. Ennek eredményeképpen jött létre a Pererek '56 (<https://perek56.hu>) internetes oldal, amely bemutatja a jogerős bírói ítélet alapján halálra vagy súlyos börtönbüntetésre ítélteteket, valamint nevesíti a megtorlás végrehajtóit: a kihallgatótiszteket, ügyészeket, bírókat, ülnököket és népbírókat.

Ennek a munkának a folytatása az a kutatás, amely azt tűzte ki célul, hogy egymásra vetítse a megtorlás során bíróság elé állítottak ötvenhatos tetteit, valamint azt, amit azokból az ellenük indított büntetőeljárás formált. A forradalom és szabadságharc számos szereplőjét ugyanis nem azért ítélték el, amit ténylegesen tett, hanem olyan vádak alapján, amelyeket cselekményeikből koholtak. Azok a jogi procedúra végeredményeként meggyilkolt emberek, akikről az előadások szóltak, részt vettek a forradalomban. Nemzetőrök voltak vagy fegyvert ragadtak november 4-én, esetleg később próbálták védeni a forradalom eszméit, de egynek sem akadt közülük olyan cselekménye, amiért a kor jogalkalmazási normája szerint a legsúlyosabb büntetéssel, vagyis halállal kellett volna sújtani. Mindannyian jóformán ismeretlenek az ötvenhatot alaposabban ismerők számára is. A konferencia nem titkolt célja volt, hogy ismertté tegyen eddig ismeretlen hősokeket/áldozatokat.

A konferencián öt előadás hangzott el. Galambos István (NEB Hivatala) az októberi várpalotai harcok miatt halálra ítélt Berta József perét mutatta be. György Sándor (NEB Hivatala) több eljárás alapján a statáriális perek törvénytelen ségeivel foglalkozott. Kiss Dávid (VERITAS) a töredékesen fennmaradt

iratok alapján igyekezett feltárni, mit tettek november 4-5-én Székesfehérváron azok, akiket a szovjetek elleni fegyveres harc vádjával ítélték halálra. Rácz János (VERITAS) a pomázi nemzetőrök ellen fegyverrejtegetés címén lefolytatott eljárásom keresztül mutatta be, hogyan hágták át a szervek az általuk hozott jogi normákat. Szakolczai Attila (NEB Hivatala) egy olyan november 4-e utáni szervezkedést ismertetett, amelyet valójában a politikai rendőrség provokált. Az előadásokra Horváth Zsolt (nyugalmazott tanácsvezető bíró) és Kahler Frigyes (nyugalmazott tanácsvezető bíró) reagáltak korreferátum formájában.

PEREK

adatbázis az 1956-os megtorlás során
2 vádlott 856 nyomozó 184 ügyész 71 tanácsvezető bír

adatbázisról

Q Keresés

A KONCEPCIÓS PER KÁDÁRI VARIÁNSA

Egy folyamatban lévő
kutatás részeredményei

MEGHÍVÓ

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága
tisztelettel meghívja Önt

**A KONCEPCIÓS PER
KÁDÁRI VARIÁNSA**
EGY FOLYAMATBAN LÉVŐ
KUTATÁS RÉSZEREDMÉNYEI

című műhelykonferenciájára.

Helyszín:
NEB Hivatala, konferenciaterem
Budapest VIII., Vas u. 10.

Időpont:
2021. november 8. 10 óra

Kérjük, részvételi szándékát
2021. november 5-én 12 óráig jelezze
az info@neb.hu e-mail címen.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.
TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130
WWW.NEB.HU

PROGRAM

- 10.00 Köszöntő: **Földváryné Kiss Réka**
- 10.15 **Szakolczai Attila:** Kísérlet a perek (vagy a perkoholás) tipizálására
- 10.35 **Galambos István:** Egy bányász-katona, Berta József a forradalomban és a bíróság előtt.
Kutatási tapasztalatok és kérdések
- 10.55 **György Sándor:** „Ne nézzük tétlenül, mi is magyarok vagyunk!”
A pásztói hidrobbantók története
- 11.15 *Kávészünet*
- 11.30 **Kiss Dávid:** Hogyan lett egy kellemes borozgatásból partizánharc?
A Marton István és társai per
- 11.50 **Rácz János:** Pomázi osztályprobléma vagy fegyverrejtegetés?
Bóna Zsigmond és társai ügye
- 12.10 Korreferátumok: **Horváth Zsolt, Kahler Frigyes**

Vita

- 13.00 *Szendvicsebéd*

2.5. The Trial of Cardinal József Mindszenty from the Perspective of Seventy Years. The Fate of Church Leaders in Central and Eastern Europe – angol nyelvű tanulmánykötet a kelet-európai egyházüldözésről

APápai Történettudományi Bizottság sorozatában és a Libreria Editrice Vaticana könyvkiadó gondozásában 2021-ben jelent meg a *The Trial of Cardinal József Mindszenty from the Perspective of Seventy Years* (Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából) című angol nyelvű tanulmánykötet, amely a 2019-ben, a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete által Budapesten, az Országházban megrendezett nemzetközi konferencia szerkesztett előadásait tartalmazza. A kötet Közép- és Kelet-Európa nemzetközi és egyházpolitikai

összefüggésrendszerében vizsgálja a Mindszenty-pert és a térség országai-ban a helyi kommunista hatalom által irányított hasonló főpapi pereket, felekezetközi összehasonlításban, külön hangsúlyt fektetve a határon túli magyar egyházi közösségek és vezetőik helyzetére. A kötet létrehozásában a NEB tagjai és a Hivatal munkatársai egyaránt aktívan közreműködtek, a kötet egyik szerkesztője, Wirthné Diera Bernadett a NEB Hivatalának munkatársa. A kötet szerzői: Bernard Ardura, Erdő Péter, Fodor Pál, Gárdonyi Máté, Vörös Géza, Somorjai Ádám OSB, Balogh Margit, Wirthné Diera Bernadett, Zinner Tibor, Kahler Frigyes, Fejérdy András, Bukovszky László, Kovács Gergely, Philippe Chenaux, Szabó Konstantin, Marosi István, Tomislav Anić, Rigels Halili, Cristian Vasile, Nagy Mihály Zoltán, Stanislava Vodičková, Emília Hrabovec, Łukasz Kamiński, Szabó Csaba, Cúthné Gyóni Eszter, Soós Viktor Attila, Mó-zessy Gergely, Mirák Katalin, Kiss Réka.

2.6. Jog- és tulajdonfosztás – a Magyar Nemzeti Levéltár és a NEB közös kutatási programja

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Magyar Nemzeti Levéltár közös projektjeinek sorából kiemelkedik a Jog- és tulajdonfosztás, identitástörés a vidéki Magyarországon a kommunista diktatúrában című, amelynek legfőbb célkitűzése a vidéki Magyarországon az 1944/45-ös hatalomváltás után tömegesen elszenvedett jog- és tulajdonfosztások feltárása és bemutatása.

A 2020-ban kezdődött projekt megvalósítását a koronavírus-járvány erősen befolyásolta, át kellett alakítani az eredeti ütemezést, de a részt vevő intézmények, illetve levéltáros kollégák erőfeszítéseinek és rugalmasságának köszönhetően – az online platformokra támaszkodva – a terveknek megfelelően 2021-ben sikerült befejezni az iratfeltárási-kutatási szakaszt. A munkában nyolc megyei levéltáros munkacsoport (Bács-Kiskun, Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Békés, Fejér, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Tolna) vett részt. 2021-ben elsősorban a házállamosításokkal és a kuláklisokkal kapcsolatos források összegyűjtésén és egységes szempontrendszer szerinti feldolgozásán volt a hangsúly. A projektet október 6-án műhelytanácskozás zárta.

2.7. Együttműködés az Oktatási Hivatallal

A NEB és az Oktatási Hivatal 2021. december 14-én együttműködési keretmegállapodást kötött a két intézmény közötti pedagógiai-szakmai, illetve tananyag- és tartalomfejlesztési ügyeket érintő közös munkáról. A Nemzeti Emlékezet Bizottsága tudományos ismeretterjesztési profilja szempontjából különleges jelentősége van annak, hogy a megállapodás nyomán a NEB csatlakozik az Oktatási Hivatal közoktatási tartalomszolgáltatási csatornához, amelyeken keresztül digitális oktatássegítő tartalmaink (kisfilmek, szövegtárak, elektronikus adatbázisok, tematikus honlapok) a Magyarországon legszélesebb körben elérhető közoktatási információs rendszer részévé válhatnak.

ommunista építéspolitika iói és gyakorlata

Horváth Gergely Krisztián

3. Vidéktörténeti kutatások

3.1. A BTK és a NEB Vidéktörténeti Témacsoportjának 2021. évi tevékenysége

A Vidéktörténeti Témacsoport 2014-ben jött létre az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontja és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága közötti együttműködés eredményeképpen, Ö. Kovács József vezetésével és Horváth Gergely Krisztián közreműködésével. Fő feladata az 1945-öt követően a magyarországi vidéki társadalomban bekövetkezett strukturális változások feltárása, a szovjetizálás és ennek nyomán a kollektivizálás következményeinek rekonstruálása. 2017-től a témacsoport koordinálója Horváth Gergely Krisztián, akinek munkáját 2019-től Csikós Gábor segíti. A témacsoport kutatásai a BTK-s kollégák és más műhelyekben dolgozó kutatók részvételével, évente rögzített tematikák mentén szerveződnek.

A témacsoport kutatói 2021-ben döntően a Magyar vidék a 20. században című könyvsorozat soron következő köteteinek előkészítésére koncentráltak. E munka eredményeképp az év nyarán megjelent Káli Csaba *Zala megye szovjetizálása, 1945–1950* című monográfiája (Magyar vidék a 20. században 6.), majd az év végén a *Lefojtva. Uralom, alávetettség és autonómia a pártállamban (1957–1980)* című tanulmánykötet (Magyar vidék a 20. században 7.). (A két kötetről bővebben lásd a 8.1. alfejezetet.) Elkészült a *Forrásvidékek. Visszapillantás a 20. századra* című könyv olvasószerkesztése (Magyar vidék a 20. században 8) és az *Ellenszélben. Településpolitika és a falvak a kommunista diktatúra évtizedeiben* című tanulmánykötet szakmai szerkesztése (Magyar vidék a 20. században 9).

A témacsoport megkezdte egy angol nyelvű vidéktörténeti összefoglaló kötet előkészítését is *Subjugation in the Name of Equality: An Experiential History of the Sovietization of Rural Hungary, 1945–1980* címmel.

A kutatók eredményeiket nemzetközi konferenciákon is ismertették Pozsonyban és Regensburgban. Emellett két konferenciát szerveztek, az elsőt Kényszerek és realitások. Falvak és téészek az 1960–1980-as években címmel november 9-én a BTK Történettudományi Intézetében. A konferencián

két szekcióban tíz előadás hangzott el. A délelőtti szekció előadásai egyrészt esettanulmány jellegű mélyfúrásokon alapultak, s a falusi életvilágok átalakításával, a helyi közösségek válaszaival foglalkoztak, míg a délutáni szekció a szocialista nagyüzemet kortárs értékeléseken, levéltári dokumentumokban rögzített tapasztalattörténeteken és korábban titkosított iratokon keresztül elemezte. Fejérdy András, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese köszöntőjében azért tekintette fontosnak a konferencia témáját, mivel a vidék történetét korábban döntően modernizációs narratívában, egyoldalúan interpretált gazdaságtörténeti szempontból tárgyalták. A statisztikai makroadatok alapján talán még felvázolható is lenne egy, a kommunista korszakban prosperáló vidék képe, a levéltári primer források és főként az alulnézeti megközelítés azonban egy másfajta vidékképet rajzol ki – mint ahogy ezt a kutatócsoport korábbi konferenciái és kötetei már meg is jelenítették.

A konferencia előadói Bognár Szabina (ELKH BTK), Csikós Gábor (ELKH BTK), Galambos István (NEB), Káli Csaba (MNL ZML), Oláh Sándor (KAM, Csíkszereda), Ö. Kovács József (MNL, PPKE BTK) Rigó Róbert (NEB, KRE BTK), Ritter György (MNL OL), Somogyvári Lajos (PE) és Völgyesi Orsolya (ELKH BTK) voltak.

A másik konferenciát az országos településhálózatfejlesztési koncepció elfogadásának 50. évfordulója alkalmából szervezték. A kommunista településpolitika víziói és gyakorlata címmel december 7-én a NEB Hivatalában. Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a településpolitikát nem szokás a társadalomtörténet lényeges elemének tekinteni, a kommunista diktatúra időszakában azonban ez volt a vidéki népeség életét leginkább befolyásoló tényezők egyike, ugyanis a vizsgálata nélkül nem érthető meg a vidéki társadalomban 1948-at követően bekövetkezett demográfiai-átrétegződési folyamatok. A konferencián két szekcióban kilenc előadás hangzott el.

A konferencia előadói Bagdi Róbert (DE GTK), Bán Gergely Károly (MNL HBML), Bánkuti Gábor (PTE BTK), Czetz Balázs (MNL OL), Horváth Gergely Krisztián (ELKH BTK, NEB Vidéktörténeti Témacsoport), Káli Csaba (MNL ZML), Keresztes Csaba (MNL OL), Mikle György (ELKH BTK) és Ö. Kovács József (MNL OL, PPKE BTK) voltak.

A Bölcsészettudományi Kutatóközpont és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága közös Vidéktörténelmi Témacsoportja tisztelettel meghívja Önt a

Kényszerek és realitások Falvak és téveszkek az 1960–1980-as években

című konferenciájára

Időpont:

2021. november 9. 10 óra

A rendezvény helyszíne:

Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet,
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4., 5. emeleti tanácsterem

A konferencián a hatályos járványügyi szabályok betartásával lehet részt venni.

Program

A „létező szocializmus” falun

10.00–10.15 Megnyitó

Földváryné Kiss Réka (NEB), Fejérvy András (BTK TTI)

10.15–10.35 Bognár Szabina (BTK): Az 1970-es évek nemzetiségi politikájának alulnézetből – kimleai esettanulmány

10.35–10.55 Ritter György (MNL OL): Vonzások és taszítások. Az ötvenes évekbeli „munkaszolgálat” és a hetvenes évekbeli vendégmunkás-tapasztalatok a magyarországi németeknél

10.55–11.15 Völgyesi Orsolya (BTK TTI): Hétköznapi élet Mezőfalván az 1960-as években a vb-jegyzőkönyvek tükrében

11.15–11.30 Kérdések, hozzászólások

11.30–11.50 Oláh Sándor (KAM, Csíkszereda): Szűkösség és stratégiák. A háztartások élelmiszer-ellátása a nyolcvanas években egy székelyföldi téveszesített faluban

11.50–12.10 Káli Csaba (MNL ZML): Kis vidéki állambiztonsági akció. Zalai ellenzék és ellenzékiesség az 1980-as években

12.10–12.25 Kérdések, hozzászólások

Ebédszünet

A felsejülő és elillanó „agrársoda”

13.30–13.50 Somogyvári Lajos (PE, Veszprém): Amerikai nagykövetségi jelentések a kollektivizálás második hullámáról (1957–1962)

13.50–14.10 Rigó Róbert (KRE – NEB): A téveszkek „megszilárdításának” nehézségei Bács-Kiskun megyében

14.10–14.30 Csikós Gábor (BTK TTI): „Téveszkeurozízis” és „menedzserbetegség”. Mentális egészség az agrárnagyüzemekben, 1965–1980

14.30–14.45 Kérdések, hozzászólások

14.45–15.05 Galambos István (NEB): A szocialista korszak mérlege a kiskőrösi Kossuth Szakszövetkezet példája alapján

15.05–15.25 Ö. Kovács József (MNL OL – PPKE BTK): Rendszercsőd a téveszkekben

15.25–16.00 Kérdések, hozzászólások, zárás

A KOMMUNISTA TELEPÜLÉSPOLITIKA VÍZIÓI ÉS GYAKORLATA

MEGHÍVÓ

A Bölcsészettudományi Kutatóközpont
és a Nemzeti Emlékezet Bizottságának
közös Vidéktörténeti Témacsoportja
tisztelettel meghívja Önt

**A KOMMUNISTA
TELEPÜLÉSPOLITIKA VÍZIÓI
ÉS GYAKORLATA.**

**Konferencia az Országos
Településhálózat-fejlesztési Konceptió
ötvenedik évfordulóján**

című rendezvényére.

Helyszín:
**Nemzeti Emlékezet Bizottságának
Hivatala, konferenciaterem**
Budapest VIII., Vas u. 10.

Időpont:
2021. december 7. 10 óra

A konferencián a hatályos járványügyi szabályok
betartásával lehet részt venni.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.
TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130
WWW.NEB.HU

PROGRAM

10.00 Megnyitó – **Földváryné Kiss Réka**
(NEB)

Földek, falvak, külterületek. A vesztesek

10.10 **Horváth Gergely Krisztián** (BTK-
NEB Vidéktörténeti Témacsoport):
A kommunista falupolitika víziói,
gyakorlata és következményei
Magyarországon

10.30 **Ö. Kovács József** (MNL OL, PPKE):
Határszemle. A „magyar agrárcsoda”
tapasztalattörténetei

10.50 Kérdések, hozzászólások

11.05 Kávészünet

11.20 **Bán Gergely** (MNL HBML): Négy
alföldi megye külterületei (1949–1970)

11.40 **Mikle György** (BTK TTI): Puszták
az OTK előtt és után Komárom
megyében

12.00 **Keresztes Csaba** (MNL OL):
Vesztesből nyertes. Közberuházások
Sóskúton 1970 és 1989 között

12.20 Kérdések, hozzászólások

12.35 Szendvicsebéd

Megyék és székhelyeik. A kedvezményezettek

- 13.10 **Czetz Balázs** (MNL OL): A bodajki településfejlesztési koncepció és eredményei
- 13.30 **Szűts István Gergely** (HOA): Veszprém megye iparszerkezete az 1960–1970-es évek fordulóján
- 13.50 Kérdések, hozzászólások
- 14.05 Kávészünet
- 14.20 **Bagdi Róbert** (DE GTK): Szolnok város térszerkezetének megváltozása
- 14.40 **Káli Csaba** (MNL ZML): Zalaegerszeg mint megyeszékhely expanziója
- 15.00 **Bánkuti Gábor** (PTE BTK): Növekedékényszer és szűkösség. A településfejlesztési politika rendszerszintű anomáliáinak városképi lenyomata Pécssett
- 15.20 Kérdések, hozzászólások, zárszó

4. További hazai tudományos konferenciák

4.1. A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után

Tudományos konferencia, 2021. május 12.

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága külügyi munkacsoportja által szervezett konferenciát a járványhelyzetre való tekintettel online tartottuk meg. A rendezvényt az érdeklődők a NEB Facebook-oldalán, valamint YouTube-csatornáján élőben követhették. A konferencia többek között azt vizsgálta, hogy mi motiválta az egyes magyar külképviseleti munkatársak szökési kísérleteit, disszidálását, és azokat minősíthetjük-e a rendszer elárulásaként. Soós Viktor Attilának, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága tagjának és a külügyi munkacsoport vezetőjének köszöntője után öt szekcióban összesen tizennégy előadás hangzott el, a magyar és svájci történészek témái az 1945 utáni hírszerzés- és disszidálástörténet széles, magyar és nemzetközi (csehszlovákiai, kubai, román, keletnémet) spektrumát fedték le.

A konferencia előadói Bandi István (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára), Bank Barbara (NEB) Garadnai Zoltán (Magyar Nemzeti Levéltár), Gecsényi Lajos (MNL), Krajcsír Lukács (ÁBTL), Kupi László (Eötvös Loránd Tudományegyetem), Máthé Áron (NEB), Orbán Schwarzkopf Balázs (ÁBTL) Ötvös István (NEB), Soós Viktor Attila (NEB), Sz. Kovács Éva (ÁBTL), Szilágyi Gábor (NEB Hivatala) Tréfás Dávid (University of Basel), Tulok Péter (NEB Hivatala) voltak.

További információ, a konferencia felvétele: <https://neb.hu/hu/a-rendszer-aruloi-disszidalasok-a-kulszolgalatbol-1945-utan-cimu-konferenciaja>.

A RENDSZER ÁRULÓI?

Disszidálások a külszolgálatból
1945 után

KONFERENCIA

MEGHÍVÓ

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága
tisztelttel meghívja Önt a

A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után

című konferenciájára.

Helyszín

Microsoft Teams

Időpont

2021. május 12.

Konferenciánk iránt érdeklődők az alábbi
linkről csatlakozhatnak rendezvényünkhöz:

<https://bit.ly/33dZ02m>

Az eseményt a NEB Facebook-oldalán
élőben közvetítjük.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.

TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130

WWW.NEB.HU

PROGRAM

10.00 Köszöntő – **Soós Viktor Attila**

10.05 1. szekció – szekcióvezető: **Soós Viktor Attila**

Sz. Kovács Éva: A külszolgálat disszidensei és az állambiztonság

Gecsényi Lajos: Az emigráció előszobájában. A bécsi külképviselet diplomatái, 1945–1950

Bandi István: A hidegháborús Románia „külügyesei” távozásainak titkai

11.05 Vita

11.20 2. szekció – szekcióvezető: **Bank Barbara**

Máthé Áron: Egy rendhagyó diplomáciai küldetés és utóélete. Rácz Kálmán

Ötvös István: A politika dimenziói. Pfeiffer Zoltán kimenekítése

Tréfás Dávid: Menekülés Svájcba, 1945–1949

12.20 Vita

12.35 Ebédszünet

13.15 3. szekció – szekcióvezető: **Andreides Gábor**

Arday Géza: Menni vagy maradni? Cs. Szabó László dilemmája

Garadnai Zoltán: A másik Radványi-ügy. Radványi János és a „francia kapcsolat” (1950–1962)

Soós Viktor Attila: Egy 1967-es belügyi, honvédelmi, külügyi együttműködés

14.15 Vita

14.30 4. szekció – szekcióvezető: **Szilágyi Gábor**

Bank Barbara: Ki volt Tomori Pál?

Orbán Schwarzkopf Balázs: „Játékos” ügyek, avagy kinek is dolgozott „Howard” ügynök? Egy hálózati személy „disszidálása” és hazatelepítése

Tulok Péter: Magyar sorsok Skandináviában 1956 után

15.30 Vita

15.45 5. szekció – szekcióvezető: **Tulok Péter**

Szilágyi Gábor: „Persze, hogy áruló vagyok.” Egy Keletre szökött kémelhárító esete

Krajcsír Lukács: A Zsanér-akció. A csehszlovákiai kommunista hírszerzés utolsó disszidensének története

Kupi László: Ana Montes, a kubai mesterkém

16.45 Vita

17.00 Zárszó – **Soós Viktor Attila**

4.2. Sikerek és kudarcok. Sportdiplomácia a hidegháború éveiben

Kerekasztal-beszélgetés, 2021. június 7.

A NEB külügyi munkacsoportja által szervezett kerekasztal-beszélgetésre online került sor, a hallgatók a koronavírus-járványra tekintettel az internet segítségével követhették azt. A beszélgetésen részt vett Szabó Lajos, a Magyar Olimpiai és Sportmúzeum igazgatója, Csillag Péter, a *Nemzeti Sport* főmunkatársa, valamint moderátorként Andreides Gábor, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos főmunkatársa. A felkért hozzászólók arra keresték a választ, hogy milyen külföldi mintái voltak a második világháborút követően a tömegsport államosításának, milyen külpolitikai igényeknek kellett megfelelni a magyar nemzeti válogatottak külföldi megmérettetések megszervezésekor (különös tekintettel az Aranycsapatra), illetőleg a nemzetközi sportsikereket, olimpiai diadalokat miképpen próbálta a rendszer saját céljaira felhasználni.

További információ, az esemény felvétele: <https://neb.hu/hu/sikerek-es-kudarcok-sportdiplomacia-a-hideghaboru-eveiben>.

SIKEREK ÉS KUDARCOK

Sportdiplomácia a hidegháború éveiben

MEGHÍVÓ

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága
tisztelttel meghívja Önt a

Sikerek és kudarcok Sportdiplomácia a hidegháború éveiben

című kerekasztal-beszélgetésre.

Helyszín

Microsoft Teams

Időpont

2021. június 7. 16 óra

A beszélgetés résztvevői:

Szabó Lajos

Magyar Olimpiai és Sportmúzeum

Csillag Péter

Nemzeti Sport

Andreides Gábor

Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala

Az érdeklődők az alábbi linkről
csatlakozhatnak rendezvényünkhöz:

<https://bit.ly/2RJEnJg>

Az eseményt a NEB Facebook-oldalán
élőben közvetítjük.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.

TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130

WWW.NEB.HU

4.3. 1956-ról hatvanöt esztendő után

Tudományos konferencia, Budapest, Országház, Főrendiházi ülésterem, 2021. október 20.

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az Országgyűlés Hivatalának Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága és a Szabadságharcosokért Közalapítvány az 1956-os forradalom hatvanötödik évfordulója alkalmából tudományos konferenciát rendezett. Az esemény fővédnöke Kövér László, az Országgyűlés elnöke, a két üléselnök Szakály Sándor, a VERITAS főigazgatója és Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke volt.

A konferencia résztvevőit Szakály Sándor és Kövér László köszöntötte, majd két szekcióban kilenc előadás hangzott el, amelyek a forradalom és szabadságharc legfontosabb történéseivel és szereplőivel kapcsolatos újabb kutatási eredményekkel ismertették meg a hallgatóságot. A zárszót Földváryné Kiss Réka mondta.

A konferencia előadói Rácz János (VERITAS), M. Kiss Sándor (Rendszer-váltás Történetét Kutató Intézet és Archívum), Horváth Miklós (Károli Gáspár Református Egyetem), Földváryné Kiss Réka (NEB), Kiss Dávid (VERITAS), Feitl Írisz (Országgyűlési Múzeum), Galambos István (NEB Hivatala), Farkas Judit Antónia (VERITAS) és Szekér Nóra (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára) voltak.

További információ, a konferencia felvétele: <https://www.youtube.com/watch?v=1fCOnBhtJNO>.

MEGHÍVÓ

ORSZÁGGYŰLÉS

· HIVATALA ·

NEB
NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

**Szabadságharcosokért
Közalapítvány**

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár,
a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az
Országgyűlés Hivatalának Közgyűjteményi és
Közművelődési Igazgatósága
és a Szabadságharcosokért Közalapítvány

tisztelettel meghívja az

1956-ról hatvanöt esztendő után

című, a forradalom hatvanötödik évfordulója
alkalmából rendezett konferenciára.

Az esemény időpontja:

2021. október 20.

A rendezvény fővédnöke:

KÖVÉR LÁSZLÓ,
az Országgyűlés elnöke

Helyszín:

Országház, Főrendiházi ülésterem
Budapest V. kerület, Kossuth Lajos tér 1–3.

A részvételhez regisztráció szükséges, az alábbi linken:

<https://www.veritasintezet.hu/hu/jelentkezés>

A konferencia a VERITAS honlapján
online is megtekinthető

Délelőtti ülészak

Üléselnök:

Szakály Sándor
(VERITAS, főigazgató)

Köszöntő

10:00 – 10:05

Szakály Sándor

10:05 – 10:20

Kövér László
az Országgyűlés elnöke

10:20 – 10:45

Rácz János

(VERITAS, tudományos munkatárs)
*Az 1956-os forradalom és szabadságharc
előzményei és a nemzetközi helyzet*

10:45 – 11:10

M. Kiss Sándor

(RETÖRKI, tudományos főigazgató-helyettes)
Nagy Imre 1956-ban – és előtte

11:10 – 11:35

Horváth Miklós

(Károli Gáspár Református Egyetem, egyetemi tanár)
*1956 – a Szovjetunió háborúja
Magyarország ellen*

11:35 – 12:00

Földváryné Kiss Réka

(Nemzeti Emlékezet Bizottsága, elnök)
A forradalom vidéken

12:00 – 13:00 – Ebédszünet

Délutáni ülészak

Üléselnök:

Földváryné Kiss Réka

(Nemzeti Emlékezet Bizottsága, elnök)

13:00 – 13:25

Kiss Dávid

(VERITAS, tudományos munkatárs)
A párt hadserege. A „BM-be oltott” ÁVH

13:25 – 13:50

Feitl Írisz

(Országgyűlési Múzeum, kutatásvezető)
*Egy sortűz nyomában. A Kossuth tér és az
Országgház 1956-ban*

13:50 – 14:15

Galambos István

(Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala,
tudományos főmunkatárs)
Munkástanácsok 1956-ban

14:15 – 14:40

Farkas Judit Antónia

(VERITAS, tudományos munkatárs)
*Az amerikai emberek meghallották
a magyarok segélykiáltását 1956-ban*

14:40 – 15:05

Szekér Nóra

(Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára,
tudományos kutató)
1956-ról 1989-ben

Zárszó

Földváryné Kiss Réka

4.4. Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően

Tudományos konferencia, Budapest, NEB Hivatala, 2021. november 5.

A NEB és a Magyar Börtönügyi Társaság konferenciáját részben online szerveztük meg, követhető volt a NEB YouTube-csatornáján is. A konferenciát Schmehl János büntetés-végrehajtási vezérőrnagy, az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese köszöntötte, majd a résztvevők hét előadásban tekintették át a börtönök helyzetét, az internálás újraindítását és gyakorlatát az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után.

A konferencia előadói Bank Barbara (NEB), Estók József (nyugalmazott büntetés-végrehajtási dandártábornok), Ötvös István (NEB), Soós Viktor Attila (NEB), Szokolczai Attila (NEB Hivatala), Tulok Péter (NEB Hivatala) és Zinner Tibor jogtörténész voltak.

További információ, a konferencia felvétele: <https://www.youtube.com/watch?v=hu4D3pC9U-g>.

NEB
NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS AZ 1956-OS FORRADALOM LEVERÉSÉT KÖVETŐEN

MEGHÍVÓ

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága
és a Magyar Börtönügyi Társaság
tisztelettel meghívják Önt az

**IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS
ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS
AZ 1956-OS FORRADALOM
LEVERÉSÉT KÖVETŐEN**

című konferenciára.

Helyszín:
NEB Hivatala, konferenciaterem
Budapest VIII., Vas u. 10.

Időpont:
2021. november 5. 9.30

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.
TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130
WWW.NEB.HU

PROGRAM

- 9:30 Köszöntő: **Schmehl János** *bv. vezérőrnagy, az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettese*
- 9:40 **Estók József** *ny. bv. dandártábornok*
Az 1956-os forradalom és a hazai börtönügy
- 10.00 **Zinner Tibor** *t. egyetemi tanár*
Kegyelmezések '56 ősze előtt és után
- 10.20 **Bank Barbara** *bizottsági tag (NEB)*
(Köz)biztonság, avagy az internálás újraélesztése
- 10.40 **Tulok Péter** *tudományos kutató (NEB Hivatala)*
Deportálás-internálás a magyar szabadságharc leverése után. Svéd diplomáciai jelentések 1956 november-decemberéből
- 11.00 **Kávészünet**
- 11.20 **Szokolczai Attila** *tudományos kutató (NEB Hivatala)*
Tóth Ilona-per II. Újratöltve, új szereposztásban
- 11.40 **Soós Viktor Attila** *bizottsági tag (NEB)*
Szendy László szombathelyi egyházmegyes pap 1956-os elhurcolása és fogsága visszaemlékezései alapján
- 12.00 **Ötvös István** *bizottsági tag (NEB)*
Az erőszak színterei az ötvenes évek Magyarországon
- 12.20 Zárszó
- 12.30 Szendvicsebéd

4.5. „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára...” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950

Tudományos konferencia, 2021. november 23–24.

A NEB külügyi munkacsoportja által szervezett kétnapos online konferencián több mint húsz történész tartott előadást Magyarország helyzetéről és lehetőségeiről az 1945 utáni megváltozott geopolitikai körülmények között, a magyar külkereskedelem alakulásáról, a külpolitikai gondolkodás változásairól, a történelmi egyházak külkapcsolatairól a világháborút követően, európai és világszintű kitekintésben a kommunista pártok és a hatalom kapcsolatáról, valamint a nyugat-európai országok kommunista rendszer elleni politikájáról.

Soós Viktor Attila, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja és a külügyi munkacsoport vezetője köszöntötte az előadókat és az online térbe bekapcsolódókat, majd Máthé Áron, a NEB elnökhelyettese tartott előadást. Ezt követően a konferencia két napján hét szekcióban 23 előadás hangzott el.

A konferencia előadói Andreides Gábor (NEB Hivatala), Bank Barbara (NEB), Baráth Magdolna (Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára), Borhi László (Eötvös Loránd Kutatói Hálózat) Egedy Gergely (Nemzeti Közszolgálati Egyetem), Fejérdy András (ELKH), Fejérdy Gergely (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), Glant Tibor (Debreceni Tudományegyetem), Hegedüs Gyula (Budapesti Gazdasági Egyetem), Hollósi Dániel (NEB Hivatala), Ivánfi Miklós (Eötvös Loránd Tudományegyetem), Kolontári Attila (NEB Hivatala), Lénárt T. András (Szegedi Tudományegyetem), Melkovicsné Madarász Anita (NEB Hivatala), Mitrovits Miklós (NKE), Ötvös István (NEB), Rácz János (VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár), Sáringer János (BGE), Soós Viktor Attila (NEB), Szilágyi Gábor (NEB Hivatala), Tulok Péter (NEB Hivatala) és Vitári Zsolt (Pécsi Tudományegyetem) voltak.

További információ, a konferencia felvétele: <https://neb.hu/hu/politikai-gazdasagi-es-tarsadalmi-valtozasok-magyarorszagon-es-a-vilagban-194519>.

NEB

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

„ROPPANT PROBLÉMÁK BONTAKOZNAK KI A SZEMÜNK LÁTTÁRA...”

Politikai, gazdasági és társadalmi
változások Magyarországon
és a világban, 1945–1950

MEGHÍVÓ

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága
tisztelettel meghívja Önt a

**„ROPPANT PROBLÉMÁK
BONTAKOZNAK KI
A SZEMÜNK LÁTTÁRA...”**

Politikai, gazdasági és társadalmi
változások Magyarországon
és a világban, 1945-1950

című konferenciájára.

Helyszín:
Microsoft Teams

Időpont:
2021. november 23-24.

A konferencia az alábbi [linken](#) érhető el.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.
TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130
WWW.NEB.HU

PROGRAM

November 23.

- 10.00 Köszöntő – **Soós Viktor Attila**
- 10.05 Szekcióvezető: **Soós Viktor Attila**
Máthé Áron: A harmadik világ ébredése?
Vitári Zsolt: Szovjetizálás a hidegháború frontvonalán. Kommunista hatalomarchitektúra Németország szovjet megszállási övezetében
Kolontári Attila: Sztálin és a tengerszorosok
- 11.05 Vita
- 11.30 Szekcióvezető: **Andreides Gábor**
Fejérdy András: „Jelenleg semmilyen küldeményt nem bízunk a postára.” A Szent-szék és a magyarországi katolikus egyház közötti hivatalos kommunikáció alternatív csatornáit 1945 után
Fejérdy Gergely: A belga-magyar hivatalos kapcsolatok alakulása a második világháború befejezése után
Ötvös István: Balkán-politika a Rajk-perben
- 12.30 Vita
- 12.55 Szünet
- 13.55 Szekcióvezető: **Szilágyi Gábor**
Andreides Gábor: Don Camillo és Peppone. Kereszténydemokraták és kommunisták a háború utáni Olaszországban
Egedy Gergely: „Az európai busz lekésése.” Bevin és a nyugat-európai integrációs törekvések, 1945–1951

Melkovicsné Madarász Anita: A brit propagandapolitika eredete. Az IRD születése

Hegedüs Gyula: Brit tulajdonú ipari vállalatok Magyarországon 1945 és 1949 között

15.15 Vita

15.40 Szekcióvezető: **Ötvös István**

Soós Viktor Attila: Tisztogatások a Külügyminisztériumban. A B-listázástól az 1948-as nagy hullámig

Sáringer János: Külügyminisztérium, diplomaták, külügyek. A magyar diplomácia átalakítása 1945 és 1950 között

Ivánfi Miklós: Szentmiklósy Andor és a magyar külügyi szolgálat válságos évei, 1943–1945

16.40 Vita

November 24.

10.00 Szekcióvezető: **Máthé Áron**

Szilágyi Gábor: Szalámitaktika német módra. Lépések a diktatúra irányába a szovjet övezetben, 1945–1946

Mitrovits Miklós: Az elszabotált sztálinizmus. A szovjetizálás problémái Lengyelországban

Lénárt T. András: Spanyol politikai és társadalmi változások az antikommunizmus jegyében a második világháborút követő években

11.00 Vita

- 11.25 Szekcióvezető: **Tulok Péter**
- Bank Barbara:** Táborok és kényszermunka a Szabad Európa Rádióban és a nyugati sajtóban
- Glant Tibor:** Amerikai civil segélyszervezetek a kommunisták ellen Magyarországon a második világháborút követően
- Rácz János:** Az amerikai aktatászkás ember meséje, avagy egy másik Jaczkó-ügy
- 12.25 Vita
- 12.50 Szünet
- 13.50 Szekcióvezető: **Soós Viktor Attila**
- Tulok Péter:** Svéd–magyar kapcsolatok, 1945–1949. Miért távozott Schöpflin Gyula a stockholmi követi posztról?
- Baráth Magdolna:** Gazdaságpolitikai torzulások a magyar–szovjet „külsőkapcsolatok” árnyékában
- Hollósi Dániel:** „Pártkapcsolatban” Sztálin közgazdászával. Varga Jenő tanácsai Rákosi Mátyásnak 1945 és 1947 között
- 14.50 Záró előadás:
Borhi László: Az amerikai–szovjet viszony, 1943–1948
- 15.10 Vita
- 15.35 Zárszó – **Soós Viktor Attila**

Tallinna Kultuurikatel

Kultuurikatla Katelde saal on avatud
Tallinna linna ja
Arendamise Sihtasutuse toetusel

2015

Täname!

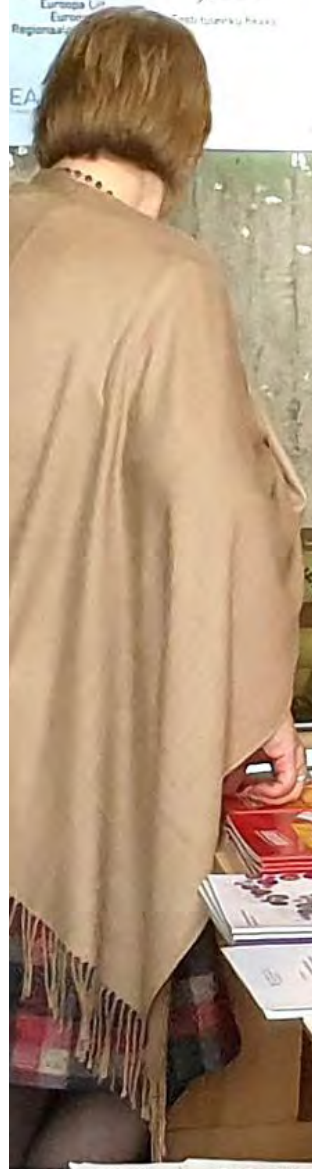

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengufond

Eesti Kultuurifond

EA

5. Nemzetközi tudományos együttműködés

5.1. Oroszországi iratfeltárás, Magyarok a kommunista világpártban online kiállítás

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága kiemelt jelentőséget tulajdonít az orosz levéltárakban található, a kutatás számára mindeddig ismeretlen dokumentumok feltárásának. Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke ezt a szándékot képviselve vesz részt az Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság munkájában. Az Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság 2017-ben – hatévnyi szünetet követően – újrakezdte működését.

A testület tagjai magyar részről:

- Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója,
- Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke,
- Kovács Vilmos ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka.

A 2021-es esztendő nagyban meghatározta a pandémia, a vegyesbizottság soron következő ülését is el kellett halasztani. Az iratfeltárás így óhatatlanul megtorpant, a megjelentetni tervezett kiadványok előkészítése, illetve a már korábban feltárt dokumentumok válogatása, feldolgozása, sajtó alá rendezése azonban folyamatosan zajlott.

5.1.1. MAGYAROK A KOMMUNISTA VILÁGPÁRTBAN

A NEB és az Orosz Állami Társadalom- és Politikátörténeti Levéltár (RGASZPI) közös kutatási programja révén, a Magyar–Orosz Levéltári Vegyesbizottság keretein belül, magyar és orosz szakértők bevonásával készült el a *Magyarok a kommunista világpártban* című online kiállítás, amely a NEB honlapjáról közvetlenül elérhető. Az 1919 és 1943 között működött Kommunista

Internacionálé (Komintern) nem egyszerűen a kommunista pártokat tömörítő világszervezet, hanem a várt és tervezett világforradalom „hadserege” volt. Vezető testületei kiterjedt illegális hálózattal segítették a proletár internacionalizmus helyi letéteményeseit céljaik elérésében, ügynökei szorosan együttműködtek a szovjet politikai rendőrséggel. A szervezet létrehozásánál a Kommunisták Magyarországi Pártjának (KMP) képviselői is jelen voltak, vezetésében és funkcionáriusai között végig ott találjuk a magyar kommunistákat is. Az ő történetükkel kapcsolatos iratanyag nagy részét a Komintern más dokumentumaival együtt az RGASZPI őrzi. A főként Magyarország 1945 utáni szovjetizálásában és a rendszer fenntartásában szerepet játszott személyekhez köthető anyagokra építő kiállítás ezekből a nehezen hozzáférhető, Magyarországon eddig zömében nem publikált iratokból és képi dokumentumokból nyújt át egy válogatást az érdeklődőknek.

A levéltári dokumentumokat válogatták: Marina Asztahova, Nyikolaj Liszenkov, Szeptelana Rozental, Natalija Volhonszkaja. A kiállítást összeállították: Horváth Zsolt, Kolontári Attila, Simon István. Közreműködtek: Czókos Gergely, Gerály Zoltán, Hollósi Dániel, Müller Gabriella, Szilágyi Gábor, Varga Júlia.

További információ: <https://neb.hu/hu/magyarok-a-kommunista-vilagpartban-1>.

T 1969

7

KERDOIV A SPANYOL PARTBA VALÓ ATIGAZOLASHOZ

Név... Tömpye.. Vezetéknév... András
 Kor... 24 Nős... igaz. Nőtlen
 Foglalkozás... gépész mérnök Munkahely.....

Mióta vagy párttag? 1936 október K.C.S.P.

Milyen felelős funkciót töltöttél be a pártban, azelőtt és most?

Brünni magyar frakció vezetője; nemzetközi gépés és elektronos sejt vezetője; a Brünni német technikai vezetőségének titkára

Volt-e kizárva a pártból? Mikor és miért?

Pártbüntetések? Milyenek és miért?

Milyen katonai egységhez tartozol? XIII. Brigád kiképzője

Milyen frontokon harcoltál és hol vagy most?

Fronton még nem voltam; Casas Sbañez

Van-e katonai előképzettséged? Milyen? Levente

Van-e rangod? ---

Voltál-e börtönben, internáló táborban, üldöztek-e és milyen címen?

Kétszer bebörtönöztem, egyszer nem volt még belőle a másik esetben elengedtek. Először, mint diaábrszervezőt, másodszor, mint tanácsot tartozol-e szakszervezethez? Kizártak a MOSS-ból [fogtak el.

Van-e szakszervezeti funkciód? ---

Milyen politikai párthoz tartoztál azelőtt? Hol és meddig? Volt-e funkciód?

Legutóbbi időkhöz tagja voltam a K.SZDP-nek, az U. ker. ifjú-sági vezetőség tagja, az OIB oktatási biz. tagja, előadó.

Altalános képzettség:

Milyen iskolát végeztél? Műegyetem Brünn

Politikai iskolázottság=

Közp. Szeminárium Hadraktól Imperializmus, stb. stb. szemináriumok vezetője

Milyen politikai beállítású a házastársad? A szüleid?

Felcsapott kommunista; német szimpatizánsok; apám régi forr. szocialde-

Milyen osztályból származol?

Apám nyugalmazott postafelügyelő, ~ közpolgári körökből

Nemzetiség magyar

Milyen nyelveket beszélsz? német; szélesebben franciául; tanulok spanyolul

Milyen testvérpárthoz tartoztál? K.C.S.P.

Tartoztál-e a párton belül csoporthoz vagy frakcióhoz? Mikor és melyikhez?

Milyen tevékenységet fejtettél ki otthon vagy az emigrációban?

A KIMSZ első diaábrszervezeték tagja 1931-ben; KIMSZ munkássejt-tag utóbb, Varas Szaknerveszet ifjúsági tagja; szervezés miatt a gyárból (Erőábríteli és Világítási R.T.) kidobták; Brünnben a diaábrszervezet vezetői körét voltam; Pesten a szocialdemokrata ifjúságban működtem; legutóbb, ~~mint~~ a VII. Kongresszus és az ifjúsági kongresszus mellett a szervezték az ifjúságot és fontos legális pozíciókat értünk el.

European Gulag

"The present network of camps extends not only beyond the Arctic Circle, over the Siberian spaces, and from the White Sea to the Baltic, but also to the very outskirts of Leningrad, Moscow, Kuybyshev and Baku. Finally, the warning signs are lighting up all over Eastern Europe, all over the Soviet glaxis."

David Rousset
"An Appeal:
Help the Deportees in the Soviet Camps"

5.2. Együttműködés az Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformjával (PEMC)

A prágai székhelyű Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformja (Platform of European Memory and Conscience – PEMC) a totalitárius rendszerek kutatásával és a diktatúrákkal kapcsolatos emlékezet alakításával foglalkozó szervezetek nemzetközi szövetsége, amelynek jelenleg ötven tagszervezete van. A NEB 2014 óta tagja a szervezetnek. 2021. november 11–13. között került sor Prágában a PEMC éves taggyűlésére, amelynek felügyelőbizottságába ismét egyhangúlag megválasztották Földváryné Kiss Rékát, a NEB elnökét.

5.2.1. EURÓPAI GULÁG – UTAZÓKIÁLLÍTÁS

Többéves nemzetközi munka zárult le 2021-ben: elkészült a szovjet érdekszférába került közép- és kelet-európai államok kommunista diktatúráinak internáló-, kényszermunka-, illetve zárt táborait bemutató, *European Gulag – Európai gulág* című utazókiállítás. Az átfogó nemzetközi kutatóintézeti és gyűjteményi együttműködéssel létrehozott, angol nyelvű utazókiállítás ötlete Budapesten fogalmazódott meg, a munka szakmai koordinálását a Nemzeti Emlékezet Bizottsága végezte, Isó Gergelynek, a NEB Hivatala nemzetközi tudományos kapcsolatok referensének közreműködésével. A kiállítás célja, hogy Európát bejárva bemutassa a kommunista diktatúra egyik jelképének tekinthető táborvilágot és a hozzá kapcsolódó társadalmi emlékezetet. A kiállítás első helyszíne Budapesten, a Nemzeti Közsolgálati Egyetemen volt, megnyitójára 2021. október 25-én került sor. A megnyitón a NEB részéről Máthé Áron elnökhelyettes mondott beszédet.

EUROPEAN GULAG

EURÓPAI GULÁG

KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓ

MEGHÍVÓ

Az Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformja
(Platform of European Memory and Conscience
– PEMC), a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB)
és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE)
tisztelettel meghívja önt a

EUROPEAN GULAG (EURÓPAI GULÁG)

című angol nyelvű kiállítás megnyitójára.

Köszöntőt mondanak:

Dr. Csikány Tamás dandártábornok,
az NKE tudományos rektorhelyettese

Dr. Máthé Áron, a NEB elnökhelyettese

A kiállítást megnyitja:

Dr. Łukasz Kamiński, a PEMC elnöke

Helyszín:

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Szárnyépület
1089 Budapest, Ludovika tér 1.

Időpont:

2021. október 25. 11 óra

Kérjük, részvételi szándékát legkésőbb 2021. október 22-ig
az alábbi online regisztrációs felületen szíveskedjen jelezni:

https://ludevent.uni-nke.hu/e/european_gulag

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy a rendezvényen való részvétel
feltétele a védettségi igazolvány és a személyazonosító
okmány együttes felmutatása, amelyet a biztonsági szolgálat a
beléptetés során ellenőriz.

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.

TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130

WWW.NEB.HU

5.2.2. A MÁRTÍROK ÉVSZÁZADA - UTAZÓKIÁLLÍTÁS

A PEMC által kezdeményezett projekt célja, hogy papi életrajzokon keresztül mutassa be az egyházüldözés helyi változatait a kommunista uralom alatt álló államokban. A kiállítás többéves nemzetközi együttműködés eredményeként 2021-ben valósult meg. Magyar vonatkozású részeinek háttéranyagát Erdős Kristóf, a NEB hivatalának munkatársa biztosította. A vándorkiállítás budapesti megnyitójára 2021. október 22-én került sor a Nemzeti Emlékezet Bizottsága konferenciatermében. A megnyitón a NEB részéről Soós Viktor Attila mondott beszédet.

NEB

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

CENTURY OF MARTYRS

—
MÁRTÍROK ÉVSZÁZADA

—
KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓ

MEGHÍVÓ

Az Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformja (Platform of European Memory and Conscience – PEMC) és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) tisztelettel meghívja önt a

**CENTURY OF MARTYRS
(MÁRTÍROK ÉVSZÁZADA)**

című angol nyelvű kiállítás megnyitójára.

—
Köszöntőt mond
Soós Viktor Attila, a NEB tagja

A kiállítást megnyitja
Wojciech Bednarski, a PEMC nemzetközi projektmenedzsere

—
Helyszín
**Nemzeti Emlékezet Bizottsága,
kiállítóterem**
Budapest VIII., Vas u. 10.

—
Időpont
2021. október 22. 11 óra

—
Kérjük, részvételi szándékát
2021. október 20-ig az alábbi e-mail címen
szíveskedjen jelezni:
info@neb.hu

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALA

CÍM 1088 BUDAPEST, VAS UTCA 10.
TELEFON +36 1 800 1450 FAX +36 1 391 1130
WWW.NEB.HU

5.3. Együttműködés az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózatával (ENRS)

A varsói székhelyű, 2005-ben alapított Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata (European Network of Remembrance and Solidarity – ENRS) célja a 20. századi Európa történelmének kutatása, dokumentálása és az erre vonatkozó ismeretek terjesztése. Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata Irányító Bizottságának tagja, magyarországi koordinátora. Az ENRS szokásos évi Európai Emlékezet Szimpóziumát, amelynek 2020. május 4–6. között Tallinn adott volna otthont, a koronavírus-járvány miatt 2021-re halasztották, és végül 2021. október 26-a és 28-a között rendezték meg. A konferencia *Küzdelem a múlttal: emlékezet és politika* című panelbeszélgetésének egyik résztvevője Földváryné Kiss Réka volt. Az ENRS szervezésében, a nemzetközi hírvű tudományos kiadó, a Routledge gondozásában megjelent a *Memory and Religion* című tanulmánykötet, amelyben Földváryné Kiss Réka is publikált egy tanulmányt *Remembering and Enforced Forgetting: The Dynamics of Remembering to Cardinal József Mindszenty in the Decades of the Cold War* címmel.

5.4. Együttműködés a lengyel IPN-nel és a budapesti Lengyel Intézettel

Rafał Łatka, Beata Mackiewicz és Dominik Zamiatała *Stefan Wyszyński. Életrajz* című könyvének magyar fordítása a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, a budapesti Lengyel Intézet, a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézete (IPN) és a SOLI DEO Stefan Wyszyński Kiadó közreműködésével valósult meg 2020–2021-ben. A kötettel kapcsolatos munkálatok 2021 végére befejeződtek, a könyvbemutató időpontja: 2022 első fele.

5.5. Együttműködés a szlovák ÚPN-nel

Emberi jogok a szabadságért folytatott küzdelemben (Human rights in the struggle for freedom) címmel nemzetközi tudományos konferenciát rendezett a szlovák Nemzeti Emlékezet Intézete (ÚPN) 2021. október 5-én Pozsonyban, amelyen Földváryné Kiss Réka NEB-elnök is részt vett. Előadásának címe: *Emberi jogok, ellenzéki csoportok a magyarországi rendszerváltás folyamatában (Human Rights, Groups of Opposition in the Hungarian Process of the Political Transition)*.

További információ:

https://www.upn.gov.sk/data/pozvanka/PRG_Ludske%20prava.pdf

<https://www.youtube.com/watch?v=pJEQSpNFBES>.

Organizers

With support

Kingdom of the Netherlands

Nadácia **SPP**

International Scientific Conference

Human rights in the struggle for freedom

A guarantee of democracy from the perspective of the current generation

The conference is under the auspices of the President of the Slovak republic

5 October 2021
Zichy Palace
Ventúrska 9, Bratislava

CONFERENCE PROGRAMME

Tuesday, 5 October

9.30 – 10.00   **Opening of the Conference**

Moderation: PETER JAŠEK (Nations Memory Institute)

- JÁN PÁLFFY, Chairman of the Board of the Directors of the Nations Memory Institute
- JANA KOTOVÁ, Chairman of the Club 89, NGO
- GABRIELLA SANCISI, Ambassador of the Netherlands in Slovakia

10.00 – 12.45   **1st Panel**

Human Rights in the struggle against the Communism in the Central Europe

- FLORIN ABRAHAM (European Network Remembrance and Solidarity)
“Black Swan of the Ceausescu Regime”: Human Rights?
- RÉKA KISS FÖLDVÁRYNÉ (The Committee of National Remembrance, Budapest)
Human Rights, Groups of Opposition in the Hungarian Process of the Political Transition
- DAMJAN HANČIĆ (Study Centre for National Reconciliation, Lublana)
Slovenian Committee for the Defence of Human Rights in 1989
- GRZEGORZ WOŁK (Institute for National Remembrance, Warsaw)
Political Prisoners in Communist Poland (1976-1989)

Discussion

12.45 – 14.00   Break

14.00 – 15.30   **2nd Panel**

Human Rights in the struggle against the communist regime in Slovakia

- FILIP PAVČÍK, PHD. (National Library of the Czech republic, Prague)
The Question of the Defending of the Human Rights in Czechoslovakia during the Prague Spring in the Public Discourse
- PATRIK DUBOVSKÝ, PHD. (Nations Memory Institute)
Tibor Novotka, Signatory of the Charter 77 and rebel against Normalization
- DR. PHIL. BEÁTA KATREBOVÁ BLEHOVÁ (Nations Memory Institute)
Slovak Political Exile and the Human Rights

Discussion

Tuesday, 5 October

9.30 – 10.00   **Opening of the Conference**

Moderation: PETER JAŠEK (Nations Memory Institute)

- JÁN PÁLFFY, Chairman of the Board of the Directors of the Nations Memory Institute
- JANA KOTOVÁ, Chairman of the Club 89, NGO
- GABRIELLA SANCISI, Ambassador of the Netherlands in Slovakia

10.00 – 12.45   **1st Panel**

Human Rights in the struggle against the Communism in the Central Europe

- FLORIN ABRAHAM (European Network Remembrance and Solidarity)
“Black Swan of the Ceausescu Regime”: Human Rights?
- RÉKA KISS FÖLDVÁRYNÉ (The Committee of National Remembrance, Budapest)
Human Rights, Groups of Opposition in the Hungarian Process of the Political Transition
- DAMJAN HANČIČ (Study Centre for National Reconciliation, Lublana)
Slovenian Committee for the Defence of Human Rights in 1989
- GRZEGORZ WOŁK (Institute for National Remembrance, Warsaw)
Political Prisoners in Communist Poland (1976-1989)

Discussion

12.45 – 14.00   Break

14.00 – 15.30   **2nd Panel**

Human Rights in the struggle against the communist regime in Slovakia

- FILIP PAVČÍK, PHD. (National Library of the Czech republic, Prague)
The Question of the Defending of the Human Rights in Czechoslovakia during the Prague Spring in the Public Discourse
- PATRIK DUBOVSKÝ, PHD. (Nations Memory Institute)
Tibor Novotka, Signatory of the Charter 77 and rebel against Normalization
- DR. PHIL. BEÁTA KATREBOVÁ BLEHOVÁ (Nations Memory Institute)
Slovak Political Exile and the Human Rights

Discussion

5.6. Együttműködés az egyesült államokbeli Kommunizmus Áldozatainak Emléke Alapítvánnyal

A washingtoni székhelyű Kommunizmus Áldozatainak Emléke Alapítvány (Victims of Communism Memorial Foundation, VoC) 2022-ben tervezi megnyitni a hidegháború időszakáról, a kommunista rezsimokról szóló kiállítását Washington, D. C.-ben. A kiállítás szakmai tanácsadói testületének munkáját az alapítvány felkérésére 2020 óta Földvárné Kiss Réka, a NEB elnöke, valamint Máthé Áron elnökhelyettes is segíti.

További információ: <https://vocmuseum.org/>.

5.7. Együttműködés a Kelet-európai Tanulmányok Intézete Alapítvánnyal

A Kelet-európai Tanulmányok Intézete Alapítvány (Foundation Institute for Eastern Studies, FIES) 2021. szeptember 7–9. között Karpaczban rendezte meg éves konferenciáját, amelynek témája: Európa keresi vezetőjét (Europe in Search of Leadership). A tanácskozás Múlt és jövő között: emlékezetkultúra a társadalomban című kerekasztal-beszélgetésének egyik résztvevője Máthé Áron, a NEB elnökhelyettese volt.

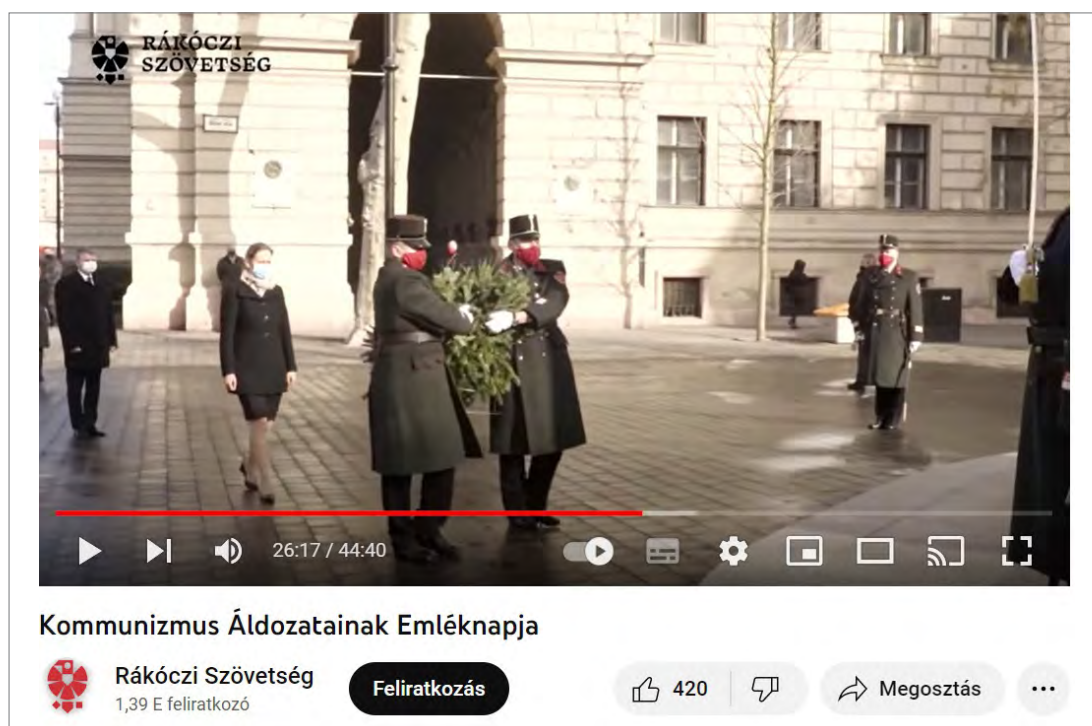

6. Ismeretterjesztő tevékenység

6.1. Online megemlékezés a kommunizmus áldozatainak emléknapján a Rákóczi Szövetséggel

A koronavírus-járvány miatti korlátozások közepette 2021. február 25-én rendhagyó módon lehetett csak megemlékezést tartani a kommunizmus áldozatainak emléknapján. A Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az Országgyűlés Hivatala és a Rákóczi Szövetség közös, online térben tartott megemlékezésén a Kárpát-medence sok ezer középiskolás diákjával és tanárával együtt emlékezhettünk a kommunista diktatúra áldozataira. Az emléknap jelentőségéről Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke mondta el gondolatait.

További információ, az online megemlékezés felvétele: <https://regi.rakocziszovetseg.org/fooldal-n/64-aktualis/1511-megemlekezés-a-kommunizmus-áldozatainak-emléknapjan>.

RÁKÓCZI SZÖVETSÉG

Kommunizmus Áldozatainak Emléknapja

Rákóczi Szövetség
1,39 E feliratkozó

Feliratkozás

420

Megosztás

26:17 / 44:40

6.2. Kiadvanyok.neb.hu

A 2020 tavaszán létrehozott kiadvanyok.neb.hu microsite segítségével bárki számára elérhetőek a NEB kiadványai, a diákok, a tanárok és minden érdeklődő szabadon böngészheti az eddigi kutatási eredményeinket összegző köteteket. Az oldal 2021-ben újabb kiadványokkal bővült (lásd a 8.1. fejezetet).

A microsite elérhetősége: <https://kiadvanyok.neb.hu/>.

6.3. Rendhagyó történelemórák

A NEB 2015-ben életre hívott rendhagyótörténelemóra-sorozatának keretében a középiskolás diákok – többek között – a szovjet kényszermunkatáborokat megjárt túlélőket, a Rákosi-rendszer alatt otthonukból kitelepítetteket és internáltakat, valamint az 1956-os forradalom és szabadságharc résztvevőit hallgatva maguk is át tudják érezni felmenőik megpróbáltatásait. Ezáltal a fiatalok közelebb kerülhetnek a kommunista diktatúra működésének megértéséhez. A Bizottság tagjai és a Hivatal tudományos kutatói 2021-ben tucatnyi iskolában tartottak tematikus napokat és rendhagyó történelemórákat.

6.4. A NEB és az Országgyűlés Hivatala közös pedagógus-továbbképzési programja

Az Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága 2019 óta szervez közös pedagógus-továbbképzési programokat. 2021. július 26–30. között Látszatparlamentarizmus, 1945–1956 címmel tartottunk továbbképzést, amelyen többek között előadást tartott Bank Barbara, Máthé Áron, Ötvös István, Zinner Tibor, Susa Éva, Horváth Gergely Krisztián, Szokolczai Attila, György Sándor, Tabajdi Gábor, Galambos István, Wirthné Diera Bernadett és Tóth Judit.

A 2021. augusztus 2–6. között megrendezett következő továbbképzésre Miért így történt? A rendszerváltoztatás története címmel került sor. Előadást tartott többek között Földváryné Kiss Réka, Máthé Áron, Ötvös István, Kónya Imre, Szekér Nóra, Bába Iván, Germuska Pál és Borhi László.

6.5. A Nemzeti Örökség Intézete és a NEB együttműködése: kiállítás a Kossuth téri sortűz áldozatainak emlékére

In memoriam Kossuth tér 1956. október 25. címmel szabadtéri tablókiállítást készített a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az Országgyűlés Hivatala és a Nemzeti Örökség Intézete, amelynek megnyitójára 2021. október 25-én került sor a Fiumei úti sírkert 21-es parcellájában. A tablókiállítás korabeli idézetekkel, visszaemlékezésekkel és fotókkal szemlélteti a forradalom „legvéresebb napját”. A halálos áldozatok közül többen a Fiumei úti sírkert 21-es parcellájában nyugszanak. A kiállítás az áldozatok személyes történeteinek bemutatásával elevenítette fel a véres csütörtök tragikus eseményeit.

A Nemzeti Örökség Intézete, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Országgyűlés Hivatala

tisztelettel meghívja Önt

az **In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.**
című tablókiállítás megnyitóünnepségére.

Időpont: 2021. október 25. 12.30
Helyszín: Fiumei Úti Sírkert, 21-es parcella
(1086 Budapest, Fiumei út 16-18.)

Az emlékezőket köszönti: **Móczár Gábor**
főigazgató, Nemzeti Örökség Intézete

Beszédet mond: **Földváryné Kiss Réka**
elnök, Nemzeti Emlékezet Bizottsága

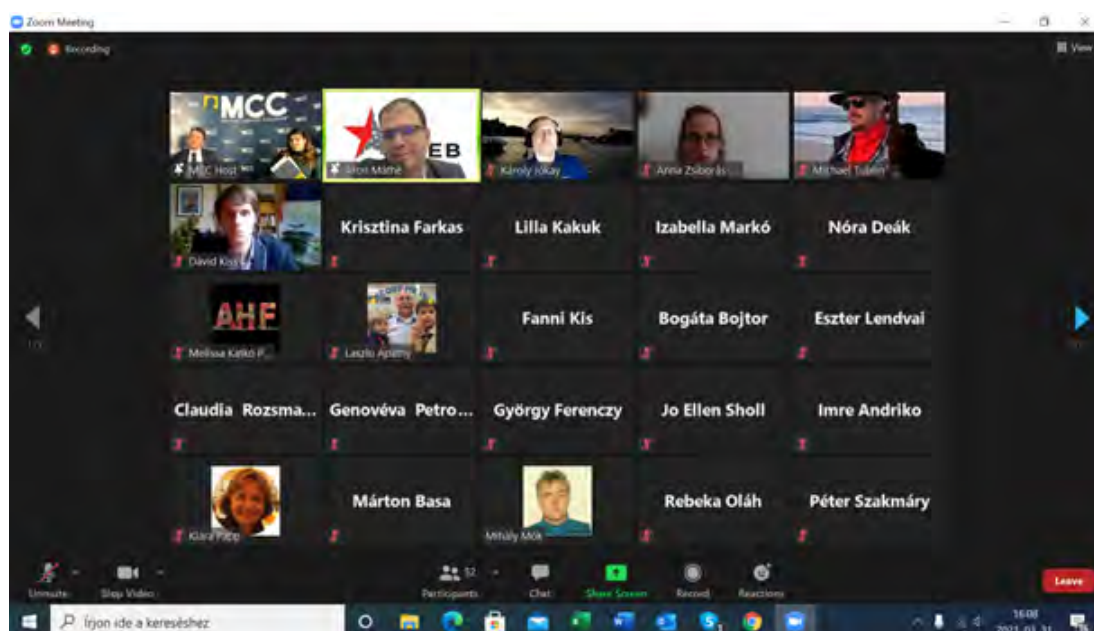
Közreműködik: **Bolgyi Sára**
énekesnő

Részvételi és koszorúzási szándékát,
kérjük, 2021. október 21-ig
a meghivo@nori.gov.hu e-mail címen
vagy a +36-1-795-5517-es telefonszámon jelezzel!

6.6. A Történelemoktatók Szakmai Egyesülete és a NEB együttműködése

A Történelemoktatók Szakmai Egyesülete és a Bizottság együttműködött a 2021. évi Kosáry Domokos Történelemverseny lebonyolításában, valamint a NEB által meghirdetett, 2020 őszén indult Magyar gulág országos középiskolai tanulmányi verseny szervezésében (részletesebben lásd a kiemelt programokat bemutató 2. fejezetben).

6.7. A Mathias Corvinus Collegium és a NEB együttműködése

A Mathias Corvinus Collegium középiskolai programjának budapesti rendezvényein a NEB tagjai és a NEB Hivatalának tudományos kutatói több alkalommal tartottak tematikus kurzusokat, rendhagyó történelemórákat és előadásokat. A program keretében ajándécsomagokkal támogattuk a Bonus Intra tanulmányi verseny döntőjének megvalósítását. Az MCC zalaegerszegi képzési központjának első nyílt napján Bank Barbara bizottsági tag tartott előadást *Magyar gulág* címmel.

6.8. A KAS Magyarországi Iroda, az MCC Magyar-Német Intézet és a NEB együttműködése

Lars Kraume rendező *A néma forradalom* (eredeti címén: *Das Schweigende Klassenzimmer*) című filmjét, amely egy keletnémet osztály kiállítását mutatja be az 1956-os forradalom ügye mellett, a NEB a Konrad Adenauer Stiftung Magyarországi Irodájával együttműködésben 2018 óta több mint tucatnyi magyarországi helyszínen vetítette le. 2021-ben az MCC Magyar-Német Intézet is bekapcsolódott az együttműködésbe, amelynek eredményeként 2021. október 20-án a pécsi Uránia moziban, október 21-én a balatonfüredi Balaton moziban és október 22-én Budapesten, az MCC Tas vezér utcai központjában került sor a film levetítésére. Pécs városában a német nemzetiségi Koch Valéria Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Kollégium és Pedagógiai Intézet diákjai, Balatonfüreden a Lóczy Lajos Gimnázium tanulói, Budapesten pedig a Rákóczi Szövetség szervezésében a fővárosba érkezett határon túli fiatalok vettek részt a programon. A vetítések után a diákok találkoztak Karsten Köhlerrel, az egykori NDK-s osztály szóvivőjével, és meghallgathatták visszaemlékezését az akkori eseményekről. Az eddigi vetítéseken több mint háromezer magyar diák vett részt.

6.9. Részvétel a Budapest Fellowship Programban

A Budapest Fellowship Programot a washingtoni székhelyű Hungary Foundation és a Mathias Corvinus Collegium (a Nemzeti Közsolgálati Egyetemmel együttműködve) 2020-ban hívta életre. A program egyedülálló lehetőséget nyújt amerikai kutatóknak és szakembereknek arra, hogy gyarapítsák történelmi és kulturális ismereteiket Magyarországról és Közép-Európáról egyaránt. A program tematikus szemináriumokat, széles körű kapcsolatépítési lehetőséget, valamint tanulmányutakat kínál a programban részt vevőknek. Az ösztöndíjasok a kutatási és publikálási tevékenységeik, valamint az MCC-ben való tanítás mellett budapesti befogadó intézményeknél szerezhettek gyakorlati tapasztalatot. Egyikük, Stephen Sholl Egyesült Államokból érkezett történész a Rákosi-rendszer tulajdonelkobzásait és oktatási politikáját vizsgálta a Nemzeti Emlékezet Bizottságánál 2020 őszétől 2021 nyaráig, mentora Máthé Áron, a NEB elnökhelyettese volt. Stephen Sholl arra kereste a választ, hogy a CIA hogyan látta hazánkat az 1956-os forradalom előtt, közben és után. Ennek érdekében több száz Magyarországra vonatkozó CIA-aktát tanulmányozott 1950-től 1980-ig, és számos előadást, pódiumbeszélgetést tartottak Budapesten és vidéken Máthé Áronnal közösen.

6.10. „Légy hű mindhalálig...” – utazókiállítás

A felvidéki Vágfarkasd településen, a református gyülekezet templomában került sor a NEB „Légy hű mindhalálig...” A hitvalló egyház magyar mártírjai című utazókiállításának megnyitójára 2021. augusztus 1-jén. A kiállítást Soós Viktor Attila, a NEB tagja nyitotta meg, majd ezt követően előadást tartott a témáról.

„...hogy addig nem tarthatja meg senki külön a maga életét,
ameddig meg nem menti azét a magyar népét, amely rá van bízva.”
(Balogh Mátyás, mártír református lelkész)

VÁGFARKASDI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

NEB

PANNONIA-POLGÁRI TÁRSULÁS

Tisztelettel meghívunk minden kedves érdeklődőt

„Légy hű mindhalálig...”

A HITVALLÓ EGYHÁZ MAGYAR MÁRTÍRJAI

című kiállítással egybekötött előadásra.

Előadó:

SOÓS Viktor Attila

egyháztörténész

Helyszín:

Református templom, Osztyenyi utca 962, Vágfarkasd

Időpont:

2021. augusztus 1.(vasárnap) 10:00 óra

A kiállítás megtekinthető 2021. augusztus 1-7-ig.

Sok szeretettel várjuk Önöket.

6.11. Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása, 1945-1962 – utazókiállítás

A Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtár felkérésére 2021. június 29-én a Nemzeti Emlékezet Bizottsága bemutatta a *Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása, 1945-1962* című utazókiállítását a Bicskei Kultúr-kúria épületében. Az eseményen köszöntőt mondott, majd *Kollektivizálás Magyarországon* címmel előadást tartott Galambos István, a NEB Hivatalának tudományos kutatója.

Meghívó

A Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtár és közreműködő partnerként a Nemzeti Emlékezet Bizottsága tisztelettel meghívja Önt és kedves családját a

Sorsfordítás

A paraszti társadalom felszámolása

című kiállítás megnyitójára

Időpont: 2021. június 29. (kedd) 14:00 óra
Helyszín: Bicskei Kultúr-kúria

14:00 Köszöntő és megnyitó
Nyitóbeszédet mond Dr. Galambos István
a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának kutatója

14:10 Dr. Galambos István - *Kollektivizálás Magyarországon*
14:40 Dr. Mari Albertné - *Út a semmibe*
14:55 Máté János - *Egyházüldözés a kommunizmusban*
15:10 Szegedi Mónika - *"Elvitték, majd megjön, jók legyetek"*
a paraszti társadalom felszámolása Bicskén

6.12. Részvétel a 92. Ünnepi Könyvhéten

2021. szeptember 2-5. között került sor a 92. Ünnepi Könyvhétre Budapesten, a Vörösmarty tér és a Duna-korzó területén. A rendezvény, amelyen a Nemzeti Emlékezet Bizottsága saját standdal vett részt, kiváló lehetőséget biztosított arra, hogy az érdeklődők számára bemutassuk új kiadványainkat és főbb tevékenységeinket.

6.13. A Karc FM és a NEB együttműködése

A kommunista diktatúra korszakáról szól a Karc FM Farkasverem című rádióműsora. A műsor szakmai együttműködő partnere a Nemzeti Emlékezet Bizottsága. Belénessy Csaba műsorának állandó vendége Máthé Áron, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnökhelyettese.

További információk: <https://karcfm.hu/musorok/farkasverem/>.

MAGYAR NEMZETI FORRADALMI BIZOTTSÁG
ORSZÁGOTI
Kia legyen a gesztenye?
A kormány egység
Segítség, kérem
A kormány egység
Eztől kezdve a kormány egység
A kormány egység
A kormány egység

MAGYAR NEMZETI FORRADALMI BIZOTTSÁG

1956. SZOMBAT
1. ÉVFOLYAM
9. SZÁM

MAGYAR FÜGGETLENSÉG

ÁRA 30 FILLÉR
1956. november 2.

A HUSZONÖT PONT

A magyar nemzeti forradalom követelése

MAGYAR VILÁG

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP
1956. november 2. péntek

Minden politikai fogoly
Éljen a független, demokratikus és szocialista Magyarország!

Rendkívüli szám
Ára 50 fillér

HONVÉD

MAGYAR HONVÉD

Hírlap

ÁRA 1 FORINT
OKTÓBER 29.

Független érdekvédelem, sztrájkjog, munkanélküli segély, külföldi kölcsön-irányítás, támogatás az ENSZ-től és Hétpárti

A Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központja
Munkások Magyarországon
Munkások Magyarországon

A SZÍV

A JEZUS SZÍVE SZÖVETSÉG HETILAPJA
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST VIII. MÁRIA UTCÁ 23.

MIT AKARUNK?

A nagyérdemű forradalmi...
1. Kormányegység...
2. Független érdekvédelem...
3. Sztrájkjog...
4. Munkanélküli segély...
5. Külföldi kölcsön-irányítás...
6. Támogatás az ENSZ-től...
7. Hétpárti

Éljen a független, demokratikus és szocialista Magyarország!

XII. évfolyam, 44. szám
A nemzet...
A történelem orgonája

Magyar Nemzet

Rendkívüli szám

HONVÉD

MAGYAR HONVÉD

Hírlap

ÁRA 1 FORINT
OKTÓBER 29.

7. A munkacsoportok keretében végzett tevékenység

7.1. A belügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Földváryné Kiss Réka, a munkacsoport vezetője

7.1.1. PEREK '56 – AZ 1956-OS FORRADALOM UTÁNI MEGTORLÓ PEREK ADATBÁZISA

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága megalakulása óta kutatja az 1956-os forradalom utáni megtorló perek működési mechanizmusát és a megtorlást végrehajtó személyek karrierpályáit. Eredményeinket egy erre a célra kialakított adatbázisban, a Perek '56 (<https://perek56.hu>) tematikus honlapon tettük közzé 2018. június 15-én. Elsőként annak a 126 pernek a strukturált anyagát hoztuk nyilvánosságra – a bennük szerepet vállaló bírók, ülnökök, ügyészek és nyomozók pályaképével, illetve karrierútjuk állomásainak bemutatásával –, amelyekben a meghozott halálos ítéletet végrehajtották. 2020-ban az adatbázis annak a 36 pernek az anyagával bővült, amelynek során 1956-os tevékenységével összefüggésben legalább egy vádlottat halálbüntetéssel sújtottak, de azt valamilyen okból nem hajtották végre: az ítéleten másodfokon enyhítettek, a vádlott távollétében hozták meg azt, vagy a jogerősen elítélt végül kegyelmet kapott. A kutatás 2021-től a mintegy ötszáz úgynevezett nagyidős per (tehát olyan eljárások, amelyekben minimum egy vádlottra legalább tízévi szabadságvesztést szabtak ki) hasonló módon történő feltárással folytatódik, elsőként azokra az ügyekre fókuszálva, amelyekben minimum egy ötvenhatosra életfogytig tartó börtönbüntetést szabtak ki.

7.1.2. KONCEPCIÓS PEREK, 1945–1956

Az 1956-os megtorló perek feldolgozása mellett 2019-ben megkezdjük az 1945 és 1956 közötti törvénytörő perek rendszerezett feltárását is. Az eredményeket – az 1956 utáni megtorló perekhez hasonlóan – egy tematikus honlapon tervezzük közzétenni. A feltárás menete a perek száma és szerkezetének mivolta, illetve az egyes eljárások során keletkezett hatalmas mennyiségű iratanyag miatt nem időrendben és nem is feltétlenül „fontossági sorrendben” zajlik. Kezdetnek kiválasztottunk mintegy harminc, nem minden esetben halálos ítélettel végződött eljárást – a közismert, emblematisztikus ügyektől kezdve a tipikusnak nevezhető, de „névtelen” áldozatok ellen lefolytatott koncepciós perekig –, amelyek a kommunista pártnak a totális diktatúra kiépítése, a társadalom erőszakos átalakítása, valamint egyes csoportjainak megtörése érdekében tett lépéseit reprezentálják. A kutatás 2021-ben is folytatódott, az év végére a feldolgozott perek száma huszonhatra emelkedett (ami több százezer oldalnyi iratanyag áttekintését jelenti), s közben megkezdjük az eljárásokban részt vett bírók, ügyészek, nyomozók életrajzi adatainak összegyűjtését is.

7.1.3. AZ 1956-OS FORRADALOM UTÁNI MEGTORLÁS VÉGREHAJTOTT HALÁLOS ÍTÉLETTEL ZÁRULÓ PEREINEK VIZSGÁLATA

A Perek '56 adatbázis munkálatai során vált egyértelművé, hogy a forradalom elfojtását követő megtorló perek között nem csupán néhány konstruált található, hanem sokkal több közöttük a koholt, illetve a vád tárgyává tett cselekményt jelentősen eltorzító. Vagyis az 1956 utáni és a forradalom előtti, „klasszikus” sztálinista perek között sokkal nagyobb a hasonlóság, a kontinuitás, mint azt korábban a szakma gondolta. Ebből a felismerésből sarjadt az a kutatás, amelyet a NEB belügyi munkacsoportjának munkatársai végeznek két olyan nyugalmazott bíró, Horváth Zsolt és Kahler Frigyes segítségével, akik korábban behatóan foglalkoztak az ötvenhatos ügyek jogi, jogtörténeti problematikájával. 2021 végére nyolcvan, ötvenhatos vád alapján kivégzett ügyének beható vizsgálata készült el. Ezek között egy olyan sincs, amelyben a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás szervei a korban hatályos törvényeket betartva, a vádlott ténylegesen elkövetett cselekményei felderítésének céljával folytatták le az ügy vizsgálatát, irányították a tárgyalást, illetve hozták meg az ítéletet. A korábbi, sztálinista perekhez képest nem a lényeg, csupán a forma változott a korai Kádár-kor politikai indíttatású büntetőeljárásaiban. A kutatás első eredményeiről 2021 novemberében műhelykonferencián adtunk számot (lásd a 2.4. alfejezetet).

7.2. A gazdasági munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Bank Barbara, a munkacsoport vezetője

7.2.1. GAZDASÁGI FŐTANÁCS

A projekt célja egy forrásgyűjtemény publikálása a Gazdasági Főtanács 1945–1947 közötti működéséről, s ezzel összefüggésben egy életrajzi adattár elkészítése a dokumentumokban szereplő személyekről. Eddig több mint hatvan doboznyi iratanyagot válogattunk ki és dolgoztunk fel a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának releváns anyagaiból, illetve a volt Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltárnak az MNL OL számára átadott irataiból. A dokumentumok nagy terjedelme miatt a tervezett kiadványt két részre kell bontani, így az első kötet a Gazdasági Főtanács 1945–1946 közötti jegyzőkönyveit tartalmazza majd (a forint 1946. augusztus 1-jei bevezetéséig), a második kötet pedig az 1946–1947-es jegyzőkönyveket foglalja magában a hároméves terv megindításáig. A munka hozadékeként Hollósi Dániel, a NEB Hivatalának kutatója 2021-ben három tudományos konferencián is előadást is tartott a témában, 2021 februárjában pedig *The Economic Policy of the Hungarian Communist Party between 1945 and 1946 (A Magyar Kommunista Párt gazdaságpolitikája 1945–1956 között)* címmel tanulmánya jelent meg a *Pamięć i Sprawiedliwość* nevű lengyel szaklapban.

7.3. Az igazságügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Bank Barbara, a munkacsoport vezetője

7.3.1. A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS TÖRTÉNETE (BÖRTÖNÜGY) 1945-TŐL

A büntetés-végrehajtás 1945 utáni történetének feldolgozása, iratszintű feltárása 2021-ben is folytatódott. A kutatás a büntetés-végrehajtási intézetek történetének, működésének, parancsnokai életútjának feltárására irányul, amelynek része a korabeli felvételek gyűjtése, valamint az egyes objektumok mai állapotának fotódokumentálása is.

7.3.2. A BÍRÓI ÉS ÁLLAMÜGYÉSZI AKADÉMIA

A Bírói és Államügyészi Akadémia történetét feldolgozó kötet törzsszövege és melléklete elkészült, a nagy terjedelmű kiadvány szerkesztői munkája áthúzódik 2022-re.

7.3.3. KONFERENCIA, TANULMÁNYKÖTET

2021. november 5-én került sor, immár negyedik alkalommal, az igazságügyi munkacsoport szervezésében a NEB és a Börtönügyi Társaság éves konferenciájára (lásd a 4.4. fejezetet), 2021 decemberében pedig megjelent Zinner Tibornak *A magyar nép nevében? Tanulmányok népbíróságokról, jogászokról, diktatúráról* című kötete (lásd a 8.1. fejezetet).

7.4. A katonai munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Ötvös István, a munkacsoport vezetője

7.4.1. PÁRTHADSEREG. A MUNKÁSŐRSÉG VEZETŐI, 1957-1989 - ADATBÁZIS

A katonai munkacsoport kutatása nyomán 2020-ig bezárólag hétszázhatvan, a munkásőrség vezetői állományához tartozó személy életrajza készült el. A pályaképek addigi publikálási módja így már nem felelt meg az igényeknek, a statikus pdf-fájlokat tehát adatbázis-rendszerűvé kellett alakítani. Ez egyrészt módot adott az adatok újbóli ellenőrzésére, másrészt viszont a nehézséggel álltunk szemben, hogy a szervezeti változások pontos megjelenítése kezelhetetlenül bonyolult keresőrendszert tett volna szükségessé, míg egy túlzottan leegyszerűsítő rendszer értelmetlenné tette volna a keresőfunkció működését. A probléma tehát komoly szakmai kihívást jelentett, de 2021 végére sikerült megoldást találni a kérdésekre, így elkészülhetett az adatbázis felhasználói felülete.

7.4.2. EZREDESEK

A korábbi kutatási projekt lezárása előtt már megkezdtük az Ezredesek munkacímű adatbázis előkészítő munkálatait. A katonai rangok rendszere immár évszázados szokások alapján rögzült. Ennek megfelelően az ezredesi az a „legalacsonyabb” rendfokozat, amelyet nem automatikus előléptetés, nem a szolgálati idő alapján érnek el a tisztikar tagjai. Az Ezredesek adatbázisba tehát kizárólag olyan katonatisztek kerülhetnek, akik rangjukat egyéni előléptetéssel szerezték meg. A rang elérése nem feltétlen jelent politikai értékítéletet a szocializmus korszakában sem. Az egyre bonyolultabb technikai eszközök kezelése – különösen a hatvanas évektől – bizonyos fegyvernemi csoportoknál szükségessé tette magasan képzett szakemberek alkalmazását. Ezeknek a tiszteknek az előmenetele elsősorban felkészültségük és képzettségük függvényében alakult. Mellettük azonban, a korszak gyakorlatának megfelelően, megtaláljuk azokat is, akik kizárólag politikai tevékenységüknek köszönhetően előmenetelüket.

Az adatbázis előkészítése során már korábban megkezdtük a névsorok összeállítását. 2021-ben részben ezek tisztítása, ellenőrzése zajlott, másrészt a leválogatott adatsornak megfelelően elvégeztük az első 250 fő iratainak feldolgozását.

7.5. A kulturális munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Máthé Áron, a munkacsoport vezetője

A NEB kulturális munkacsoportja a 2021-es, pandémia sújtotta évben is tovább folytatta azokat a kutatásokat, amelyek azt vizsgálják, hogy miként irányította és alakította a kommunista diktatúra állampártja a hazai kulturális életet, valamint azokat a tevékenységeket, amelyek a fiatalok minél hatékonyabb megszólítását, a korszakról meglévő ismereteik bővítését szolgálják.

7.5.1. A KOMMUNISTA DIKTATÚRA EMLÉKEZETE A MAGYAR TÁRSADALOMBAN – TANULMÁNYKÖTET

Milyen hatással volt a kommunista diktatúra korszaka a magyar társadalomra? Miért fontos a nemzeti emlékezet, és szét tudja-e választani ezt a magyar társadalom az általa megélt nosztalgia-életérzésetől? Többek között ezekre a kérdésekre kerestük a választ A kommunista diktatúra emlékezete a magyar társadalomban címet viselő kutatás során, amely a magyar társadalom emlékezetét térképezte fel 1945-től (a szovjet katonai jelenlét kezdetétől) 1989-ig (a harmadik magyar köztársaság kikiáltásáig), illetve 1990 márciusáig (a rendszerváltó választásig). A NEB a Századvég Alapítvánnyal közösen 2017 áprilisa és 2018 decembere között végezte a kutatást, amelynek legfontosabb célja a kulturális és történelmi emlékezet különféle színtereinek megismerése, valamint a nemzeti emlékezetpolitika új irányvonalainak megalapozásához való hozzájárulás volt.

A kutatási eredményeket a Századvég Alapítvánnyal közösen jelentettük meg. *A kommunista diktatúra emlékezete a magyar társadalomban* című kiadványt 2021. július 6-án mutattuk be az érdeklődőknek. A *Századvég* 2021/4. számában a kutatásról összefoglaló tanulmány jelent meg.

Főszerkesztők: Bauer Béla és Máthé Áron. A kutatási eredményeket összeállította: Megyery Gerda. A szakanyag megírásában közreműködött: Bauer Béla, László Tamás, Vandróczki Viktor. A kutatásban közreműködő kutatók: Bauer Béla, László Tamás, Makay Mónika, Pillók Péter, Vandróczki Viktor. Történetész tanácsadók: Horváth Gergely Krisztián, Müller Rolf, Ö. Kovács József.

7.5.2. KULCSÁR ZOLTÁN: MAGYAR SORS KÁRPÁTALJÁN. VISSZAEMLEKEZÉS

Gulág könyvek sorozatunkat újabb kötetrel tervezzük bővíteni. A hozzánk beérkezett kéziratot szerkesztés után kiadásra készítjük elő.

7.5.3. VESZPRÉMY LÁSZLÓ: KÁPÓK A MÚLT FOGSÁGÁBAN. NÁCI KONCENTRÁCIÓS TÁBOROK MAGYAR ZSIDÓ FUNKCIONÁRIUSAI A NÉPBÍRÓSÁG ELŐTT

Magyar zsidóság a diktatúrában című sorozatunk újabb kismonográfiával bővül, amelynek szerzője egy eleddig jószerivel érintetlen témát dolgoz fel.

A kutatás 2021-ben kezdődött, tervünk szerint a következő évben zárul le, s a kézirat leadása után kezdetét veszi a szerkesztés.

7.5.4. BOTOS JÁNOS: A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT DÖNTÉSI RENDSZERE, SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, ÉS A PÁRTIRÁNYÍTÁS ÉRVÉNYESÍTÉSE, 1956–1989

Az állampárt működési, döntési és irányítási mechanizmusairól, valamint szervezeti felépítéséről szóló „kézikönyv” befejezéséhez szükséges kiegészítések elkészítése a levéltári kutatások kapcsán felmerült nehézségek miatt (a koronavírus-járvány okán bevezetett korlátozó intézkedések a levéltárakat is érintették) még folyamatban van.

7.5.5. A TÁJÉKOZTATÁSI HIVATAL TÖRTÉNETE, III. RÉSZ (ELŐKÉSZÜLETBEN)

A NEB tudományos kutatója, Csatári Bence tovább folytatta a sajtó felügyeletét ellátó Tájékoztatási Hivatal történetének feltárását az 1963 és 1968 közötti korszak vonatkozásában.

7.5.6. IDEOLÓGIAI NEVELÉS A KOMMUNISTA PÁRTÁLLAM IDEJÉN

Zsebők Csaba egyik kutatása a marxista-leninista képzésben fontos szerepet játszó különböző szintű pártiskolák közül a Politikai Főiskolával és a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemmel, továbbá az ELTE Tudományos Szociológia Tanszékével foglalkozik. *„A nép” és a proletárdiktatúra. Motívumok a népi mozgalom és a kommunista diktatúra viszonyában az 1970-es, 1980-as években* című tanulmányában pedig a „népiség” és a diktatúra igencsak el-
lentmondó kapcsolatát tárta fel.

7.5.7. AGITÁCIÓS ÉS PROPAGANDAMUNKA A KÁDÁR-KORSZAKBAN

Zászkaliczkyné Mirák Katalin a témában eddig leadott három tanulmányából kismonográfia készül. A szükséges változtatások, kiegészítések után a bővített kéziratot összeszerkesztve kiadásra fogjuk előkészíteni.

7.5.8. MAGYAR SPORTIRÁNYÍTÁS A RÁKOSI-KORSZAKBAN

Rigó Balázs tanulmányaiban a kommunista diktatúra sportirányításának kiépítését, a diktatúra legsötétebb éveinek sporttal kapcsolatos politikáját és a sport szervezeti átalakítását tárja fel. A korszakban a jelentős sportélet és sportsikerek mellett propaganda- és ellenőrzőszervvé fokozták le a sport központi irányítását és felügyeletét ellátó intézményrendszert. A három tanulmányt kötetbe rendezve kívánjuk megjelentetni.

7.6. A külügyi munkacsoport 2021. évi tevékenysége

Összeállította: Soós Viktor Attila, a munkacsoport vezetője

A külügyi munkacsoport egyik kiemelt feladata, hogy feltárja a Külügyminisztérium 1945–1990 közötti szervezettörténetét, személyi állományát, feldolgozza a vezető pozíciót betöltő tisztviselőinek életútját. Ez a szempont határozta meg a pandémiával terhelt 2021-es év tevékenységét, amikor a korábbi években – a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, Budapest Főváros Levéltárában és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában – gyűjtött levéltári anyagokat rendszereztük és dolgoztuk fel. A Magyar Dolgozók Pártja és a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetőtestületi üléseinek külügyi tartalmú napirendi pontjai, előterjesztései, személyi döntései alapján folytattuk a külügyi vonatkozású életrajzok megírását, több száz külügyi tisztviselő karrierútját állítottuk össze.

A munkacsoport 2021. május 12-én *A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után* címmel online tudományos konferenciát rendezett. Június 7-én került sor a *Sikerek és kudarcok – sportdiplomácia a hidegháború éveiben* című kerekasztal-beszélgetésre Szabó Lajos sporttörténész, a Magyar Olimpiai és Sportmúzeum igazgatója, Csillag Péter, a *Nemzeti Sport*

újságírója és az eseményt moderáló Andreides Gábor, a külügyi munkacsoport tagja részvételével. A munkacsoport 2021. november 23–24-én negyedik alkalommal tartotta meg immár hagyományosnak tekinthető kétnapos konferenciáját, a járványhelyzet miatt az online térben. A *„Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára...” Politikai, gazdasági, társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950* című tanácskozáson több mint húsz történész számolt be kutatási eredményeiről. A konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatait kötetben tervezzük megjelentetni. (A konferenciákról részletesebben lásd a 4. fejezetet.)

A munkacsoport tagjai 2021-ben elsősorban online, néha személyes jelenléttel megrendezett konferenciákon tartottak előadásokat. Andreides Gábor, M. Madarász Anita és Soós Viktor Attila óraadóként tanított az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, illetve a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen történelmet, emellett különféle oktatási és kulturális intézményekben több rendhagyó történelemórát tartottak. A tagok ezenkívül a NEB számos kiemelt projektjében is részt vettek. (Erről lásd a NEB tagjainak, illetve a NEB Hivatala munkatársainak publikációit és tudományos tevékenységét bemutató fejezetet.)

A fentiek mellett megjelentetésre készítettük elő a korábban megrendezett tudományos konferenciákon elhangzott előadások szerkesztett változatait egybegyűjtő köteteket.

8. Függelék

8.1. A NEB 2021. évben megjelent kiadványai

8.1.1. A NEB ÖNÁLLÓ KIADVÁNYAI

NAPLÓK AZ ÓVÓHELYRŐL. BUDAPEST OSTROMA CIVIL SZEMMEL

Összeállította: Mihályi Balázs, Tóth Gábor

Szerkesztette és a jegyzeteket írta: Bank Barbara, Mihályi Balázs, Tóth Gábor

Terjedelem: 630 oldal

1944 végén a front közeledtével Adolf Hitler erőddé nyilvánította Budapestet. Ennek értelmében a városba vezényelt német és magyar csapatoknak az utolsó tőlényig harcolniuk kellett. A szovjet bekerítéssel a székesfőváros sorsa megpecsételődött, nem csupán a katonaság, hanem a lakosság is több mint ötvennapos kíméletlen harc elszenvedőjévé vált. Köteünk az ostromot többnyire a pincékben átélt civilek naplóiból ad válogatást. Ezek a kordokumentumok bepillantást nyújtanak a háborús hétköznapok megpróbáltatásaiba, a sokszor szó szerint a naplóírók feje felett zajló harcokba, a nélkülözésekbe, a megaláztatásokba. A maguk és családjuk életéért, hazájuk sorsáért aggódó polgárok sorain keresztül szokatlan nézőpontból elevednek meg 1944–45 fordulójának tragikus történései.

ZINNER TIBOR: A MAGYAR NÉP NEVÉBEN? TANULMÁNYOK NÉPBÍRÓSÁGOKRÓL, JOGÁSZOKRÓL, DIKTATÚRÁRÓL

Szerkesztette: Bank Barbara, Bódiné Beliznai Kinga

Terjedelem: 240 oldal

Zinner Tibor tanulmánykötete a magyar igazságügy 1945 utáni átalakulásának folyamatába enged bepillantást, amikor a hazai bíróságok munkájában mindennapos gyakorlattá vált a sztálini jogelmélet. A szerző bemutatja a népbíráskodás 1945 és 1956 utáni rendszerét, miközben kitér a világháborút követő európai gyakorlatra is. Egy másik írás azt vizsgálja, hogyan használta fel a kommunista párt által irányított politikai rendőrség az igazságügyi szerveket 1946/1947 fordulóján a reakciónak kikiáltott társadalmi csoportok, szervezetek, egyének ellehetetlenítésére. A kötet két esettanulmányt is tartalmaz, az egyik Sulyok Dezső ügyvéd és nemzetgyűlési képviselő 1945–1947 közötti pályafutását ismerteti, főként az Imrédy-perben betöltött népügyi tevékenységére, valamint a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. törvénycikk megszületésének körülményeire fókuszálva. A másik esettanulmány Mindszenty József esztergomi érsek meghurcolását, elsősorban az ebben szerepet játszó körét – kommunista párt- és állami vezetőket, bírókat, népbírókat, ügyészeket, a politikai rendőrség tagjait – mutatja be. Valamennyi írás arra világít rá, hogyan vált a magyar igazságszolgáltatás a kommunista párt hathatós fegyverévé.

KÁLI CSABA: ZALA MEGYE SZOVJETIZÁLÁSA, 1945–1950

Terjedelem: 460 oldal

Egy korszak vizsgálata során fontos, hogy a kutatók az országos szintű folyamatok elemzése mellett a kisebb területi egységek történéseire is figyelmet fordítsanak, amelyek sohasem kicsinyített másai a nagy egésznek. Káli Csaba Zala megye 1945 és 1950 közötti történetét beszéli el, több szempontból is újszerűen megközelítve azt az átfogó átalakítást, amelyet szovjetizálásnak nevezünk. A szerző kronologikus rendben tárgyalja az események láncolatát a megszállástól az első tanácsválasztásokig, bemutatva, ahogy egy idegen, antidemokratikus rendszer hazai képviselői helyben is kiépítették a saját klientúrájukat, és ezen keresztül fokozatosan rákényszerítették akaratukat

az adott közösségre. Nyomon követhetjük, miként zajlott a földosztással egybekötött földfosztás, a különböző új hatalmi szervek felállítása, hogyan formálódott az újabb diktatúra, és miben volt tetten érhető annak társadalmi elutasíthatósága. Érzékletes képet kapunk az új hatalmi elitéről, a rendszer-váltás gazdasági következményeiről, az államosításokról, a kollektivizálásról vagy éppen a helyi egyházak elleni támadásokról, vagyis Zala megye döntően falusi társadalmának megtöréséről. A tablót mikrotörténetek színesítik, így például bepillantunk egy bérház építésébe és lakásainak elosztásába, egy népbírósi per kulisszáiba vagy éppen egy városi párttitkár magánéleti problémáiba. A szerző az események sokszínű megrajzolásához a levéltári források mellett számos korabeli újságcikket, visszaemlékezést, fotót és térképet is felhasznált.

LEFOJTVA. URALOM, ALÁVETETTSÉG ÉS AUTONÓMIA A PÁRTÁLLAMBAN (1957-1980)

Szerkesztette: Csikós Gábor, Horváth Gergely Krisztián

Terjedelem: 577 oldal

Az 1956-os megtorlást követő két évtized a kommunista társadalomátalakítási kísérlet legmélyebb változásokat előidéző időszak. A magyar társadalom gazdasági és demográfiai tartalékainak köszönhetően a jövőfelé vezető politika csődje ekkor még nem volt szembeötlő, noha a lokális jelenségek, konfliktusok vizsgálata azt mutatja, hogy a pártállamot mint uralmi és gazdasági rendszert ezekben az években is számtalan működési zavar jellemezte. A magyar társadalom – s különösen a vidék társadalmá – a kényszerkollektivizálást követően a lefojtottság állapotában élt. A pártállam 1957-től újra kiépítette és megszilárdította hatalmi struktúráit, a nyílt ellenállás eleve reménytelen, mondhatni: értelmetlen volt. A lefojtottság ugyanakkor nem azonos az apátiával. Miként a szénégetők által épített boksa mélyén csendben izzik a fa, és füstje a földkupac kis résein keres utat magának, úgy próbálta a vidék alávetett társadalmá is képviselni az érdekeit, bővíteni az életlehetőségeit. A küzdelem többnyire sikertelen maradt: a kollektivizálást követő elvándorlással kombinált életmódváltás, a falvak elöregedése, de a besúgóknak kiszolgáltatott társas kapcsolatok is jelzik, hogy a boksa réseire dobott föld eredménnyel fojtotta el a helyben történő boldogulásra irányuló törekvéseket. Előfordult azonban, ahogy azt a háztájizás, a téeszkek melléküzemágainak megteremtése, a hivatás magas szintű ismerete, egy-egy esetben az egyház érdekeinek karakteres képviselője is példázza, hogy

a lefojtottság állapotában is volt mód bizonyos fokú autonómia megőrzésére, sőt még a mozgástér tágítására is.

8.1.2. A NEB SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL MEGJELENT KIADVÁNYOK

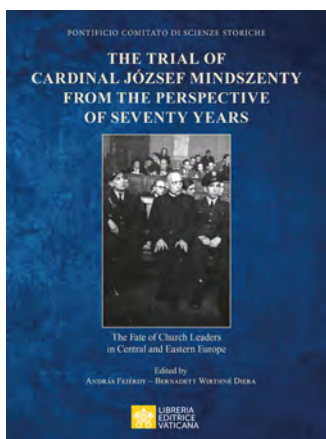
HEROES AMONG US. 50 TRUE STORIES OF BRAVE HUNGARIANS IN THE 20TH CENTURY

Szerkesztette: Czókos Gergely, Kiss Réka, Máthé Áron, Szalai Zoltán

Angol nyelvű portrégyűjtemény, terjedelem: 319 oldal

Budapest, Open Books

(A kötetről bővebben lásd a kiemelt programokat bemutató 2. fejezetet.)

THE TRIAL OF CARDINAL JÓZSEF MINDSZENTY FROM THE PERSPECTIVE OF SEVENTY YEARS. THE FATE OF CHURCH LEADERS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Szerkesztette: Fejérdy András, Wirthné Diera Bernadett

Angol nyelvű tanulmánykötet, terjedelem: 511 oldal
Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana

(A kötetről bővebben lásd a kiemelt programokat bemutató 2. fejezetet.)

BAUER BÉLA - LÁSZLÓ TAMÁS - MÁTHÉ ÁRON - MEGYERY GERDA - VANDRÓCZKI VIKTOR: A KOMMUNISTA DIKTATÚRA EMLÉKEZETE A MAGYAR TÁRSADALOMBAN

Tanulmánykötet, terjedelem: 95 oldal

Budapest, Századvég Kiadó

(A kötetről bővebben lásd a kulturális munkacsoport beszámolóját a 7. fejezetben.)

8.2. A Bizottság tagjainak publikációi és tudományos tevékenysége

FÖLDVÁRYNÉ KISS RÉKA

Publikációk

- *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Szerkesztette Czókos Gergellyel, Máthé Áronnal és Szalai Zoltánnal. Budapest, Open Books, 2021.
- *Hagyomány, Identitás, Történelem - HIT 2020.* Szerkesztette Lányi Gáborral. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, ETKI Reformáció Öröksége Műhely - HTK Egyháztörténeti Kutatóműhely, 2021.
- Elhallgatások, torzítások, megfejtések. A Kossuth téri sortűz a történeti irodalomban. Feitl Írisszel. In Feitl Írisz - Németh Csaba (szerk.): *Az első lövés. Kossuth tér, 1956. október 25.* Budapest, Országház Kiadó, 2021. 17-70.
- Resistance, dissent, and opposition movements: Antecedents of the Hungarian regime change. In Jakub Tyszkiewicz (szerk.): *Human Rights and Political Dissent in Central Europe. Between the Helsinki Accords and the Fall of the Berlin wall.* London and New York, Routledge Taylor & Francis Group, 2021. (Copyright Year 2022.) 152-171.

- Géza Soos: The Hungarian Wallenberg. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 281–286.
- „... a hitemben akarnak megfogni”. Pógyor István és az 1951-es KIE-per. In Petrás Éva (szerk.): *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka*. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021. 55–82.
- „Az egyházi reakció egyik vezére.” Pap László dékán pályaképe. In Petrás Éva (szerk.): *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka*. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021. 329–354.
- Előszó. [A folyóirat 1956-os összeállításához.] *Századvég*, 2021/4. 5–7.
- Egy különös találkozó olvasatai. Adalékok a Pap László-ügyhöz. *Egyháztörténeti Szemle*, 2021/3. 95–104.

Oktatás

- A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Tanszékének tanszékvezetőjeként a Magyar egyháztörténet tanterv oktatása a 2020/21. évi tavaszi és a 2021/22. évi őszi félévben.

Előadások

- *Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás a szocializmus alatt*. Előadás a VI. Egyháztörténeti konferencián. Kolozsvár, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2021. június 2.
- *Kitelepítéstörténetek református egyházi források tükrében*. Előadás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Néprajzi Intézet Család és kitelepítés a II. világháború utáni Közép-Kelet-Európában című konferenciáján. Online, 2021. június 10.
- *Emlékezetpolitika Magyarországon*. Előadás a Holokauszt Emlékközpont Autentikus helyszínek és holokausztemlékezet Magyarországon című konferenciáján. Online, 2021. június 21.
- *Az ifjúsági mozgalmak és a református egyház a két világháború között*. Előadás a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom és a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézetének a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom alapítása 100 éves évfordulója alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. szeptember 15.
- *Tükörcserepek. Ravasz László püspök pályaképe*. Előadás a Dunameléki Református Egyházkerület Hitt és engedelmeskedett című, az

- egyházépítő Ravasz László, Dunamellék püspöke centenáriuma alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Károlyi-Csekonics Palota, 2021. október 1.
- *Human Rights, Groups of Opposition in the Hungarian Process of the Political Transition*. Előadás a szlovák Nemzeti Emlékezet Intézete (ÚPN) *Human rights in the struggle for freedom. A guarantee of democracy from the perspective of the current generation* című konferenciáján. Pozsony, Zichy Kastély, 2021. október 5.
  - Felkért hozzászóló Gyarmati Györgynek a *Kemény és puha diktatúra. A politikai rendszer jellege* című előadásához a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai és Történettudományok Osztálya A szovjet típusú rendszer időszakának vitatott kérdései című konferenciáján. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia székháza, 2021. október 18.
  - *A forradalom vidéken*. Előadás a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az Országgyűlés Hivatalának Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága és a Szabadságharcosokért Közalapítvány 1956-ról hatvanöt esztendő után című, a forradalom 65. évfordulója alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Országház, 2021. október 20.
  - *Nagy Imre kormányai*. Előadás a Magyarságkutató Intézet 1956. „Nem arról van szó, hogy mi magyarok bármi rosszat tettünk volna. Minket elárultak” (Horváth János) című tudományos konferenciáján. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 2021. október 26.
  - Előadás az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata *Memory and Identity in Europe: Present and Future*. 9th European Remembrance Symposium című konferenciájának *Struggle with the past: Memory and politics* című paneljében. Tallinn, Creative Hub, 2021. október 28.
  - *1956. Mítosz és valóság: református nézőpontok*. Előadás a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Hagyomány, Identitás, Történelem 2021 (HIT2021) című konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. november 2.
  - *Fegyelmi eljárások budapesti ügyvédek ellen*. Előadás a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum és az Országgyűlés Hivatala *Sorsok és horizontok* című, az 1956-os forradalom és szabadságharc 65. évfordulóján rendezett konferenciáján. Budapest, Országház, 2021. november 3.

Egyéb szakmai tevékenység

- *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* Tablókiállítás. Szakmai tanácsadó. Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Nemzeti Örökség Intézete – Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság

- Részvétel az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata Assemblies Meetingjén. Online, 2021. február 4.
- Részvétel az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata Steering Committee Meetingjén. Online, 2021. április 19.
- Részvétel a Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás című kerekasztal-beszélgetésen az Egyháztörténészek VII. Országos Találkozója keretében. Pécs, 2021. május 28.
- Részvétel az Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata Steering Committee Meetingjén. Online, 2021. október 6.

Megemlékezések, ismeretterjesztő előadások

- Megnyitóbeszéd Susa Évával a Nemzeti Örökség Intézete *301-1989* című fotókiállításán. Budapest, Rákoskeresztúri új köztemető, Nemzeti Gyászpark Látogatóközpont, 2021. június 16.
- *1956 – a rendszer Achilles-sarka*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Országgyűlés Hivatala Miért így történt? A rendszerváltoztatás története című pedagógus-továbbképzésén. Budapest, Országház, 2021. augusztus 2.
- Részvétel a Platform of European Memory and Conscience 23rd August Platform's social media campaign című projektjében. Online, 2021. augusztus 23.
- Részvétel a Pógyor dokumentumfilm és beszélgetés című kerekasztal-beszélgetésen a Reformátusok Szárszói Konferenciáján. Balatonszárszó, 2021. augusztus 28.
- Részvétel Az életet és az igazságot nem lehet egymástól elválasztani című kerekasztal-beszélgetésen a Dunamelléki Református Egyházkerület Hitt és engedelmeskedett című, az egyházépítő Ravasz László, Dunamellék püspöke centenáriuma alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Károlyi-Csekonics Palota, 2021. október 1.
- *65 – '56. A magyar forradalom és szabadságharc nyitott kérdései*. Előadás a Vajdasági Magyar Képző-, Kutató- és Kulturális Központ (VM4K) felkérésére. Szabadka, 2021. október 21.
- Résztvevő az Együtt az európai kihívásokkal szemben című, az 1956-os magyar forradalom évfordulójának szentelt, az Instytut Studiów Wschodnich szervezte III. Lengyel–Magyar Fórum. Az emlékezetpolitika Közép-Európában – egyesít vagy megoszt? című beszélgetésén. Online, 2021. október 22.
- Beszéd a Nemzeti Örökség Intézete, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Országgyűlés Hivatala Közművelődési és Közgyművelődési Igazgatósága *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* című tablókiállításának megnyitó ünnepségén. Budapest, Fiumei úti sírkert, 2021. október 25.

- Zárszó a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Hagyomány, Identitás, Történelem 2021 (HIT2021) című konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. november 3.
- Részvétel az Élet és mű egységben 1956–1989 című, a Magyarországi Lelkiismereti Katonai Szolgálatot Megtagadók nevében szervezett könyvismertetőn. Online, 2021. november 20.
- Részvétel a 70 éve megszüntetett és 30 éve újraindított Sárospataki Református Teológiai Akadémia hálaadó ünnepén és méltatóbeszéd a Teológia 65 éves tanárának, dr. habil Dienes Dénesnek a jubileumi köszöntésén. Sárospatak, Sárospataki Református Teológiai Akadémia, 2021. december 10.

MÁTHÉ ÁRON

Publikációk

- *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Szerkesztette Czókos Gergellyel, Kiss Rékával és Szalai Zoltánnal. Budapest, Open Books, 2021.
- Magyar emlékezetpolitika a 21. század elején. In Mernyei Ákos – Orbán Balázs (szerk.): *Magyarország 2020. 50 tanulmány az elmúlt 10 évről.* Budapest, Mathias Corvinus Collegium, 2021. 557-578.
- Wissenschaft und Politik: Folgen der politischen Wende aus der Sicht der akademischen Welt in Ungarn. In Szalai, Zoltán – Orbán, Balázs: *Der*

Ungarische Staat. Ein interdisziplinärer Überblick. Budapest, Mathias Corvinus Collegium, 2021. 167-196.

- Mihály Horváth: The Savior of his Serbian Neighbors. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 107-112.
- László Ocskay: A Rescue Mission Disguised as a Clothing Drive. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 209-214.
- 77 Years After The German Occupation of Hungary – A Foreign Led Regime Change (1944). *Central European Political Science Review. EU, National Law System and Sovereignty*, 2021/84. 69-81.
- Literature, Kádár, the Soviets and Trianon: How the Issue of “Hungarian Nationalism” was Present in Communist Literary Policy between 1956 and 1968. In Windhager, Ákos (szerk.): *Shostakovich-Syndrome The Burdened Memories of Central European Societies in the 20th Century.* Budapest, Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2021. 133-146.
- Vállveregető írófejedelem vagy pártfogónk a nagyvilágban? *Mandiner*, 2021/9.
- Nulla év – lenullázott kontinens. *Kommentár*, 2021/2. 6-13.
- Nevezetes összeírások. Fejezetek a népszámlálások történetéből. *Századvég*, 2021/3. 29-48.
- A szabadkőművesség-vita utóirata. *Kommentár*, 2021/4. 82-95.
- Bauer Tamás apja tettes, nem áldozat. *Mandiner.hu*, 2021. január 22. (https://mandiner.hu/cikk/20210122_bauer_miklos_avh)
- Bauert „a párt érdeke, célkitűzése vezette valamennyi lépésében”. *Vasárnap.hu*, 2021. január 27. (<https://vasarnap.hu/2021/01/27/mathe-aron-bauert-a-part-erdeke-celkituzese-vezette-valamennyi-lepesemben/>)
- Miért a vereségeinkre emlékszünk? *Mandiner.hu*, 2021. április 13. (https://mandiner.hu/cikk/20210413_miert_a_veresegeinkre_emlekszunk)
- November 4. Szovjet tankok rohanták le a cserben hagyott országot. *Híradó.hu*, 2021. november 3. (<https://hirado.hu/cikk/2021/11/03/november-4-szovjet-tankok-rohantak-le-a-cserben-hagyott-orzagosot>)

Előadások

- *Die Volksabstimmung in Sopron.* Előadás a Die Volksabstimmung in Oberschlesien 1921 ein Jahrhundert danach. Nationale Selbstbestimmung oder geopolitische Machtspiele? című konferencián. Ratingen, 2021. június 11.

- Prezentáció tartása a *Power of History and Historical Memory. Challenges of the support of eu historical memory institutions* című megbeszélésen. 2021. június 16.
- *A Moment in History that Passed: Possibilities of Transitional Justice in Hungary During the Regime Change and its Legacy*. Előadás a szlovén Nemzeti Megbékülés Tanulmányi Központnak (SCNR) a totalitárius diktatúrák áldozatainak európai emléknapja alkalmából rendezett konferenciáján. Ljubjana, 2021. augusztus 23.
- *A harmadik világ ébredése?* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945-1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 23.

Egyéb szakmai tevékenység

- A Karc FM Farkasverem című műsorának állandó vendége

Megemlékezések, ismeretterjesztő előadások

- Részvétel *A kommunista diktatúra emlékezete a magyar társadalomban* című könyv bemutatóján. Budapest, Danubius Hotel, 2021. július 6.
- Részvétel Magyarország a CIA nagyítóján keresztül: hidegháborús akták feltárása című pódiumbeszélgetésen Stephen Shollal. Miskolc, a Mathias Corvinus Collegium Miskolci Képzési Központja, 2021. október 14.
- Részvétel a *Néma forradalom* című film vetítése alkalmából rendezett kerekasztal-beszélgetésen Karsten Köhlerrel. Pécs, 2021. október 21.
- *A nemzeti emlékezet fontossága: a Hunyadi-emlékév 1956 nyarán*. Ünnepi előadás az öttevényi Római katolikus templom 1956-os megemlékezésén. Öttevény, 2021. október 22.
- Ünnepi beszéd az 1956-os forradalom és szabadságharc 65. évfordulója alkalmából szervezett megemlékezésen. Kecskemét, 2021. október 23.
- Köszöntőbeszéd a *European Gulag* című kiállítás magyarországi megnyitóján. Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2021. október 25.
- Részvétel Magyarország a CIA nagyítóján keresztül: hidegháborús akták feltárása című pódiumbeszélgetésen Stephen Shollal. Pécs, Trezor Rendezvényház, 2021. november 3.
- Részvétel a *Gupvi, Gulág. Magyarok a szovjet lágerbirodalomban, 1944/45 - 2019/20* című könyv bemutatóján. Online, 2021. december 3.
- Részvétel a Lengyel Intézet megemlékezésén a hadiállapot bevezetésének 40. évfordulóján. Budapest, Lengyel Intézet, 2021. december 13.

BANK BARBARA

Publikációk

- *Naplók az óvóhelyről. Budapest ostroma civil szemmel.* Szerkesztette Mihályi Balázssal és Tóth Gáborral. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021.
- Zinner Tibor: *A magyar nép nevében? Tanulmányok népbíróságokról, jogászokról, diktatúráról.* Szerkesztette Bódiné Beliznai Kingával. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021.
- *Magyar gulág. Táborvilág Magyarországon, 1945–1953 [kiállítási katalógus].* Szerkesztette Czókos Gergellyel, Kis-Kapin Róberttel, Németh Lindával, Orgoványi Istvánnal, Simon Istvánnal és Szokolay Domokossal. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021.
- Az ellenségkép új szintre emelése, avagy a Kiss Szaléz-ügy – gondolatok. In Bognár Zalán – Muskovics Andrea Anna (szerk.): *Gupvi, Gulag: Magyarok a szovjet lágerbirodalomban, 1944/45–2019/20.* Miskolc, Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága, 2021. 189–204.
- Előszó. In Zinner Tibor: *A magyar nép nevében? Tanulmányok népbíróságokról, jogászokról, diktatúráról.* Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021. 7–9.
- Budapest ostroma civil szemmel. Mihályi Balázssal. *Múlt-kor*, 2021/tél. 82–89.

Oktatás

- Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Jelenkortörténeti Tanszékének egyetemi adjunktusaként a 20. századi egyetemes és magyar történelem tantárgyak oktatása BA és MA nappali és levelezős diákoknak, illetve az egyetem doktori iskolájában szeminárium tartása, valamint a saját doktoranduszokkal való konzultálás.

Előadások

- *A Rákosi diktatúra hírhedt színhelyei.* Előadás a Mathias Corvinus Collegiumban. Budapest, 2021. február 20.
- *A magyar internálási rendszer 1945–1953 között.* Tudományos habilitációs előadás. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2021. április 26.
- *A Rákosi-korszak és előzményei.* Oktatási habilitációs előadás. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2021. április 26.
- *Internment System in Hungary (1945–1953).* Idegen nyelvű tudományos habilitációs előadás. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2021. április 26.
- *Ki volt Tomori Pál?* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után című konferenciáján. Online, 2021. május 12.
- *Internálótábor és kényszerlakhely után. Mi történt a családokkal, családtagokkal a „szabadulást” követően?* Előadás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Néprajzi Intézet Család és kitelepítés a II. világháború utáni Közép-Kelet Európában című konferenciáján. Budapest, 2021. június 10.
- *The Seminary of the Kistarcsa Internment Camp (1949–1950).* Előadás a University of Notre Dame Navonic Institute for European Studies The Trauma of Communism című konferenciáján. Online, 2021. június 30.
- *Családok kényszerlakhelyen a zárt táborokban és a kitelepítésben.* Előadás a Vásárhelyi Történelmi Kör által szervezett XIV. Történettudományi Találkozón. Hódmezővásárhely, 2021. augusztus 3.
- *(Köz)biztonság, avagy az internálás újraélesztése.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Börtönügyi Társaság Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően című konferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 5.
- *Táborok és kényszermunka a Szabad Európa Rádióban és a nyugati sajtóban.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi

változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 24.

Egyéb szakmai tevékenység

- A Kistarcsai Állambiztonsági Központi Internálótábor számítógépes rekonstrukciója
- Magyar gulág 2020. Fényképkiállítás összeállítása
- Magyar gulág 2020. Középiskolás tudáspróba és döntő - szakmai részvétel
- Habilitáció
- Dr. Szobonya Zoltán-emlékérem

Megemlékezések, ismeretterjesztő előadások

- Zsűritag a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Magyar gulág 2020 című, középiskolásoknak meghirdetett tudáspróbájának döntőjében. 2021. május 29.
- *A diktatúra arcai*. Előadás a Mathias Corvinus Collegium zalaegerszegi képzési központjának nyílt napján. Zalaegerszeg, 2021. június 18.
- *Bács-Kiskun megye névtelen mindennapi hősei*. Előadás a Dr. Szobonya Zoltán emléknapi keretében. Kecskemét, 2021. szeptember 24.
- Emlékbeszéd a börtön falánál a Dr. Szobonya Zoltán emléknapi keretében. Kecskemét, 2021. szeptember 24.
- Megnyitóbeszéd és részvétel a kísérő kerekasztal-beszélgetésen a *Magyar gulág 2020* vándorkiállítás nagykőrösi állomásán. 2021. szeptember 28.
- Megnyitóbeszéd és részvétel a kísérő kerekasztal-beszélgetésen a *Magyar gulág 2020* vándorkiállítás ebesi állomásán. 2021. november 3.
- Megnyitóbeszéd és részvétel a kísérő kerekasztal-beszélgetésen a *Magyar gulág 2020* vándorkiállítás nagykőrösi állomásán. 2021. november 15.
- Megnyitóbeszéd és részvétel a kísérő kerekasztal-beszélgetésen a *Magyar gulág 2020* vándorkiállítás nagykőrösi állomásán. 2021. december 7.
- Részvétel A rongyosok és az ellenállás formái című kerekasztal-beszélgetéssel egybekötött könyvbemutatón. Szombathely, Őrvidék Ház, 2021. december 14.

ÖTVÖS ISTVÁN

Oktatás

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar három tanszékén (történettudományi, politológia és nemzetközi tudományok) oktatott tárgyak:

- Politikai gondolkodás a 20. századi Magyarországon, MA
- Magyarország története, 1914–1945, előadás, BA
- Magyarország története, 1945–1990, előadás, BA
- Konceptációs perek Magyarországon, előadás, BA
- Magyar politika- és diplomáciatörténet, előadás, BA
- Rendszerváltozás Magyarországon, előadás, BA
- A 20. század meghatározó ideológiai irányzata, MA
- Magyarország nemzetközi kapcsolatainak 20. századi története, MA
- Emlékezet és politika, előadás, BA

Előadások

- *Az erőszak színterei az ötvenes évek Magyarországon.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Börtönügyi Társaság Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően című konferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 5.
- *Balkán-politika a Rajk-perben.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai,

gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 23.

Megemlékezések, ismeretterjesztő előadások

- Részvétel A *Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága, 1948–1949* című könyv bemutatóján. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2021. november 17.

SOÓS VIKTOR ATTILA

Publikációk

- Közi Horváth József: *Szerédi Jusztinián. Életrajz és kortörténet*. Szerkesztette Klestenitz Tiborral és Petrás Évával. Agyagosszergény, Közi Horváth József Népfőiskola, 2021.
- Tadeusz Zasepa: *A rádiós rózsafüzér-imaóra emigráns hitoktatói*. Szerkesztette Dobos Marianne-nal. Szombathely, Szülőföld Könyvkiadó, 2021.
- „After Shvoy, he is the most dangerous prelate”. The path leading to the removal of bishop Badalik of Veszprém. In Fejérdy, András – Wirthné Diera, Bernadett (szerk.): *The Trial of Card. József Mindszenty from the perspective of seventy years. The Fate of Church Leaders in Central and Eastern Europe*. Vatikán, Libreria Editrice Vaticana, 2021. 395–420.

- Közi Horváth József, a 20. századi nagy magyar egyházfők koronatanúja és krónikása. Klestenitz Tiborral, Petrás Évával és Szalai Viktorral In Közi Horváth József: *Serédi Jusztinián. Életrajz és kortörténet*. Szerk. Klestenitz Tibor – Petrás Éva – Soós Viktor Attila. Agyagosszergény, Közi Horváth József Népfőiskola, 2021. 7–20.
- Az Állami Emigrációs Bizottság és a magyar emigráció. In Haász Réka – Katona Klára – Sz. Nagy Gábor – Ring Orsolya (szerk.): *Egy élet emléke – egy emlék élete. Tanulmányok Simon István emlékére*. Budapest, Martin Opitz Kiadó, 2021. 143–154.
- Adalékok Mindszenty József és Badalik Bertalan OP kapcsolatához. *Egyháztörténeti Szemle*, 2021/3. 121–132.
- Tábortűz és beatmise. Adalékok a keresztény könnyűzene pártállami fogadtatásához. *Betekintő*, 2021/3. 119–146.
- Mikulásból télapó. Mindennapi vallásosság a szocializmus alatt. *Hetifortepan*, 2021. augusztus 13. (<https://hetifortepan.capacenter.hu/mindennapi-vallasossag-a-szocializmus-alatt/>)
- Nagy Töhötöm: *Jezsuiták és szabadkőművesek*. Jegyzet- és utószóírás. Budapest, Erdélyi Szalon Könyvkiadó, 2021.

Oktatás

- Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar: Óraadás a Történettudományi Intézet Jelenkortörténeti Tanszékén

Előadások

- *Egyházüldözés a kommunista diktatúra alatti Magyarországon*. Előadás a Mathias Corvinus Collegiumban. 2021. február 20.
- *Saly László kanonok, győri egyházmegyes pap elítélése, elhurcolása a gulágra*. Előadás a GULAG Alapítvány Tebened bízunk eleitől fogva! Egyházi személyek a GULAG fogságában című konferenciáján. Online, 2021. február 25.
- *Egy 1967-es belügyi, honvédelmi, külügyi együttműködés*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után című konferenciáján. Online, 2021. május 12.
- *A kommunista diktatúrával való szembenézés egy börtönviselt pap szemüvegén keresztül. Lénárd Ödön javaslata a múltfeltárára*. Előadás a Szent Adalbert Közép- és Kelet-Európa Kutatásokért Alapítvány Az egyházak és a közép-európai átmenet című konferenciáján. Esztergom, Szent Adalbert Központ, 2021. szeptember 29.

- *Saly László győri nagyprépost elhurcolása a gulágra.* Előadás a XXIII. Győri és IX. Kisalföldi Levéltári Napon. Győr, Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér, 2021. október 19.
- *Szendy László szombathelyi egyházmegyes pap 1956-os elhurcolása és börtönbüntetése visszaemlékezései alapján.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Börtönügyi Társaság Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően című konferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 5.
- *„Csak hozzád akarok külön szólni kedves testvérem.” Badalik Bertalan OP tartományfőnök rádióbeszédei.* Előadás a Közi Horváth József Népiskola Égi hullámokon. Rádiós hitszónoklatok a két világháború között című konferenciáján. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2021. november 20.
- *Tisztogatások a Külügyminisztériumban. A B-listázástól az 1948-as nagy hullámig.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 24.

Lektorálás

- Mező Gábor: *A média lenyúlásának titkos története.* Budapest, Erdélyi Szalon, 2021.
- Nagy Töhötöm: *Jezsuiták és szabadkőművesek.* Budapest, Erdélyi Szalon Könyvkiadó, 2021.
- Ordass Lajos: *Naplóm. Ordass Lajos evangélikus püspök naplófeljegyzései, 1948, 1956–1957.* Szerkesztette Isó Gergely. Budapest, Luther Kiadó – Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Ordass Lajos Alapítvány, 2021.

Megemlékezések, ismeretterjesztő előadások

- Részvétel a Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás című kerekasztal-beszélgetésen az Egyháztörténészek VII. Országos Találkozója keretében. Pécs, 2021. május 28.
- Részvétel Tóth Tamás *Hungária Rómából Tanulmányok az új- és jelenkori magyar egyháztörténelemből* című könyvének bemutatóján. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2021. június 15.
- *Egyházüldözés Magyarországon 1945–1956 között – „intézményesített terror”.* Előadás. Nagyföldemes, 2021. június 26.

- Megnyitóbeszéd és előadás a „Légy hű mindhalálig...” A hitvalló egyház mártírjai című vándorkiállításon. Vágfarkasd (Szlovákia), 2021. augusztus 1.
- Megnyitóbeszéd és előadás a „Légy hű mindhalálig...” A hitvalló egyház mártírjai című vándorkiállításon. Deáki és Alsószeli (Szlovákia), 2021. szeptember 19.
- *50 éve kényszerült Magyarország elhagyására Mindszenty József bíboros. Az 1971-es távozás előzményei, háttere és az azt követő időszak.* Előadás, Csehimindszent, 2021. szeptember 28.
- Megnyitóbeszéd és előadás a „Légy hű mindhalálig...” A hitvalló egyház mártírjai című vándorkiállításon. Nagymácséd (Szlovákia), 2021. október 10.
- *Az 1956-os forradalom, különös tekintettel Győr-Moson megyére.* Rendhagyó történelemóra a Prohászka Ottokár Orsolyita Gimnáziumban. Győr, 2021. október 21.
- Megnyitóbeszéd az Európai Emlékezet és Lelkiismeret Platformja és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága *Century of Martyrs (Mártírok évszázada)* című kiállításán. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. október 22.
- *Az 56-os forradalom.* Rendhagyó történelemóra az Addetur Baptista Gimnáziumban. Budapest, 2021. október 22.
- Ünnepi beszéd a jakabszállási 1956-os megemlékezésen. 2021. október 23.
- Megnyitóbeszéd és előadás a „Légy hű mindhalálig...” A hitvalló egyház mártírjai című vándorkiállításon. Muzsla (Szlovákia), 2021. november 7.

8.3. A NEB Hivatala munkatársainak publikációi és tudományos tevékenysége

ANDREIDES GÁBOR

- A magyar-olasz kapcsolatok (1945-1990). In Horváth Sándor – Kecskés D. Gusztáv – Mitrovits Miklós (szerk.): *Magyarország külkapcsolatai (1945-1990)*. Budapest, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2021. 465-487.
- Áron Márton: The Steadfast Bishop of Transylvania. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 173-178.

- „Amikor színpadon vagy, játszani kell.” Mussolini, a kommunikátor. In Haász Réka – Katona Klára – Sz. Nagy Gábor – Ring Orsolya (szerk.): *Egy élet emléke – egy emlék élete. Tanulmányok Simon István emlékére*. Budapest, Martin Opitz Kiadó, 2021. 57–64.
- Az olasz szociális köztársaság háborús propagandája, 1943–1945. In Virányi Péter (szerk.): *Európa 1944–1945*. Budapest, MTA II. világháború története albizottság, 2021. 78–94.
- Demokrata kommunista a jobboldali szabadkőműves páholyban. Száll József és a disszidálás. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. június 16. (<https://ujkor.hu/content/demokrata-kommunista-jobboldali-szabadkomuves-paholyban-szall-jozsef-es-disszidalas>)
- „Nicolino”, egy kommunista Mussolini mellett. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. április 18. (<https://ujkor.hu/content/nicolino-egy-kommunista-mussolini-mellett>)
- *Kereszténydemokrácia és kommunizmus. Ideológiák harca (és együttműködése) a második világháború után Olaszországban*. Kurzustartás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskola PhD-képzésén, 2021–2022 tanév I. félév.
- „*Antonietta és Gabriele*” – a fasiszta Olaszország társadalmi problémái. Kurzustartás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar történelem mesterképzésén (MA), 2021–2022. tanév I. félév.
- *Imperializmuselképzelések és nemzetépítési törekvések a fasiszta Olaszországban* címmel előadás az ELTE BTK Új- és Jelenkori Egyetemes Tanszék A birodalom visszavág, imperializmuselméletek és birodalmi gondolatok, műhelykonferencia a 65 éves Búr Gábor tiszteletére című konferenciáján. Online, 2021. április 8.
- *Egy másfajta fasizmus? Salò 1943–1945*. Előadás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszéken. Online, 2021. április 15.
- *A fasizmus és a szicíliai maffia*. Előadás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszéken. Online, 2021. április 22.
- *Ci siamo guardati in uno specchio. L’Ungheria e l’Italia durante il fascismo*. Előadás a Centro di Spiritualità e cultura Papa Luciani (Belluno, Olaszország) Dal Regno d’Italia alla proclamazione della Repubblica; eventi e protagonisti című konferenciáján. Online, 2021. július 15.
- „*Ha a nő szereti a férjét, reá vagy a pártjára szavaz. Ha nem szereti, akkor máris ellene szavazott.*” *A nő szerepe a fasizmusban*. Előadás a Magyar Tudományos Akadémia II. Világháború Története Albizottság Nők a háttérországban című konferenciáján. Budapest, 2021. október 29.
- *Olasz diplomácia és a magyar forradalom*. Előadás az ELTE BTK Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék 65 éve történt: Az 1956-os

forradalom eltérő perspektívákból címmel megrendezett műhelybeszélgetésén. Budapest, 2021. november 4.

- *A Száll-ügy*. Előadás az IH Hírszerző Akadémián, 2021. november 17.
- *Don Camillo és Peppone. Kereszténydemokraták és kommunisták a második világháborút követően Olaszországban*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk lát-tára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 23.
- *Carissimi nemici. I rapporti politico-diplomatici fra Italia e Ungheria dagli anni Sessanta alla fine della Guerra Fredda*. Olasz nyelvű előadás az Itinerari nella memoria letteraria e storica in prospettiva italiano-ungherese (Útirányok az irodalmi és történelmi emlékezetben olasz-magyar szempontból) címmel a Mészöly Miklós (1921–2001) író és esszéista tiszteletére rendezett tanulmányi napon. Firenze, Università degli Studi Firenze - CISUECO (Centro Interuniversitario di Studi Ungheresi e sull'Europa Centro-Orientale), 2021 november 26. /online/
- Társzervező a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után című tudományos konferenciáján. Online, 2021. május 12.
- Társzervező és moderátor a Nemzeti Emlékezet Bizottsága *Sikerek és kudarcok – sportdiplomácia a hidegháború éveiben* című kerekasztal-beszélgetésén. Budapest, 2021. június 7.

ARATÓ GYÖRGY

- Feleselő templomtornyok. A felekezeti önértelmezés és az egyházi táj-szemlélet történelmi lehetőségei válság idején. *Credo*, 2021/1. 12–23.
- Bizantinizmus. Szerkesztői fölhívás a *Hitel* című folyóirat 2021. februári tematikus lapszáma elé. *Hitel*, 2021/2. 3–6.
- Bizáncunk. *Bécsi Napló*, 2021. március–április, 9.
- *Az 1728/29. évi országgyűlés bemutatása*. A Bölcsészettudományi Kutatóközpont és az Országgyűlés Hivatala törvényhozástörténeti adatbázisa számára készült kézirat.
- Történelmi, szervezői és moderatori feladatok ellátása a *Hitel* című folyóirat estjein:
  - Bizánci hagyomány – szélsőbaloldaliság – tömegdemokrácia. Beszélgetés Salamon Konráddal. <https://www.hitelfolyoirat.hu/2021/03/14/hitel-filmek-i-2/>
  - Az orosz diplomácia és a lengyel-litván állam első felosztása. Beszélgetés Kovács Istvánnal. <https://www.hitelfolyoirat.hu/2021/03/05/hitel-filmek-iv/>

- A rendiség tovább élő öröksége a szocializmus évtizedeiben. Beszélgetés Horváth Gergely Krisztiánnal. <https://www.hitelfolyoirat.hu/2021/03/05/hitel-filmek-iii/>
- Állományfeltáró és -gyarapító kutatás a zalaegerszegi Szt. Mária Magdolna R. Kat. Plébániahivatal XIV–XX. századi évkörű levéltári anyagában (lásd *Útibeszámoló*, 2021. június 17–18.).
- A Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Országgyűlés Hivatala közös pedagógus-továbbképzéseinek (*Látszatparlamentarizmus 3. és Miért így történt? A rendszerváltoztatás története*) megszervezése az Országgyűlés Hivatalával közösen.
- Az 1728/29. évi országgyűlés történetére vonatkozó feltáró kutatás a Bölcsészettudományi Kutatóközpont és az Országgyűlés Hivatala megbízásából.
- A *Hitel* irodalmi, társadalmi és művészeti folyóirat szerkesztője és rovatvezetője (Haza és haladás történelmi rovat) 2021. március 31-ig;
- A *Credo* evangélikus folyóirat szerkesztőbizottsági tagja.

CZÓKOS GERGELY

- *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Szerkesztette Kiss Rékával, Máthé Áronnal és Szalai Zoltánnal. Budapest, Open Books, 2021.
- Simon István: *III/I. A Belügyminisztérium állambiztonsági vizsgálati osztálya, 1962–1989.* Olvasószerkesztő. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára.
- Rafael Kriszten: „The Vanguard Fighter of the Reactionaries.” In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 149–154.
- Péter Mansfeld: Taken as a Child to the Gallows. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 167–172.
- Zoltán Mikó: A Bounty of 20,000 Pengő and the Soviet „Gratitude”. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 191–196.
- Tódor Romzsa: In the Crosshairs of the NKVD. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 251–256.

- Aladár Weissshaus: *Persona Non Grata for Life*. Krajcsír Lukáccsal. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 305–310.
- Tragedia Pétera Mansfelda. *Biuletyn IPN*, 2021/10. 82–91.
- „Mielőtt végleg elszabadulna az embert húscsapatokká szaggató pokol”. ’56 elfeledett arcai. *Index.hu*, 2021. október 23. <https://index.hu/velemeney/2021/10/23/-mielott-vegleg-elszabadulna-az-embert-huscafatokka-szaggato-pokol---56-elfeledett-arcai/>, 2022. február 28.
- Közreműködés a *Magyarok a kommunista világpártban* című kiállítás elkészítésében. NEB–RGASZPI. <https://neb.hu/hu/magyarok-a-kommunista-vilagpartban-1>, 2022. február 28.
- Közreműködés az *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* című kiállítás elkészítésében. NEB – Nemzeti Örökség Intézete – Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság

CSATÁRI BENCE

- A Locomotiv GT zenekar megalakulása. In Gazda István (főszerk.): *Nemzeti évfordulóink 2021*. Budapest, Petőfi Kulturális Ügynökség, 2021. 117–119.
- *The Appearance of National Identity in the Pop Music of the Kádár-era. – From the Nemzeti dal to the István, a király*. In Windhager, Ákos (szerk.): *Shostakovich-Syndrome The Burdened Memories of Central European Societies in the 20th Century*. Budapest, Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2021. 147–159.
- A Tájékoztatási Hivatal sajtóirányító munkája a Magyar Rádió és Televízióban az ötvenes évek második felében. *Levéltári Szemle*, 2021/3. 44–61.
- A Tájékoztatási Hivatal lapengedélyezési eljárásai Gyáros László elnöksége alatt. *Polymatheia*, 2021/3–4. 24–40.
- A rendszerváltás és az ahhoz vezető út az Országos Rendező Iroda történetében. *Századok*, 2021/4. 843–883.
- Gusztáv Menczer: „He Managed to Outwit Szálasi, but not Stalin.” In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 179–184.
- Gábor Sztehlo: Spreading his Cloak over the Defenseless. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 299–304.

- Az Országos Rendező Iroda (ORI) útja az 1991-es felszámolásáig. Egy kulturális monopolvállalat végórái. *Rendszerváltó Szemle*, 2021/tél. 46–55.
- Mesterhármás. A Latinovits – Bujtor – Frenreisz-testvértrió. *Múlt-kor*, 2021/tavaszi. 84–91.
- Elvtársak, csak kottából! – A magyar könnyűzene az 1950-es években. *Múlt-kor*, 2021/tavaszi. 178–185.
- A nagy generáció és a jólfészült elvtársak – A magyar könnyűzene az 1960-as években. *Múlt-kor*, 2021/nyári. 158–163.
- Az út másik felén – A magyar könnyűzene az 1970-es években. *Múlt-kor*, 2021/őszi. 128–133.
- Rockháború és gesztusok – A magyar könnyűzene az 1980-as években. *Múlt-kor*, 2021/tél. 154–161.
- Könnyűzenei anziksz a Balatonról I. Földvár és a huligántalálkozó. *Országút*, 2021/39. 46–47.
- Könnyűzenei anziksz a Balatonról II. Botrányhősök és badacsonyi happening. *Országút*, 2021/40. 46–47.
- Könnyűzenei anziksz a Balatonról III. Trendek és fizetések az Interpop Fesztiválon. *Országút*, 2021/41. 46–47.
- Elszállt egy hajó a szélben. *Országút*, 2021. szeptember 27. (<https://orszagut.com/eloadomuveszet/elszallt-egy-hajo-a-szelben-1937>)
- Addig élt, amíg élni tudott. *Országút*, 2021. december 8. (<https://orszagut.com/kornyezet/addig-elt-amig-elni-tudott-2238>)
- Könnyűzenetörténeti cikksorozat a *Magyar Nemzet* napilapban
- Dékány Sarolta életútinterjú. *Beatkorszak.hu*, 2021. július 13. (<http://beatkorszak.hu/dekany-sarolta-eletutinterju>)
- Bencze Márta életútinterjú. *Beatkorszak.hu*, 2021. július 14. (<http://beatkorszak.hu/bencze-marta-eletutinterju>)

DERGÁN ÁDÁM

- Lajos Kudar: Facing the Gestapo. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 155–160.

ERDŐS KRISTÓF

- *Magyar menekültek Ausztriában (1945–1947)*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskola. Doktori értekezés. Témavezető: Szerencsés Károly. Disszertáció benyújtásának éve: 2020, Védés: 2021. február 8. Fokozatszerzés éve: 2021.
- Rendpárti forradalmárból a megtorlás „klerikális reakciós” áldozata. Gulyás Lajos szerepe a forradalomban és helye a megtorlásban. In M. Kiss Sándor – Nagymihály Zoltán (szerk.): *Sorsok és horizontok. Tanulmányok a magyar forradalom hatvanötödik évfordulóján*. Budapest, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum, 2021. 135–155.
- „Klerykalny reakcionista” Lajos Gulyás (1918–1957). *Biuletyn IPN*, 2021/191, 72–81.
- Gulyás Lajos mártír református lelkipásztor közéleti és politikai pályája. In Petrás Éva (szerk.): *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka*. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021. 355–372.
- Károly Dobos: Still a Priest at the End of the World. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 53–58.
- Lajos Gulyás: With Ironed Trousers under the Gallows. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 95–100.
- *A Filadelfia Diakonissza Intézet felszámolásának körülményei (1951)*. Előadás a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Hagyomány, Identitás, Történelem 2021 (HIT2021) című konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. november 2.
- *Rendpárti forradalmárból a megtorlás „klerikális reakciós” áldozata: Gulyás Lajos*. Előadás a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum és az Országgyűlés Hivatala Sorsok és horizontok című, az 1956-os forradalom és szabadságharc 65. évfordulóján rendezett konferenciáján. Budapest, Országház, 2021. november 3.
- Részvétel a Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás című kerekasztal-beszélgetésen az Egyháztörténészek VII. Országos Találkozója keretében. Pécs, 2021. május 28.
- A Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás protestáns munkacsoportjának koordinátora Rigó Róberttel együtt (2021. évtől).

GALAMBOS ISTVÁN

- László Iván Kovács: Freedom Fighter from Corvin Alley. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 113–118.
- A keszthelyi Festetics-kastély sorsa 1945-ben. In Wirth Gábor – Köbli Ádám (szerk.): *Huncastle III.*, Edutus Egyetem, Budapest, 2021, 43–72.
- Megfigyelők és megfigyelték kisvárosi miliőben. In Csikós Gábor – Horváth Gergely Krisztián (szerk.): *Lefojtva. Uralom, alávetettség és autonómia a pártállamban 1957–1980*. NEB-ELKH BTK, 2021. 69–88.
- Details on the ecclesiastical history of Várpalota. *Ephemeris Hungarologica*, 2021/2. 271–288.
- *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* Tablókiállítás. Készítette Feitl Írisszel. Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Nemzeti Örökség Intézete – Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság
- *Földindulások időmetszetekben Kiskőrösön és Galántán a XX. században.* Előadás a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archivum Rendszerváltozás vidéken kutatócsoport munkáját összegző műhelykonferencián. Online, 2021. március 9.
- *A szocialista korszak mérlege és máig tartó hatásai.* Előadás az Összefogás 1956 Katonai és Polgári Örökségének Megőrzéséért Egyesület műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 19.
- *Egy rákospalotai gyár a rendszerváltás viharában. Az eddigi eredmények összegzése és a további lehetséges kutatási irányok bemutatása.*

- Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *Kényszerkollektivizálás Magyarországon*. Előadás a Sorsfordítás. A paraszti társadalom felszámolása című kiállítás megnyitóján. Bicske, Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtár, 2021. június 29.
  - *A lopakodó diktatúra: kommunista térfoglalás és kékcédulás választások, a demokratikus intézmények korlátozása, szalámitaktika, az első koncepció per*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottságának és az Országgyűlés Hivatalának Látszatparlamentarizmus, 1945–1956 című pedagógustovábbképzésén. Budapest, Országház, 2021. július 26.
  - *Munkástanácsok 1956-ban*. Előadás a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az Országgyűlés Hivatalának Közgyűteményi és Közművelődési Igazgatósága és a Szabadságharcosokért Közalapítvány 1956-ról hatvanöt esztendő után című, a forradalom 65. évfordulója alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Országház, 2021. október 20.
  - *Várpalota az 1956-os forradalomban*. Előadás Várpalota városnak az 1956-os forradalom és szabadságharc kezdetének 65. évfordulójának tiszteletére rendezett városi ünnepségén, Várpalota, 2021. október 23.
  - *A szocialista korszak mérlege a kiskőrösi Kossuth Szakszövetkezet példája alapján*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont közös Vidéktörténeti Témacsoportjának Kényszerek és realitások. Falvak és téeszek az 1960–1980-as években című konferenciáján, 2021. november 9.
  - *A magyar paraszti társadalom felszámolása*. Bevezető előadás a „Kötön Vezér” Honismereti, Hagyományőrző és Városvédő Egyesület A kuláknak bélyegzettek és budapesti kitelepítettek a Kunszentmártoni járásban, 1948–1956 című kutatáshoz kapcsolódó „Meghurcoltak” című beszámolón, Kunszentmárton, 2021. november 26.

GYÖRGY SÁNDOR

- Placid Olofsson: The Happiest Man in the Soviet Union. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 215–220.
- Világjáró magyarok nyomában: bálnavadászat a Jeges-tengeren, rozmarhajsza a Spitzbergákon. *Napi történelmi forrás*, 2021. január 4. (<https://ntf.hu/index.php/2021/01/04/vilagjaro-magyarok-nyomaban-balnavadaszat-a-jeges-tengeren-rozmarhajsza-a-spitzbergakon/>)

- Virtuális városnézés: a brassói Fehér-torony. *Napi történelmi forrás*, 2021. január 15. (<https://ntf.hu/index.php/2021/01/15/virtualis-varosnez-es-a-brassoi-feher-torony/>)
- Zeppelinek Budapesten és a nagyvilágban. *Napi történelmi forrás*, 2021. március 29. (<https://ntf.hu/index.php/2021/03/29/zeppelinek-budapes-ten-es-a-nagyvilagban/>)
- Könyvismertető: Dulai Péter: Gyilkosság a panel tetején. *Napi történelmi forrás*, 2021. november 5. (<https://ntf.hu/index.php/2021/11/05/konyvis-mer-ter-to-dulai-peter-gyilkosság-a-panel-tetejen/>)
- „Ne nézzük tétlenül, mi is magyarok vagyunk!” A pásztói hidrobombatók története. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A koncepciók per kádári variánsa. Egy folyamatban lévő kutatás részeredményei című műhelykonferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 8.

HOLLÓSI DÁNIEL JÓZSEF

- Zoltán Benkő: The Record-Holder of Recsk. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 41–46.

— Dezső Futó: An Investigative Journalist. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 65–70.

— Simon Papp: From Worldwide Fame to the Communists' Prison. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 227–232.

— Gedeon Richter: Lifelong Service of Healing. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*.

Budapest, Open Books, 2021. 246–250.

- The Economic Policy of the Hungarian Communist Party between 1945 and 1946. *Pamięć i Sprawiedliwość*, 2020/2. 52–69.
- *Az MKP lépései a gazdasági irányítás átstrukturálására*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *Gamma - egy egyedülálló magyar vállalat története (1920–1948)*. Előadás a Vásárhelyi Történelmi Kör által szervezett XIV. Történettudományi Találkozón. Hódmezővásárhely, 2021. augusztus 2.
- *„Pártkapcsolatban” Sztálin közgazdászával. Varga Jenő tanácsai Rákosi Mátyásnak 1945 és 1947 között*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 24.

HORVÁTH ZSOLT

- György Krassó: An Eternal Revolutionary. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 143–148.
- József Mindszenty: Without Flinching. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories*

of Brave Hungarians in the 20th Century. Budapest, Open Books, 2021. 197–202.

- *Magyarok a kommunista világpártban*. Online kiállítás összeállítása Kolontári Attilával és Simon Istvánnal (<https://neb.hu/hu/magyarok-a-kommunista-vilagpartban-1>)
- Feitl Írisz – Németh Csaba (szerk.): *Az első lövés. Kossuth tér, 1956. október 25.* Budapest, Országház Kiadó, 2021. A tanulmánykötet lektorálása.
- *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* Tablókiállítás. Szakmai tanácsadó. Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Nemzeti Örökség Intézete – Országgyűlés Hivatala Közgyűteményi és Közművelődési Igazgatóság

ILLÉS VERONIKA

- Prológus a kisebbségvédelemhez: a kisebbségek és a kisebbségvédelem értelmezése – szemelvények az ukrainai lengyel és magyar kisebbségek történetéből. *Kisebbségvédelem*, 2021/3. 129–151.
- *Repatriation or deportation? The Polish-Ukrainian population exchange and the Vistula action (1944–1947)*. Előadás a Történelmi Ismeretterjesztő Társulat Egyesület Sorsok és folyamatok című konferenciáján. Online, 2021. február 15.
- Részvétel a Cultural heritage of the eastern territories of the former Republic of Poland című konferencián. Lublin, 2021. október 26–27.

ISÓ GERGELY

- Ordass Lajos: *Naplóm. Ordass Lajos evangélikus püspök naplófeljegyzései, 1948, 1956–1957.* Szerkesztette. Budapest, Luther Kiadó – Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Ordass Lajos Alapítvány, 2021.
- Lajos Ordass: The „Currency Shark”. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 221–226.
- Ordass Lajos evangélikus püspök élete és közéleti tevékenysége. In Petrás Éva (szerk.) *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka*. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat, 2021. 305–328.
- Gondolatok a Háló-sorozat harmadik kötete kapcsán. *Evangélikus Élet*, 2021/35–36. 30–31.

KOLONTÁRI ATTILA

- Vámos Eszter – Bebesi György: *Az orosz cári hadsereg intervenciók csapatainak szerepe az 1848-1849-es szabadságharc leverésében*. Szerkesztette és az előszót írta. MOSZT Könyvek 19. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Intézet, 2021. 9-19.
- Szélhámosok, kalandorok, fantaszták. Adalékok a magyar-orosz fehér-emigráns „együttműködés” történetéhez. In Bene Krisztián (szerk.): *Pécsi történeti ruszisztika. Kelet-Európa és Balkán Tanulmányok* 6. MOSZT Könyvek 20. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Intézet, 2021. 235-276.
- „Ej uhnyem...” Fjodor Saljapin budapesti vendégszereplései. In Bene Krisztián (szerk.): *Pécsi történeti ruszisztika. Kelet-Európa és Balkán Tanulmányok* 6. MOSZT Könyvek 20. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Intézet, 2021. 277-303.
- Lovagias ellenfelek. Gyenyikin orosz tábornok magyarországi emigrációja. *Rubicon*, 2021/1-2. 150-155.
- Túlzott moralizálás. Putyin és a történetírás. Körkérdés magyar ruszistákhoz (II. rész). *Országút*, 2021/9. 12-13.
- *Magyarok a kommunista világpartban*. Online kiállítás összeállítása Horváth Zsolttal és Simon Istvánval (<https://neb.hu/hu/magyarok-a-kommunista-vilagpartban-1>)
- *Гастроли представителей русской эмигрантской культуры в Будапеште в межвоенный период (на основе материалов венгерской прессы)* [Az orosz emigráns kultúra képviselőinek budapesti vendégszereplései a két világháború között. A magyar sajtó anyagai alapján]. Előadás a XIII. Международная научная конференция «люди и судьбы русского зарубежья» című konferencián. Moszkva, 2021. január 28.
- *К вопросу восприятия русской культуры в Венгрии в межвоенный период* [Az orosz kultúra magyarországi fogadtatásának kérdéséhez a két világháború közötti Magyarországon]. Előadás a XXVI. международная научно-практическая конференция «Современный русский язык: функционирование и проблемы преподавания» című konferencián. Budapest, Orosz Kulturális Központ, 2021. május 4.
- *A két világháború közötti magyar-szovjet kapcsolatok néhány sajátossága*. Előadás A magyar külpolitika a Horthy-korszakban című konferencián. Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet. 2021. június 25.
- *Lev Trockij meggyilkolása*. Előadás a Kutatók éjszakája keretében. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem. 2021. szeptember 24.
- *Sztálin és a tengerszorosok*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai,

gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 24.

- *Венгрия во время горбачевской перестройки*. [Magyarország a gorbacsovi peresztrojka idején]. Előadás a Kazanyi Szövetségi Egyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem közös «Постсоветское пространство: формирование, развитие, перспективы» című konferenciáján. Kazany, 2021. december 16.

KOVÁCS TÍMEA

- Az Úr elfogadta. Salkaházi Sára élete és halála In Szelke László (szerk.): *Mártírok és embermentők*. Budapest, Szent István Társulat, 2021. 159–178.

KULCSÁR ÁDÁM

- Hét pusztító fertőzés. *Múlt-kor*, 2021/tavaszi. 194–201.
- Számolni hóban, fagyban. Az 1890-es, 1900-as, 1910-es népszámlálás nehézségei. *Múlt-kor*, 2021/tavaszi. 126–135.
- Hét dolog, amit a rómaiaknak köszönhetünk. *Múlt-kor*, 2021/nyári. 164–171.
- Hét arc a tömegből. *Múlt-kor*, 2021/őszi. 134–141.
- Hét középkori veszedelem. *Múlt-kor*, 2021/téli. 164–171.
- *Múlt-kor* történelmi magazin, felelős szerkesztő.
- *Múlt-kor.hu* (<https://mult-kor.hu/>) történelmi portál felelős szerkesztője 2021. szeptember 30-ig
- *Nullaév, 1944/1945. Remény és realitás* tematikus honlap (<http://nullaev.hu>), olvasószerkesztés, korrektúrázás.

MÁRTONFFYNÉ PETRÁS ÉVA

- *Slachta Margit beszédei a magyar parlamentben*. Szerkesztette Schlachta Boglárka Lillával és Szabó Róberttel. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021.
- Közi Horváth József: *Szerédi Jusztinián. Életrajz és kortörténet*. Szerkesztette Klestenitz Tiborral és Soós Viktor Attilával. Agyagosszergény, Közi Horváth József Népfőiskola, 2021.

- *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka*. Szerkesztette. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021.
- A coercive political environment as place of testimony: Jehovah’s Witnesses in the era of state socialism in Hungary, 1948–89. In Kapaló, James A. – Povedák, Kinga (szerk.): *The Secret Police and the Religious Underground in Communist and Post-Communist Eastern Europe*. London – New York, Routledge, 2021. 112–128.
- Nagy Töhötöm Dél-Amerikában. In Palasik Mária – Pócs Nándor (szerk.): *Titkos hidak. Az állambiztonság és az emigráció kapcsolata, 1945–1989*. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz kiadó, 2021. 161–178.
- „Az igazságot és a haza érdekét akarom mindenkor szolgálni”. Slachta Margit nemzetgyűlési tevékenysége, 1945–1947. In Petrás Éva – Slachta Boglárka Lilla – Szabó Róbert (szerk.): *Slachta Margit beszédei a magyar parlamentben*. Budapest, Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, 2021. 139–142.
- Nagy Töhötöm: a jezsuitáktól a szabadkőművesekig. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 500–501.
- A KALOT atyja: Kerkai Jenő. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 452–453.
- A parasztság legsikeresebb mozgalma: a KALOT. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 449–451.
- Gyermekvonatok és szegénykonyhák. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 446–448.
- A szociális apostolkodás példája: Kipper Károly. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 445.
- Társadalmi szerepvállalás: régi értékek, új eszközök. In Szokol Réka – Szőnyi Szilárd (szerk.): *Jezsuiták Magyarországon. A kezdetektől napjainkig*. Budapest, JTMR – Jezsuita Kiadó, 2021. 443–444.
- „Békés együttélés helyett békés együttműködés” Kerkai Jenő SJ ún. somogyi terve 1964-ből. *Betekintő*, 2021/1. 119–127.
- „Nyeregben” a vidék. Közelítések a reformkori politikai elit idő- és térszemléletének változásához. *Századok*, 2021/2. 233–246.
- Életrajz oldalfényben. Recenzió Kálmán Peregrin OFM: *Mindszenty, Tomek, Barankovics – Arcvonások és fordulópontok a keleti politika világában* c. könyvéről. *Országút*, 2021. március 26. (<https://orszagut.com/hitelet/eletrajz-oldalfenyben-1278>)

- *Történeti kereszténydemokrácia Magyarországon és az emigrációban.* Előadás az Aquinói Szent Tamás Közéleti Egyesületben. Online, 2021. január 6.
- *Contested Narratives: Jehovah's Witnesses and State Security in Socialist Hungary, 1948–1965.* Előadás a The Secret Police and Study of Religions: Archives, Communities and Contested Memories in Central and Eastern Europe című nemzetközi konferencián. Online, 2021. március 19.
- *Békés együttélés helyett békés együttműködést.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *The Life of Tőhötöm Nagy, a Hungarian Jesuit, Freemason and Collaborator of the Hungarian State Security.* Előadás az American Hungarian Educators Association 45. éves konferenciáján. Online, 2021. június 25.
- *A KALOT és a református ifjúsági mozgalmak.* Előadás a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom és a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézetének a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom alapításának 100 éves évfordulója alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. szeptember 15.
- *A szociális kérdés alakváltozatai. Czettler Jenő mezőgazdasági szociálpolitikai koncepciója.* Előadás a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Lendület Tíz Generáció Kutatócsoport Struktúrák és reprezentációk: Eliték és területi egyenlőtlenségek Magyarországon a 18–20. században című konferenciáján. Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2021. október 12.
- *Hungarian Revolution and Freedom Fight in 1956.* Előadás és kerekasztal-beszélgetés. Budapest, Deutsche Schule, 2021. október 18.

MELKOVICSNÉ MADARÁSZ ANITA

- *Az IRD kommunistaellenes tevékenysége. Lehetőségek és dilemmák.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *A brit propagandapolitika eredete. Az IRD születése.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945–1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 23.
- *Társszervező a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után* című tudományos konferenciáján. Online, 2021. május 12.

- Társszervező a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára...” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világon, 1945–1950. című konferenciáján. Online 2021. november 23–24.
- Társszervező a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Sikerek és kudarok – sportdiplomácia a hidegháború éveiben című kerekasztal-beszélgetésén. Budapest, 2021. június 7.
- Annotált névmutató In Sáringer János (szerk.): *Iratok az Antall-kormány külpolitikájához és diplomáciájához (1992. január–1992. december). II. kötet.* Budapest, VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár – Magyar Napló, 2021. 839–923. Sáringer Jánossal.

RIGÓ RÓBERT

- Szabó Gábor: *Emlékeim. Alsósegesdtől Kecskemétig.* Szerkesztette. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye, HTK, 2021. 9–25.
- Bevezető gondolatok Szabó Gábor Emlékiratához. In Szabó Gábor: *Emlékeim. Alsósegesdtől Kecskemétig.* Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye, HTK, 2021. 9–25.
- Református tanítóképző építése Kecskeméten (1928–1930). In Kiss Réka – Lányi Gábor (szerk.): *HIT 2020. Hagyomány, Identitás, Történelem. Reformáció Öröksége Könyvek I.* Budapest, Károli Gáspár Református

Egyetem, ETKI Reformáció Öröksége Műhely – HTK Egyháztörténeti Kutatóműhely, 2021. 335–359.

- „Valahányszor csak föloszolhattak, menten föloszoltak”. A parasztság viszonya a termelőszövetkezetekhez Bács-Kiskun megyében. In Csikós Gábor – Horváth Gergely Krisztián (szerk.): *Lefojtva. Uralom, alávettség és autonómia a pártállamban (1957–1980)*. Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021. 257–286.
- Szakszövetkezetek és szőlőtermesztés a Homokhátságon. *Forrás*, 2021/7–8, 83–97.
- A vidéki Magyarország 1956 után. *Századvég*, 2021/4. 27–55.
- A *Forrás* folyóirat 2021/7–8. *Szőlő és bor az Alföldön* című számának vendégszerkesztője.
- *A Rákosi-korszak periódusai: társadalom, gazdaság, mindennapi élet*. Előadás a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár „Nem középisikolás fokon...” című ismeretterjesztő programsorozatának a keretében Online, 2021. április 22.
- *A hatvanas évek vidéken*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *Az SDG Kecskeméten*. Előadás a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom és a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézetének a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom alapításának 100 éves évfordulója alkalmából rendezett konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. szeptember 15.
- *A Kecskeméti Református Egyházközség a két világháború között*. Előadás a Reformációi esték sorozat keretében. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Gyülekezeti terem, 2021. október 25.
- *Kitelepítések Kecskemét térségében*. Előadás a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Hagyomány, Identitás, Történelem 2021 (HIT2021) című konferenciáján. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2021. november 2.
- *A téeszék „megszilárdításának” nehézségei Bács-Kiskun megyében*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont közös Vidéktörténeti Témacsoportjának Kényszerek és realitások. Falvak és téeszék az 1960–1980-as években című konferenciáján. Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2021. november 9.
- Részvétel Falusi Norbert *Két nemzet határán. Erdélyi magyar nemzetépítők az európai nagy változásban (1900–1925)* című könyvének bemutatóján. Kecskemét, Katona József Könyvtár, 2021. június 10.
- Részvétel Szabó Gábor *Emlékeim* című könyvének bemutatóján. Kecskemét, Kecskeméti Református Egyházközség, gyülekezeti terem, 2021.

október 27., Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2021. november 4.

- A Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás protestáns munkacsoportjának koordinátora Erdős Kristóffal együtt (2021. évtől).
- A Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás projekt kecskeméti kutatócsoportja (Bíró Éva, Falusi Norbert, Szabó Bence és Kriskó János) munkájának koordinálása.
- Kovács Balázs KRE BTK történelem MA szakos hallgató „protestáns szamizdat a Kádár-korszakban” című kutatásának koordinálása.

SIMON ISTVÁN

- *III/1. A Belügyminisztérium állambiztonsági vizsgálati osztálya, 1962–1989.* Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2021.
- *Magyarok a kommunista világpartban.* Online kiállítás összeállítása Horváth Zsolttal és Kolontári Attilával (<https://neb.hu/hu/magyarok-a-kommunista-vilagpartban-1>).
- Közreműködés az *In memoriam Kossuth tér 1956. október 25.* című kiállítás elkészítésében. NEB – Nemzeti Örökség Intézete – Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság.

SZAKOLCZAI ATTILA

- Szilágyi József (szubjektív esszé). In Fodor Fanni (szerk.): *Nagy Imre és kora. Tanulmányok, források. VII. kötet.* Budapest, Nagy Imre Alapítvány, 2020. 215–228.

- Még egyszer Tóth Ilonáról, avagy sánta kutyából nem lesz szalonna. *Magyar Művészet*, 2021/4. 53–62.
- *Tóth Ilona-per II. Újratöltve új szereposztásban*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Börtönügyi Társaság Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően című konferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 5.
- *Kísérletek a perek (vagy a perkoholás) tipizálására*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A koncepció per kádári variánsa. Egy folyamatban lévő kutatás részeredményei című műhelykonferenciáján, Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 8.
- A Perek '56 (<https://www.perek56.hu>) honlap és adatbázis tartalmainak (halálra ítélt, de nem kivégzett '56-osokról írt szócikkek) lektorálása.

SZILÁGYI GÁBOR

- *Birodalmiság és Weltpolitik a Német Császárságban, kétféle történelmi értelmezésben*. Előadás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar A birodalom visszavág – imperializmus-elméletek és birodalmi gyakorlatok című konferenciáján. Online, 2021. április 8.
- *Ambiguous De-Stalinization in Hungary in 1962*. Előadás a *Revolution Accomplished: Communists in Power* című konferencia-sorozat harmadik, Communist Parties in the Soviet Bloc in 1956-1968. From De-Stalinization to Economic Reforms című konferenciáján. Pozsony, 2021. szeptember 30.
- A pártállami vezetők életrajzgyűjteményének összeállítása, szerkesztése.
- Közreműködés a Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. kötet összeállításában.

SZOKOLAY DOMOKOS

- *Magyar gulág. Táborvilág Magyarországon, 1945–1953 [kiállítási katalógus]*. Szerkesztette Bank Barbarával, Czókos Gergellyel, Kis-Kapin Róberttel, Németh Lindával, Orgoványi Istvánval és Simon Istvánval. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2021.

- Bálint Arany: The Silent Key Witness. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 23-28.
- Attila Gérecz: Free Even in Captivity. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 79-82.
- Lajos Gidófalvy: Lieutenant in the Dark. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 83-88.
- Ödön Lénárd: 6,749 Days in the Prison of the Dictatorship. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 161-166.
- Nyolcszázézer mozaik. Emlékezés a Szovjetunióba elhurcolt magyar politikai rabokra és kényszermunkásokra. *Magyar Nemzet*, 2021/204. (2021. november 26). 12. (<https://magyarnemzet.hu/velemeney/2021/11/nyolcszazezer-mozaik>)
- „Rákosi Mátyás is fasiszta?” *Soproni papok internálása 1945 után*. Előadás a Vásárhelyi Történelmi Kör által szervezett XIV. Történettudományi Találkozón. Hódmezővásárhely, 2021. augusztus 2.
- *Alázattal és állhatatossággal. Négy papi sors Sopron „könnyes-véres” éveiből*. Előadás a Magyar Tudományos Akadémia – Pázmány Péter Katolikus Egyetem Fraknói Vilmos Római Történelmi Kutatócsoport, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont Moravcsik Gyula Intézet és a Győri Egyházmegyei Levéltár közös, VII. Fraknói Nyári Akadémia című konferenciáján. Győr, Brenner János Hit-tudományi Főiskola, 2021. augusztus 7.
- *1956 and Why it Matters?* Előadás a Mathias Corvinus Collegiumban a Budapest Fellowship Program Seminar keretében. Budapest, MCC, 2021. október 13.
- *Guided tour in the Recsk National Memorial Park*. Előadás és vezetés a Mathias Corvinus Collegium Budapest Fellowship és Discover Hungary programjainak keretében. Recsk, Recski Nemzeti Emlékpark, 2021. október 21.

SZŐTS ZOLTÁN OSZKÁR

- Der Leidensweg der deutschen Minderheit in den Jahren 1944 und 1945. Interview mit Dr. Beate Márkus. Ford.: Guth Richárd. *Sonntagsblatt*, 2021. január 19. (<http://sonntagsblatt.hu/2021/01/19/der-leidensweg-der-deutschen-minderheit-in-den-jahren-1944-und-1945-interview-mit-dr-beate-markus/>)
- Háromszáz kerek történelmi évforduló 2021-ben. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. január 1. (<https://ujkor.hu/content/haromszaz-kerek-tortenelmi-evfordulo-2021-ben>)
- Ács Tibor (1931–2021) emlékére. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. január 21. (<https://ujkor.hu/content/acs-tibor-1931-2021-emlekere>)
- Nézőpontok a pokolról: Az Egy nap Auschwitzban című dokumentumfilmről. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. január 27. (<https://ujkor.hu/content/nezopontok-pokolrol-az-egy-nap-auschwitzban-cimu-dokumentumfilmrol>)
- Kutatás, diplomácia és magyar kultúra Szöulban – interjú Csoma Mózes-sel. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. február 7. (<https://ujkor.hu/content/kutatas-diplomacia-es-magyar-kultura-szoulban-interju-csoma-mozessel>)
- Szarajevó, Doberdó, Trianon: Magyarország az első világháborúban. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. február 10. (<https://ujkor.hu/content/szarajevo-doberdo-trianon-magyarorszag-az-első-vilaghaboruban>)
- Az angol-orosz kapcsolatok és a keleti kérdés – interjú Schrek Katalinnal. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. február 15. (<https://ujkor.hu/content/az-angol-orosz-kapcsolatok-es-keleti-kerdes-interju-schrek-katalinnal>)
- Így lett Magyarországból kommunista ország. A kommunizmus áldozatainak emléknapjára. *WMN*, 2021. február 25. (<https://wmn.hu/kult/54586-igy-lett-magyarorszagbol-kommunista-orosz--a-kommunizmus-aldozatainak-emleknapjara>)
- Magyar miniszterelnökök 1848–2020. A Kossuth Kiadó reprezentatív kötete. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. március 22. (<https://ujkor.hu/content/magyar-miniszterelnokok-1848-2020-kossuth-kiado-reprezentativ-kotete>)
- Gyermekek köztársasága. Dokumentumfilm Sztehlo Gáborról. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. április 15. (<https://ujkor.hu/content/gyermekek-koztarsasaga-dokumentumfilm-sztehlo-gaborrol>)
- Megtalálni az előremutató és erőt adó történeteket – interjú Kertész Botonddal. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. április 24. (<https://ujkor.hu/content/megtalalni-az-eloremutato-es-erot-ado-torteneteket-interju-kertesz-botonddal>)

- „Hullatja levelét az idő vén fája”: Komjáthy István és a Mondák könyve mai szemmel. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. május 1. (<https://ujkor.hu/content/hullatja-levelet-az-ido-ven-faja-komjathy-istvan-es-a-mondak-konyve-mai-szemmel>)
- Baljós árnyak vagy egy új remény? – interjú Lengyel Ádámmal. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. június 5. (<https://ujkor.hu/content/baljos-arnyak-vagy-egy-uj-remeny-interju-lengyel-adammal>)
- „Vorosilov írt az idővonaladra.” A Nullaév tematikus honlap. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. július 26. (<https://ujkor.hu/content/vorosilov-irt-az-idovonaladra-a-nullaev-tematikus-honlap>)
- Európa kora újkori oszmánképe a korabeli média alapján – interjú Szuroimi Kristóffal. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. szeptember 4. (<https://ujkor.hu/content/europa-kora-ujkori-oszmankepe-a-korabeli-media-alapjan-interju-szuromi-kristoffal>)
- Magyar történelmi könyveket adtak át Ferenc pápának. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. szeptember 13. (<https://ujkor.hu/content/magyar-tortenelmi-konyveket-adtak-at-ferenc-papanak>)
- In nomine Domini! Új könyv az első világháborús bácskai katonák holtta nyilvánítási eljárásairól. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. szeptember 17. (<https://ujkor.hu/content/in-nomine-domini-uj-konyv-az-elso-vilaghaborus-bacskai-katonak-holtta-nyilvanitasi-eljarasairol>)
- Történelmi önéletrajz posztumusz kiadva. Mályusz Elemér: Visszaemlékezések. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. október 19. (<https://ujkor.hu/content/torteneszi-oneletrajz-posztumusz-kiadva-malyusz-elemer-visszaemlekezesek>)
- Lágerekről angol nyelven. Megnyílt a European Gulag (Európai Gulág) kiállítás. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. október 25. (<https://ujkor.hu/content/lagerekrol-angol-nyelven-megnyilt-a-european-gulag-europai-gulag-kiallitas>)
- „A magyar Luther” nyomában: Rövidfilm Dévai Bíró Mátyásról. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. október 31. (<https://ujkor.hu/content/a-magyar-luther-nyomaban-rovidfilm-devai-biro-matyasrol>)
- „A történelem végül is ugyanolyan emberi konstrukció, mint az irodalom” – interjú Kántás Balázssal. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. november 16. (<https://ujkor.hu/content/a-tortenelem-vegul-is-ugyanolyan-emberi-konstrukcio-mint-az-irodalom-interju-kantas-balazzsal>)
- „A régi iratok rabul ejtik az embert” – interjú Kárbin Ákossal. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. november 8. (<https://ujkor.hu/content/a-regi-iratok-rabul-ejtik-az-embert-interju-karbin-akossal>)
- Az Örök tél című film történészszemmel. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. november 22. (<https://ujkor.hu/content/az-orok-tel-cimu-film-torteneszszemmel>)

- Naplók az óvóhelyről: Budapest 1944/45-ös ostroma civil szemmel. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. november 27. (<https://ujkor.hu/content/naplok-az-ovohelyrol-budapest-1944-45-os-ostroma-civil-szemmel>)
- (Nemcsak) Zala az árnyékos oldalon. A Magyar vidék a XX. században sorozat két új kötete. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. november 29. (<https://ujkor.hu/content/nemcsak-zala-az-arnyekos-oldalon-a-magyar-videk-a-20-szazadban-sorozat-ke-uj-kotete>)
- A kora újkori eszmetörténettől a modernkori beszámolóig - interjú Schvéd Brigittával. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. július 9. (<https://ujkor.hu/content/kora-ujkori-eszmetortenettol-modernkori-be-szamolokig-interju-schved-brigittaval>)
- A fogság évei: Olbitz Ferenc emlékei a Szovjetunióban végzett kényszermunkáról. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. december 15. (<https://ujkor.hu/content/a-fogsag-evei-olbitz-ferenc-emlekei-a-szovjetunioban-vegzett-kenyszermunkarol>)
- „Tiszta égből zuhogtak a halált hozó bombák a szeretet és a béke ünnepe-n”. Budapest második világháborús ostroma. *WMN*, 2021. december 25. (<https://wmn.hu/wmn-life/56590-tiszta-egbol-zuhogtak-a-halalt-hozo-bombak-a-szeretet-es-a-beke-unnepen--budapest-masodik-vilag-haborus-ostroma->)
- Évvégi köszönet és három évzáró Top20-as lista. *Újkor.hu - A velünk élő történelem*, 2021. december 31. (<https://ujkor.hu/content/evvegi-koszonet-es-harom-evzaro-top20-as-lista>)
- Vallás-, kultúr- és eseménytörténeti ismeretterjesztő írások az *Óbudai Evangélikus Egyházközség Híradója* (2021/2. szám), illetve az *Óbudai Evangélikus Heti Hírmondó* (2021/23–36. szám) hasábjain.
- *Újkor.hu - A velünk élő történelem* (<http://www.ujkor.hu>) történelmi ismeretterjesztő portál, főszerkesztő.
- *Belvedere Meridionale. Történelem és társadalomtudományok* folyóirat, szerkesztő.
- Részvétel a Szegedi Történészhallgatók Egyesülete *A fiatal kutatók helyzete és lehetőségei* című kerekasztal-beszélgetésén Online, 2021. április 8.
- Részvétel a Scientia Denique folyóirat *IQool: miről szól a tudomány?* című pódiumbeszélgetés-sorozatának 4. részében Budapest, Kárpátaljai Magyar Szövetség Székháza, 2021. október 20.

SZULY RITA

- *Katolikus alsópapság a győri egyházmegye vasvári főesperességében a 18. században.* Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola. Doktori értekezés. Témavezetők: Forgó András, Gózsy Zoltán. Disszertáció benyújtásának éve: 2020, Védés: 2021. április 21. Fokozatszerzés éve: 2021.
- *Normaszegések és kihágások a győri egyházmegye 18. századi alsópapsága körében.* Előadás a Magyar Tudományos Akadémia – Pázmány Péter Katolikus Egyetem Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont Moravcsik Gyula Intézet és a Győri Egyházmegyei Levéltár közös, VII. Fraknói Nyári Akadémia című konferenciáján. Győr, Brenner János Hittudományi Főiskola, 2021. augusztus 6.
- Kétszáznyolcvannyolc papi és szerzetesi életrajz megírása a Győri Egyházmegyei Levéltár *A győri egyházmegye papságának történeti névtára (1700-1990)* című adatbázisához.

TABAJDI GÁBOR

- Átvilágított légió. Ávósok a pártbíróság előtt (1962). In Haász Réka – Kátóna Klára – Sz. Nagy Gábor – Ring Orsolya (szerk.): *Egy élet emléke – egy emlék élete. Tanulmányok Simon István emlékére.* Budapest, Martin Opitz Kiadó, 2021. 7-17.
- „A társutasok helye a Kádár-korszakban. In Rainer M. János (szerk.): *Elit és szubelit a Kádár-korszakban – közelítések.* Budapest – Pécs, 1956-os Intézet – Kronosz, 2021. 67-99.
- István Regőczi: „A Wandering Man of God.” In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 239-244.
- Isten népe elrejtve él”. Keresztény helytállás és hitvallás a Kádár-korszakban. *Credo*, 2021/1. 50-53.
- „Isten népe elrejtve él”. Keresztény helytállás és hitvallás a Kádár-korszakban. *Újkor.hu – A velünk élő történelem*, 2021. augusztus 14. (<https://ujkor.hu/content/isten-nepe-elrejtve-el-keresztény-helytallas-es-hitvallas-a-kadar-korszakban>)
- Társadalomtörténet 2. (gyakorlat) – Megfigyelt társadalom (1956-1989). Kurzustartás az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszéken.

- Részvétel a Történelem Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny Versenybizottság munkájában. Témakör: Tulajdonváltás állami erőszakkal: „őrségváltás”, földosztás, államosítás, kollektivizálás lakóhelyemen (1938–1953).
- *A kádárizmus egyházpolitikájának társadalmi hatástörténete, 1958–1973* munkacímű tanulmánykötet munkálatainak koordinálása.
- A Küzdelem a lelkekért című kiállítás szervezése, háttéranyagainak szerkesztése.

TÖRÖK ÁDÁM

- Vitéz dr. Tiszolczy Lajos, az embermentő pomázi orvos. In Hantó Zsuzsa – Tassy-Becz Éva (szerk.): *Embermentés, sorsok, tények és tanúk*. Pomáz, Kráter Műhely Egyesület, 2021. 182–196.
- *Vitéz dr. Tiszolczy Lajos pomázi orvos élete a diktatúrák árnyékában*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottság Hivatalának Műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- „*Adassék tisztelet a katonaeszménynek.*” *Adalékok a Magyar Harcosok Bajtársi Közösségének történetéhez*. Előadás a Vásárhelyi Történelmi Kör által szervezett XIV. Történettudományi Találkozón. Hódmezővásárhely, 2021. augusztus 3.

TRIEBER PÉTER

- *Dokumentumok a karhatalom történetének tanulmányozásához* munkacímű kötetrel kapcsolatos kutatások, előkészítőfeladatok és szerkesztések végzése.

TULOK PÉTER

- Illés Golopencza: Shelter in Lipótváros. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 89–94.

- Örmény embermentő a vérzivatarban In Hantó Zsuzsa – Tassy-Becz Éva (szerk.): *Embermentés, sorsok, tények és tanúk*. Pomáz, Kráter Műhely Egyesület, 2021. 197–213.
- Semleges követségek embermentő tevékenysége 1944-45-ben In Szelke László (szerk.): *Mártírok és embermentők*. Budapest, Szent István Társulat, 2021. 141–158.
- A metró. Légtalmi óvóhelyrendszer a föld alatt. *Rubicon*, 2021/4. 30–39.
- Emléktábla és történelem I. Mihályi Balázssal. *Napi történelmi forrás*, 2021. június 16. (<https://ntf.hu/index.php/2021/06/16/emlektabla-es-tortenelem-i/>)
- Emléktábla és történelem II. Mihályi Balázssal. *Napi történelmi forrás*, 2021. június 16. (<https://ntf.hu/index.php/2021/06/16/emlektabla-es-tortenelem-ii/>)
- Emléktábla és történelem III. Mihályi Balázssal *Napi történelmi forrás*, 2021. július 30. (<https://ntf.hu/index.php/2021/06/16/emlektabla-es-tortenelem-iii/>)
- *Magyar sorsok Skandináviában 1956 után*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága A rendszer árulói? Disszidálások a külszolgálatból 1945 után című konferenciáján. Online, 2021. május 12.
- *Deportálás-internálás a magyar szabadságharc leverése után. Svéd diplomáciai jelentések 1956 november-decemberéből*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Börtönügyi Társaság Igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás az 1956-os forradalom leverését követően című konferenciáján. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala, 2021. november 5.

- *Svéd-magyar kapcsolatok, 1945-1949. Miért távozott Schöpflin Gyula a stockholmi követi posztról?* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága „Roppant problémák bontakoznak ki a szemünk láttára.” Politikai, gazdasági és társadalmi változások Magyarországon és a világban, 1945-1950 című konferenciáján. Online, 2021. november 23.
- *Nullaév. 1944/1945. Remény és realitás* (<http://nullaev.hu>) tematikus honlap, szövegíró, kreatív szerkesztő.
- Legújabb kori történeti és művelődéstörténeti tudományos ismeretterjesztő cikkek a *Divány.hu* portálon.

VÁRI ÁRPÁD

- *Az írók és a hatalom találkozása. Az 1942-es lillafüredi konferencia.* Előadás a Történelmi Ismeretterjesztő Társulat Egyesület Sorsok és folyamatok című konferenciáján. Online, 2021. február 15.
- *Szemelvények a Belügyminisztérium és az Ügyészség kapcsolatából az 1960-as, 1970-es évekből.* Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottsága műhelykonferenciáján. Online, 2021. május 25.
- *A Társadalompolitikai Osztály működése a gyakorlatban.* Előadás a Vásárhelyi Történelmi Kör által szervezett XIV. Történettudományi Találkózón. Hódmezővásárhely, 2021. augusztus 1.

WIRTHNÉ DIERA BERNADETT

- *The trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years. The fate of church leaders in central and eastern Europe.* Szerkesztette Fejérdy Andrással. Vatikán, Libreria Editrice Vaticana, 2021.
- The Others. József Mindszenty's Co-Defendants. In Fejérdy, András – Wirthné Diera, Bernadett (szerk.): *The trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years. The fate of church leaders in central and eastern Europe.* Vatikán, Libreria Editrice Vaticana, 2021. 97-114.
- Sára Salkaházi: The Nun Shot into the Danube River. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century.* Budapest, Open Books, 2021. 257-262.
- István Sándor: Patron Saint of Young Workers. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True*

- Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 263–268.
- Margit Slachta: The Unbreakable Representative. In Czókos, Gergely – Kiss, Réka – Máthé, Áron – Szalai, Zoltán (szerk.): *Heroes Among Us. 50 True Stories of Brave Hungarians in the 20th Century*. Budapest, Open Books, 2021. 275–280.
  - Adalékok a Szociális Testvérek Társasága és az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszus történetéhez. *Egyháztörténeti Szemle*, 2021/3. 161–171.
  - *Egyházi hálózatok versus állambiztonsági hálózatok. Katolikus kisközösségek a hatvanas évek első felében*. Előadás a Magyarországi Intézet „Hamis gulyás” – Új megközelítések a szocialista Magyarország gazdaság- és társadalomtörténetéhez című konferenciáján. Online, 2021. február 4.
  - Részvétel a Vallásgyakorlás mint kulturális ellenállás című kerekasztal-beszélgetésen az Egyháztörténészek VII. Országos Találkozója keretében. Pécs, 2021. május 28.
  - „Megverem a pásztort...” – *A diktatúra és az egyházak*. Előadás a Nemzeti Emlékezet Bizottságának és az Országgyűlés Hivatalának Látszatparlamentarizmus 1945–1956 című pedagógustovábbképzésén. Budapest, Országház, 2021. július 28.
  - *Hitterjesztés a modern technika hullámain Szunyogh Xavér rádiós beszédei*. Előadás a Közi Horváth József Népfőiskola Égi hullámokon – Rádiós hitszónokok a két világháború között című konferenciáján. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar, 2021. november 20.
  - Tudományos írás, retorika, prezentáció. Kurzustartás az Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai Intézetében, 2021–2022. tanév I. félév.
  - Társadalomtörténet. Kurzustartás az Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai Intézetében, 2020–2021. tanév II. félév.
  - Részvétel Kelemen Dávid: Egyházüldözés, hitélet és vallásgyakorlat a győri egyházmegyében Papp Kálmán egyházkormányzása alatt (1946–1966) című doktori értekezésének nyilvános vitájában mint a bíráló bizottság tagja. Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2021. június 9.
  - A Nemzeti Emlékezet Bizottsága 2021-es egyházi emlékévének egyik koordinátora (Hatvanas évek vallásgyakorlás tanulmánykötet, a Küzdelem a lelkekért című kiállítás és a Grösz-per és mellékperi projektek).

8.4. Kommunikáció, sajtóvisszhang

A Bizottságnak 2021. január 1. és 2021. december 31. között összesen 692 sajtómegjelenése volt: a televíziókban és rádiókban összesen 100, a nyomtatott sajtóban összesen 75, az online médiafelületeken összesen 517 (forrás: Observer).

Földváryné Kiss Réka sajtómegjelenéseinek száma összesen: 205;

Máthé Áron sajtómegjelenéseinek száma összesen: 139;

Bank Barbara sajtómegjelenéseinek száma összesen: 24;

Ötvös István sajtómegjelenéseinek száma összesen: 16;

Soós Viktor Attila sajtómegjelenéseinek száma összesen: 34.

8.4.1. A BIZOTTSÁG HONLAPJA

A Bizottság honlapja, a www.neb.hu honlap 2021. január 1. és 2021. december 31. között az alábbi statisztikai mutatókat érte el:

A felhasználókra vonatkozó adatok

- Felhasználók száma: 23 812 (2020-ban: 24 441) *(legalább egy munkamenetet indító felhasználók száma)*
  - a legintenzívebb nap: május 20. (1 024 megtekintés)

Oldalmegtekintési adatok

- Az oldalmegtekintések száma: 97 385 (2020-ban: 92 933)

Az oldalmegtekintések száma tartalom szerint:

- Nyitóoldal: 17 140
- Magyarok a kommunista világpártban: 5 311
- NEB-tagok: 2 456

8.4.2. TEMATIKUS HONLAPOK

KIADVANYOK.NEB.HU

- felhasználók száma 2021-ben: 2 783
- oldalmegtekintések száma: 13 786

PEREK56.HU

- felhasználók száma 2021-ben: 1 269
- oldalmegtekintések száma: 30 063

GULAG.NEB.HU

- felhasználók száma 2021-ben: 826
- oldalmegtekintések száma: 1 851

8.4.3. A BIZOTTSÁG FACEBOOK KÖZÖSSÉGI OLDALA

A Bizottság Facebook közösségi oldalát követők száma 2021. december 31-én 6 944 fő volt.

A növekedés az előző évi adathoz képest: 1 298 fő.

Egyedi látogatók száma: 366 531 fő.

Legmagasabb bejegyzésselérés: Egy ismeretlen magyar hős, Golopencza Illés

- 119 058 elérés
- 4 653 reagálás
- 216 hozzászólás
- 604 megosztás

8.4.4. A BIZOTTSÁG YOUTUBE VIDEÓMEGOSZTÓ CSATORNÁJA

A kommunista diktatúra alatt meghurcoltak és leszármazottaik családi emlékeinek megőrzése érdekében megindított oral history programunk keretében készített interjúink, filmjeink, valamint az eseményeinkről készült tudósítások egyaránt elérhetőek, megtekinthetőek a Bizottság YouTube videómegosztó csatornáján.

A 2021-es év során 26 db új videó került fel a csatornára, az elérhető videók száma ezzel 132-re nőtt.

A videókat az érdeklődők 2021. január 1. és 2021. december 31. között több mint százezer (105 753) alkalommal tekintették meg; ez jelentős növekedés az előző évi megtekintések számához (77 957) képest.

A videómegosztó csatorna feliratkozóinak száma 2021-ben 333 fővel 932-re nőtt.

A vizsgált időszakban a legnagyobb nézettséget az alábbi videók érték el:

- Apáink földje
  - 12 335 megtekintés 2021-ben;
  - közzététele óta 42 485 megtekintés
- Mi, a rendszer ellenségei
  - 4444 megtekintés 2021-ben,
  - közzététele óta 20 693 megtekintés.

8.4.5. A BIZOTTSÁG ELEKTRONIKUS HÍRLEVELE

A NEB 2021-ben négy elektronikus hírlevelet küldött ki a szolgáltatásra feliratkozott személyeknek, amelyekben tájékoztatást adott a közelgő rendezvényekről, újonnan megjelent kiadványokról, internetes tartalmakról, valamint a NEB tagjai által tartott előadásokról, emlékbeszédekről.

8.5. Állampolgári megkeresések

2021-ben a Nemzeti Emlékezet Bizottságához és annak Hivatalához mind elektronikus, mind telefonos úton közel negyven állampolgári megkeresés érkezett, nagyságrendileg ugyanannyi, mint egy évvel korábban.

Személyes megkeresés a pandémiás helyzet miatt – tekintettel arra, hogy ezzel a lehetőséggel főleg az idősebb korosztály él – 2021-ben nem volt, ezáltal viszont nőtt a más fórumokon történt jelentkezések száma. Az állampolgárok egyre több alkalommal teszik fel kérdéseiket a NEB Facebook oldalán is.

A megkeresések egy része a kommunista diktatúrában szabadságelvontást szenvedett személyek nyugdíjkompenzációs kérdését, valamint egyéb személyi és vagyoni alapú kárpótlását érintette, de érdeklődtek a perekben elítélt személyek rehabilitációjával kapcsolatban is.

Az állampolgári megkeresések zöme 2021-ben nem kárpótlási jellegű volt. Ezek tekintetében az alábbi kategóriákat lehet felállítani:

- interjúkészítés céljából történő felhívásunkra interjúalanyként jelentkezés
- adatbázisainkkal kapcsolatos kérdés/kérés
- egyéb „egyedi” igények (pl.: levéltári kutatásban segítség kérése, illetve egyéb kutatásokra történő felkérés; levéltári anyagokba történő betekintéshez támogatói nyilatkozat iránti kérelem; fényképek felkutatásával kapcsolatos segítség kérése; támogatás iránti kérelem; saját írás megküldése; szakirodalom ajánlásával kapcsolatos kérés; saját könyv megjelentetésével kapcsolatos kérés; rendezvényekre előadó ajánlásának kérése).

A Hivatal az állampolgári megkeresések során minden esetben arra törekszik, hogy közvetlen segítséget tudjon nyújtani a hozzá fordulóknak. Az állampolgárok gyakran konkrét jogi helyzettel vagy állapottal kapcsolatban kérik a Hivatal álláspontját. Minden ilyen esetben törekszünk a jogi helyzetről megadni a teljes körű jogi tájékoztatást és felvilágosítást, ugyanakkor hangsúlyozzuk azt is, hogy mivel az ügy elbírálása nem tartozik a Hivatal feladatkörébe, a megkeresést kezdeményező állampolgárnak érdemes az illetékes szervhez fordulni. Ilyenkor megnevezzük az illetékes szervet, és megadjuk címét, elérhetőségét, ügyfélfogadási idejét, legtöbbször a konkrét ügyintéző elérhetőségét is.

Minden kiadványunk
20%
kedvezménytel vásárolható meg

MAGYAR HŐSÖK

MAGYAR HŐSÖK

ERŐSÍTŐK
PÁRTÁLLAMBIZTONSÁG
ARCEKÉP KÁDÁR
FITNOSSÁG KALÁZSÁRÓ

MAGYAR HŐSÖK

MAGYAR HŐSÖK

Káli Csaba
Zala megye szovjetizálása
1945-1950

DOMBI GÁBOR
Osztyályelleneség
Az 1950-es években a szovjetek szemébe

NOVÁK ATTILA
Ideológia és érzékenység

MAGYAR HŐSÖK

Hatalom iránt

9. Melléklet. Pénzügyi és gazdasági beszámoló

9.1. A költségvetési gazdálkodás alakulása

A Hivatal a NEBtv. értelmében fejezetet irányító szervei jogállással bíró, központi költségvetési szerv, amelynek költségvetése az Országgyűlés fejezeten belül önálló címet képez. A jogszabály kimondja, hogy a Hivatal költségvetését úgy kell megállapítani, hogy az nem lehet kevesebb az előző évi központi költségvetésben megállapított összegnél. A Bizottság, illetve a Hivatal részére a törvényben foglaltakon túlmenően további feladatot törvény csak úgy állapíthat meg, hogy a feladatellátáshoz szükséges pénzügyi fedezetet egyidejűleg biztosítja.

A 2021. évi költségvetés eredeti előirányzata 1 324 100 eFt volt, amelyből

– személyi juttatások	848 400 eFt
– munkaadót terhelő adók és járulékok	143 700 eFt
– dologi kiadások	311 000 eFt
– beruházási kiadások	21 000 eFt

AZ ELŐIRÁNYZATOK ÉV KÖZBENI MÓDOSULÁSÁNAK JOGCÍMEI

A Hivatal eredeti költségvetésének főösszege évközben az alábbi jogcímeneken emelkedett

– saját bevétel	11 151 eFt
– államháztartáson belüli megelőlegezések	30 012 eFt
– 2020. évi maradvány igénybevétele (befizetés)	49 040 eFt

amelynek eredményeképpen a költségvetés főösszege 1 414 303 eFt-ra változott.

AZ ELŐIRÁNYZATOK FELHASZNÁLÁSA

<i>megnevezés</i>	<i>jóváhagyott előirányzat</i>	<i>előirányzat módosítás</i>	<i>módosított előirányzat</i>	<i>teljesítés</i>	<i>adatok: eFt-ban</i>
1	2	3	4	5	6
KIADÁSOK					
					kiadási megtak. (+)/ túllépés (-)
Személyi juttatások	848 400	-55 029	793 371	758 693	34 678
ebből: külső személyi juttatások	210 000	-105 599	104 401	79 752	24 649
Munkaadót terh. jár. és SZOCHO	143 700	-20 071	123 629	123 629	0
Dologi kiadások	311 000	25 672	336 672	288 493	48 179
Egyéb működési célú kiadások		49 040	49 040	49 040	0
Beruházások	21 000	60 579	81 579	74 864	6 715
ebből: vagyoni értékű jogok		68 643	68 643	63 153	5 490
Felújítások					
Áht-n belüli megelőlegezések visszafizetése		30 012	30 012		
Kiadások összesen	1 324 100	90 203	1 414 303	1 294 719	89 572
BEVÉTELEK					
					bevételi többlet (+)/ lemarad.(-)
Maradvány igénybevétele		49 040	49 040	49 040	0
Központi támogatás	1 324 100	0	1 324 100	1 324 100	0
Működési bevétel		6 572	6 572	6 572	0
Felhalmozási bevétel		4 579	4 579	4 579	0
Áht-n belüli megelőlegezések		30 012	30 012		30 012
Műk. célú támogatások áht-n belül		0			
Felhalm. célú támogatások áht-n belül		0			
Bevételek összesen	1 324 100	90 203	1 414 303	1 384 291	30 012
Maradvány					119 584

KIADÁSOK

A költségvetés felhasználása során a *személyi juttatások és járulécai* biztosították a Bizottság és a főállású kutatói létszám, a Hivatal működési-üzemeltetési feladatainak ellátását végző munkatársak illetményét, juttatásait, valamint kutatási tevékenységhez kapcsolódóan a külsős kutatókkal megkötött kutatási (megbízási) szerződések – jellemzően munkadíj és az elkészült tanulmányok szerzői jogának átengedése – jogcímen kifizetésre kerülő összegek ellenértékét.

A *dologi kiadások* fedezetet nyújtottak a kutatási tevékenységhez kapcsolódó szellemi (kutatási) tevékenységre kötött szerződésekre, a nemzetközi kapcsolattartás érdekében felmerült kiadásokra, rendezvények szervezésére, a kutatások eredményeként készült tanulmányok, a szakmai rendezvények előadásainak könyv formában történő megjelentetésére, a kutatási eredmények internetes honlapon, oldalakon történő megjelentetésére, valamint a működési, üzemeltetési költségekre.

A *beruházások* kiadásai között szerepel az alaptevékenység keretében végzett kutatási tevékenység eredményeként létrejött tanulmányok vagyoni értékű jogának ellenértéke, valamint a munkavégzéshez szükséges informatikai eszközök, berendezési és felszerelési tárgyak beszerzésére fordított összeg.

BEVÉTELEK

A Hivatal bevételi forrása jellemzően az alapfeladatra biztosított *központi támogatásból* származik, amelynek módosított előirányzata 1 324 100 eFt volt.

A 2020. évi maradvány összege 49 040 eFt volt, amely az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet értelmében kötelezettségvállalással nem terhelt, ennek megfelelően befizetésre került a Központi Maradványelszámolási Alapba.

A Hivatalnak *működési bevétele* a saját kiadványok értékesítéséből származik, valamint a munkatársaknak továbbszámlázott mobiltelefon-használati díjakból és feleslegessé vált vagyontárgyak értékesítéséből.

A MARADVÁNY ALAKULÁSA

A Hivatalnak a 2021. évi fel nem használt kiadási előirányzatából (kiadási megtakarításból, nem teljesült kötelezettségvállalásból) adódóan 89 572 eFt kötelezettségvállalással nem terhelt maradványa keletkezett, valamint a 2020. december havi nettó illetmények 2020. december hónapban történő kifizetése érdekében központi intézkedés alapján megelőlegezett 30 012 eFt kötelezettségvállalással terhelt maradványa származott, amely összesen 119 584 eFt-ot tett ki.

9.2. Létszám- és bér adatok

Az 5 fős Bizottság és a munkaszervezeteként működő Hivatal tervezett létszáma 71 fő, amely – a Hivatal hatályos Szervezeti és Működési Szabályzatával összhangban – az alábbi szervezeti egységekből áll:

FŐIGAZGATÓ

- 1 fő főigazgató

Főigazgató közvetlen irányítása alatt

- 1 fő főigazgatói asszisztens
- 1 fő belső ellenőr
- 1 fő adatvédelmi tisztviselő
- 1 fő informatikai biztonsági vezető
- 1 fő humánpolitika/osztályvezető

TUDOMÁNYOS ÜGYEKÉRT FELELŐS FŐIGAZGATÓ-HELYETTES

- 1 fő tudományos ügyekért felelős főigazgató-helyettes

Tudományos Főosztály

- 1 fő tudományos főszerkesztő
- 2 fő tudományos szerkesztő
- 1 fő tipográfus, művészeti tervező
- 1 fő tudományos titkár
- 3 fő tudományos ismeretterjesztési munkatárs
- 1 fő tudományos referens
- 7 fő tudományos főmunkatárs-kutatásirányító
- 7 fő tudományos főmunkatárs
- 6 fő tudományos munkatárs
- 1 fő nemzetközi osztályvezető
- 1 fő nemzetközi tudományos kapcsolatok referens
- 1 fő nemzetközi kapcsolatok referens

ÁLTALÁNOS FŐIGAZGATÓ-HELYETTES

- 1 fő általános főigazgató-helyettes

Titkársági és Szervezési Osztály

- 1 fő titkárságvezető/osztályvezető
- 1 fő elnöki asszisztens
- 2 fő bizottsági asszisztens
- 1 fő titkársági asszisztens
- 1 fő szervezési referens
- 1 fő kiadói és arculati szakértő referens

Kommunikációs és Informatikai Főosztály

- 1 fő sajtófőnök/főosztályvezető
- 1 fő informatikai vezető/osztályvezető
- 1 fő rendszergazda
- 1 fő informatikus
- 1 fő sajtóreferens

Jogi Főosztály

- 1 fő jogi főosztályvezető
- 1 fő jogi osztályvezető
- 1 fő főosztályvezetői asszisztens
- 1 fő jogi referens-belső kontroll felelős
- 1 fő jogi referens
- 1 fő iratkezelési osztályvezető
- 1 fő vezető irattáros
- 1 fő iratkezelési referens
- 3 fő irattáros

Gazdasági Főosztály

- 1 fő főosztályvezető
- 1 fő számviteli osztályvezető
- 2 fő számviteli főmunkatárs
- 1 fő illetményszámfejtési munkatárs
- 1 fő pénzügyi osztályvezető
- 1 fő pénzügyi munkatárs
- 1 fő műszaki főmunkatárs

A fenti álláshelyekből év végén 4,5 fő álláshely maradt üresen (1 fő nemzetközi osztályvezető, 0,5 fő tudományos főmunkatárs-kutatásirányító, 2 fő tudományos főmunkatárs, 1 fő sajtóreferens), 1 fő iratkezelési osztályvezető tartós távollévő, a belső ellenőri, az adatvédelmi tisztviselői és az informatikai biztonsági vezetői feladatokat pedig vállalkozó látta el.

A beszámoló a Nemzeti Emlékezet Bizottságáról szóló 2013. évi CCXLI. törvény 21. §-ának rendelkezése alapján készült a NEB elnökének irányításával.

Felelős szerkesztők: Dergán Ádám általános főigazgató-helyettes, NEB Hivatala; Horváth Zsolt tudományos ügyekért felelős főigazgató-helyettes, NEB Hivatala; Simon István tudományos főszerkesztő, NEB Hivatala.

Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala
1088 Budapest, Vas utca 10.
Telefon: + 36 1 800 1450
Fax: + 36 1 391 1130
Elektronikus levélcím: info@neb.hu
www.neb.hu